

List

LETO XV
ŠT. 1
31. JANUAR 2008
1,50 EUR

ISSN 1581-8373

Revija za kulturna in druga vprašanja občine Šoštanj in širše.

Poština plačna pri pošti 3325 Šoštanj

Knjižnica Velenje
Titov trg 05

3320 Velenje

PREDSTAVITEV FILMA

„ŠTIRJE LETNI ČASI V ŠOŠTANJU“

KULTURNI DOM ŠOŠTANJ

TOREK, 29. JANUARJA 2008, OB 19. URI

Film »Štirje letni časi v Šoštanju« je zgodba o našem mestu, ki prikazuje delček njegove preteklosti in pomen sedanjosti. Poudarek je na bivalni zanimivosti in predvsem na trajnih turističnih dogodkih, ki se pojavljajo v vseh štirih letnih časih. V filmu lahko vidimo čas Adventa, prihod Miklavža, Novoletna koncerta godbe in pevskega zbora, oba pustna karnevala, športnike, gasilce, vrtec, šolo, naše gospodarstvo...

Za popestritev ob premieri filma bodo v dvorani nastopili še Pihalni orkester Zarja z novo skladbo »Pesem Šoštanju«, Irena Vrčkovnik, Dani Gregorc in še kdo. Zgodovino mesta bo predstavil dr. Tone Ravnikar.

V filmu lahko spoznamo mnogo domačih obrazov, ljudi ki ustvarjalno sodelujejo pri promociji našega mesta.
PRIDITE IN POGLEJTE, ČE SE BOSTE V FILMU NASLI TUDI VI.

VSTOP JE PROST!

Organizator prireditve: Krajevna skupnost Šoštanj www.ks-sostanj.si

List

Revija za kulturna in druga vprašanja Občine Šoštanj in širše.

Izdaja

Zavod za Kulturo Šoštanj
Trg Svobode 12, 3325 Šoštanj
zanj Kajetan Čop, direktor
Izdajanje Lista finančno omogoča
Občina Šoštanj, zanjo Darko Menih,
župan.

Uredništvo

Jožica Andrejč, Milojka Komprej,
Tjaša Rehar, Peter Rezman in Rafko
Srebernjak

Fotografija na naslovnici:

Marija Lebar

Odgovorni urednik

Peter Rezman

Lektoriranje

Jožica Andrejč

(Za razpise in objave odgovarja naročnik.)

Priprava redakcije

Milojka Komprej

Produkcija

Vp Dtp Studio
Vinko Pejovnik

Natiskano

900 izvodov.

Vse sodelavce prosimo, da prispevke za LIST št. 2 (februar 2008), pošljejo ali dostavijo najkasneje do 11. februarja 2008.

ISSN 1581-8373

9 770158 183733

ZAHVALJUJEMO SE VSEM, KI SO POMAGALI USTVARJATI FILM

NAJ OMENIMO NEKAJ ZASLUŽNIH:

Termoelektrarna Šoštanj
Pihalni orkester Zarja
Muzej Velenje
Miran Aplinc
Tone Ravnikar
Jani Šuligoj
Andrej Vetrnik

ter mnogim organizacijam in posameznikom.

FILMSKI IZSEKI:

Podiranje dimnika TUŠ: Josip Košuta
Rolanje: Milan Marič
Ljudje iz gline: Andrej Mlakar
Šoštanj in Družmirje: Franjo Mašek

IDEJA FILMA:

Krajevna skupnost Šoštanj

SCENARIJ:

Jani Napotnik, Bojan Rotovnik

SNEMANJE, REŽIJA, MONTAŽA:

Jani Napotnik

BRAL JE:

Jože Logar

AUDIO POSNETKI:

Zvočni Studio Korona, Beno Supovec

UVODNA IN ZAKljučNA ŠPICA:

OPA:GROOP - Bojan Pavšek, Stane Špegel

LETO IZDELAVE FILMA:

2007

V torek, 29. januarja
se je v kulturnem domu
v Šoštanju
zgodila predstavitev filma
»ŠTIRJE LETNI ČASI
V ŠOŠTANJU«

VSEBINA

4	Fotografija meseca
5	Uvodnik
6	Dogodki in ljudje
8	Naša občina
10	Ivan Napotnik
	Razgovor o Napotniku s slikarjem Jožetom Svetino
12	Dogodki in ljudje
15	Cerkev in mi
16	Spomini
17	Prostor za komentar
	Informacije v prostoru
18	Elektra
19	Šport
20	Pravni nasveti
21	Dogodki in ljudje
22	Sredina vabi
24	Podoba kulture
26	Zgodbe
27	Lutkovni kotiček
28	Gledališče
30	Intervju
	Vrzi se v reko vsakdan
31	Dogodki in ljudje
32	Varovanje naravne dediščine
33	Knjige
34	Čez Uršljo goro
36	Porušene domačije
	Pri Dobelšku - Nac in Treza
38	Potopis
	Anglija v besedi in sliki
40	Svetloba
41	Horoskop
42	Križanka

Leto se ni začelo najbolj obetavno ...

Foto: PGD Šoštanj

Dobro jutro, dan!

Milojka Komprej

Moje delovno okolje mi zaenkrat nudi ustrezno stimulacijo. To pomeni, da se po stopnicah v tretje nadstropje, kjer je moje delovno mesto (po novem, delo) zjutraj ne vzpenjam s kamnom v želodcu, temveč gojim vesela pričakovanja. Ustvarjalno delo me izpopolnjuje, veselim se vsega lepega, kar se postori v mojem okolju. In če sama dodam kamenček k skupnemu mozaiku, sem vesela, da nas je dosti takih, ki vemo, da se z dobro voljo in prijaznim odnosom naredi mnogo. Več kot v sistemu, »skregaj narod in potem vladaj«, za tem bom stala dokler bom živa.

K temu sodi tudi, da mi majhna kuhinja v prvem nadstropju občinske zgradbe nudi gostoljubje električne plošče, na kateri si lahko v miru skuham čaj ali kavo. Res ne gre za posedanje v tistem prostoru brez oken, dejstvo pa je, da se v teh jutranjih minutah zvrsti v njem kar nekaj ljudi. V glavnem si tople napitke potem nesemo v pisarne in jih srebamo skozi dopoldan, a je le dovolj časa za prijazen dobro jutro, zanimanje po počutju ali kratko novico. Res ni časa za zdravo, slovensko »obiranje«, a tistih nekaj skupnih minut me zapolnjuje z občutkom, da delam v zdravi sredini. Žal je tudi to že redka sreča.

Minuli teden pa sem menda med pripravljanim čaja tako gubala čelo, da moje stanje ni ostalo neopaženo, temveč zbudilo vprašanja pri-
sotnih o mojem počutju.

»Uvodnik moram napisati pa nima nobene ideje,« sem neustrašno dregnila v srž svoje skrbi. Seveda so mi hiteli na pomoč z idejami. Kaj drugega kot pa aktualne teme o inflaciji, stavki v javnem sektorju, ki je ne bo, (ne)priljubljenosti vlade, plačah v Slo, ki te čase krožijo po mejah, prodaji družinske srebrnine, kot so se metaforično izrekli o prodaji nekdanjega družbenega premoženja, predsedovanju Slovenije v EU, razprtijah v kmetijstvu, Jelinčičevem nastopu na hrvaški televiziji in celo o osamosvajanju Kosova. Pa o oblekah Kresalove in odprtem pismu Janezu Janši. Še Rome so mi ponudili, pa je ta novica vendarle nehala biti na prvi strani medijev ob boku vojni v Iraku in potencialni jedrski krizi v Palestini. Da vse to zanima ljudi, so mi rekli in prijazen povedali, da se o vsem tem na veliko piše in o tem poročajo najbolj gledana in hkrati najbolj »rumena« poročila, Svet na kanalu A.

In zakaj lepo prosim, bi še jaz pisala o tem? In to v uvodniku, ki bi naj na nek način vpeljal pričakovanja v nadaljnje branje. Kar malo sem ne-

voščljiva mojemu predhodnemu »uvodničarju« Janiju, ki je napisal krasen uvodnik o zrcaljenju okolja skozi svoj notranji svet. Ker bi o tem želela pisati tudi jaz, ne pa se ukvarjati z padcem delnic na borzi in zaskrbljenimi državljani, ki ugotavljajo, da smo v trdem kapitalizmu, kjer bo treba delati dve službi, da boš plačal elektriko in kupil liter mleka.

Seveda mi sodelavci niso hoteli nič slabega. S svojimi idejami so me celo vzpodbudili o razmišljanju o sebi. O tem, kako sem zadovoljna, da imam delo, zdravo družino in kakšen izlet ob katerem si na koncu rečem, hvala Bogu, da se mi je zgodil. Kako bi vendarle morala razmišljati o boljši službi, plači in kako kam prilesti s svojo diplomo. Sem res premalo ambiciozna, nesamozavestna in zadovoljna z ostanki. Si zaslužim samo to? Priznam, ko pridem do te točke, se v meni nabere kup nejevolje. Tako kot v vsakem izmed vas, ki iščete svoj prostor v tem svetu. In lepše življenje. »Ja, kdo pa vam je obljubil, da vas v življenju čaka kaj lepega,« se zagovarjajo in pri tem pozabljajo, da nas tudi na glavno vlogo v žaloigri ni nihče pripravil.

A pustimo to. Pri uvodnikom sem, ki ga še vedno nimam in hkrati imam. Zadnji dve leti sem navezala stik z nekdanjim sošolcem Dragom, ki dela v črnjanskem centru za usposabljanje, delo in varstvo oseb z motnjo v duševnem razvoju, po domače rečeno, zavodu za duševno prizadete. Ni naključje, da sem pred kratkim v Sobotni prilogi Dela (Kotnik, 19. januar 2008, str. 18-20) prebrala članek o osebah z motnjami v duševnem razvoju, njihovem ljubezenskem življenju in čustvenem svetu. Da zaposleni v CUDV spoštujejo njihovo potrebo po ljubezni in spolnosti. Da niso brezspolna bitja, rastlinice, temveč je njihov čustveni svet še kako lačen ljubezni in potrjevanja. V zavodu jim omogočajo druženje tudi na tej ravni. Kako me je ganil stavek 33-letne varovanke,

ki je rekla: »Sem vprašala mamo, ali imam lahko fanta, pa ni imela nič proti.« Že možnost odločanja teh ljudi na tej ravni in oranje ledine na tem področju je vredno hvale, potrditev odnosov v tamkajšnjem zavodu pa mi je dalo še teh nekaj vrstic, ki sva si jih izmenjala z nekdanjim sošolcem, ki je v tem zavodu »tehnično osebje«. Takole mi je napisal med drugim: *Imam pa na steni tri velike krasne risbice, ki so mi jih narisali in podarili naši gojenci. Na velike »šeleshamer« formate so mi narisali eno ogromno sončnico, sonce, travnik z rožicami, na tretjo pa velike pisane metuljčke, ki obletavajo cvetlice. Vse skupaj mi zelo poživijo celoten prostor in jih še dolgo ne bom zamenjal.*

Tako je to.

Priznam nobenih vzporednic ni med mojim blebetanjem o čaju, varovanci v Črni na Koroškem in uredniškem predlogu, da naj v uvodniku napišem kaj o kulturi. Pri tem je seveda mislil, da praznujemo 8. februarja kulturni praznik, v čast našemu največjemu pesniku Francetu Prešernu. Pa, da bomo letos praznovali 120. obletnico rojstva našega akademskega kiparja Ivana Napotnika, ki končno dobiva pravo mesto tudi v lokalnem prostoru. O 220. obletnici Vošnjakove usnjarne ali pa mogoče o tem, da je vlada razglasila leto 2008 za Trubarjevo leto. Ne samo vlada, tudi Unesco je 500 letnico Primoža Trubarja uvrstil na seznam obletnic. Pa na Kajuha ne bomo pozabili, čeprav bi mogoče lahko omenili tudi Lampretovo 105. obletnico rojstva, ki je bila 19. januarja. Še kakšna obletnica in pomemben dogodek zagotovo bo, tudi na Zavodu za kulturo se bomo trudili slediti obeležjem in prisluhniti ljudem, ki nas vzpodbujajo s svojimi informacijami (hvala ti Vlado) in tista moja začetna »čajanka« in veselje nad dobrim delovnim okoljem tu v Šoštanju in vzpodbudnimi potezami v črnjanskem domu najbrž res nima nobene veze s kulturo. Ali pač?

Občinske novice

Evropska sredstva

Občina Šoštanj je z operacijo Revitalizacija zgodovinskega središča Šoštanj uspešno kandidirala na prvem javnem razpisu za prednostno usmeritev »Regionalni razvojni programi« v okviru operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013, razvojne prioritete »Razvoj regij«, ki ga je Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko objavila v Uradnem listu Republike Slovenije 1. junija 2007.

Občini Šoštanj je bilo s podpisom pogodbe o sofinanciranju s Službo vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko dodeljenih 513.943,00 EUR nepovratnih sredstev za prva fazo omenjene operacije, ki zajema postavitev Muzeja usnjarstva na področju bivše Tovarne usnja Šoštanj. Gre za sofinanciranje upravičenih stroškov operacije v višini 78 % celotne vrednosti investicije iz naslova Evropskega sklada za regionalni razvoj, razliko pa bo zagotovila Občina Šoštanj iz proračunskih sredstev. Prvo nakazilo za sofinanciranje namenskih upravičenih stroškov v višini 50.269,09 EUR je Občina prejela 31. decembra 2007. Za strokovno delo na projektu Muzeja usnjarstva v Šoštanju je bila s sklepom župana ustanovljena projektna skupina, ki bdi nad potekom te pomembne investicije. Trenutno poteka faza izdelave projektne in investicijske dokumentacije. ■

(A. V.)

Letos v Šoštanju dve pomembni obletnici

V Šoštanju se bomo letos spominjali dveh pomembnih obletnic: 220. obletnice ustanovitve Vošnjakove usnjarne ter 120. obletnice rojstva enega prvih akademsko šolanih kiparjev na Slovenskem Ivana Napotnika. Na počastitev obeh dogodkov se na Občini Šoštanj skrbno pripravljamo. Naša prizadevanja so usmerjena v negovanje bogate šoštanjske usnjarske tradicije ter v postavitev stalne zbirke Napotnikovih umetniških del, ki so v lasti Občine Šoštanj in ki predstavljajo pomemben element nacionalne kulturne identitete. Z Muzejem usnjarstva se bomo poklonili številnim generacijam šoštanjskih usnjarjev, ki so od leta 1788 pa do leta 1999 s pridnim delom proizvajale kvalitetno usnje, poznano in cenjeno v Evropi in v svetu. Usnjarji in Napotnik so ime Šoštanja že davno zapisali na evropski industrijski in kulturni zemljevid, zato si v Šoštanju s ponosom in z veliko mero odgovornosti prizadevamo ohranjati bogastvo tega izjemnega izročila. ■

(A. V.)

Tretja razvojna os

V ponedeljek 21. 1. 2008 so se župan občine **Darko Menih** ter **Peter Vidmar** z občinskega oddelka za okolje in prostor, ter **Pavel Župevc**, predsednik KS Gaberke in **Damijana Kotnik**, krajanka zaselka Velunje (KS Gaberke) in hkrati zastopnica »civilne iniciative tretje razvojne osi«, na povabilo Ministrstva za okolje in prostor udeležili sestanka s pristojnimi državnimi uradniki, ki delajo na projektu hitre ceste, kot sinonimu tretje razvojne osi države Slovenije.

Pričakali so jih **Helena Šolar** z ministrstva ter **Ana Sodnik Prah** in **Andrej Krupenko** z DARSa in **Katarina Eržen** ter **Lidika K. Zagorc** z DDC in še projektanti oziroma izdelovalci

vzhodno, ves čas po ravnem, na višini približno 450 do 500 m n.m. To z drugimi besedami pomeni, da bo prostor v dolini namenjen razlivnemu območju potoka Velunje, in bi se naj ob daljnovidu in plinovodu zgradilo še hitro cesto, porušilo pa bi se 23 domovanj, kar pomeni, da bi bil izbrisan celoten zaselek Velunja v KS Gaberke.

Glede na to, da je občina Šoštanj ponudila strokovno pomoč krajanom, a bila na ta način zavržena in da na drugi strani, po izjavi **Marka Vučine**, pristojnega za okolje in prostor na MO Velenje (trasa hitre ceste poteka po levem bregu Velunje, ki je del MO Velenje), predloga krajanov zaselka Velunje ne bodo upoštevali tudi zato, ker je na njemu odtisnjen grb občine Šoštanj, krajani zaselka Velunje vidijo edino rešitev za svoje domove v Civilni iniciativi.

Foto: A. G.

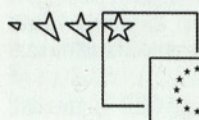
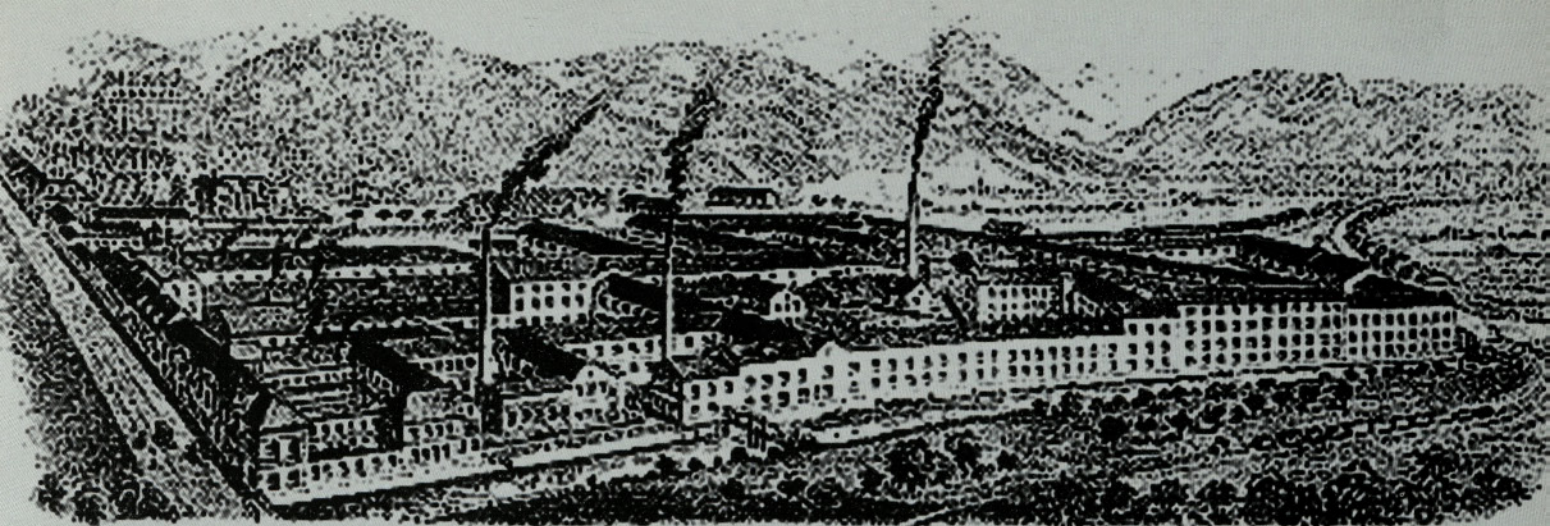
Bo napredek hitre ceste premagal naravo Velunje?

strokovnih podlag: **Mateja Delač**, **Luka Mladenovič** (študija variant, razvojno-urbanistični elaborat); **Bruno Bensa** (prometno-ekonomski elaborat); **Andrej Jan** (gradbeno-tehnični elaborat) in **Natalija Vrhunc** (okoljsko poročilo).

Po informaciji, ki jo je ga. Šolar posredovala Damijani Kotnik, pristojni odvrčajo predlog krajanov Velunje, da se trasa hitre ceste ne bi spuстила v dolino, temveč bi potekala cca. 200 m bolj

Ali pa bo t.i. razvoj ob tretji razvojni osi v Šaleški dolini sledil svoji tradiciji iz Škal in Družmirja. Kot vemo, sta bili ti dve vasi žrtvovani in porušeni v imenu napredka. Isto se sedaj obeta Velunji, ki je očitno samo drobiž v igri velikih, ki se jim vsako jutro mudi iz Velenja v Ljubljano ... ■

(P. R.)

Naložba v vašo prihodnost

OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski sklad za regionalni razvoj

Revitalizacija zgodovinskega središča Šoštanj

I. faza: Muzej usnjarstva na področju bivše Tovarne usnja v Šoštanju

Revitalizacija zgodovinskega središča Šoštanj je naslov projekta (operacije), ki ga je Občina Šoštanj prijavila na prvi javni razpis za prednostno usmeritev **Regionalni razvojni programi** razvojne prioritete **Razvoj regij**, objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije 1. junija 2007. Kot smo bralce že seznanili, je Občina Šoštanj z uspešno kandidaturo na omenjenem razpisu pridobila **513.943,00 EUR** nepovratnih sredstev iz Operativnega programa krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013. Gre za sofinanciranje upravičenih stroškov izvedbe I. faze, kar predstavlja 78 % celotne vrednosti investicije. Predmet sofinanciranja je **prenova in dozidava prizidka k objektu nekdanje kopalnice ter izgradnja paviljona v parkovnem delu**, kjer bodo razstavljeni večji muzejski eksponati. Izgradnja novega objekta ter dokončna ureditev obstoječega dela z zunanjo ureditvijo pa je predvidena v drugi fazi, ki jo bo Občina Šoštanj prijavila na enega prihodnjih javnih razpisov.

Sklep Službe Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, da se vloži Občini Šoštanj ugotovi, je na občino prispel **31. avgusta 2007. Pogodbo o sofinanciranju operacije** Revitalizacija zgodovinskega središča Šoštanj pa je župan Darko Menih podpisal **26. septembra 2007**. Predhodno, junija lani, pa je bila s sklepom župana za delo na projektu Muzej usnjarstva Slovenije v Šoštanju imenovana **projektna skupna** v sestavi: Drago Koren, Vojko Krneža, dr. Tone Ravnikar, Kajetan Čop, Miran Aplinc, Edi Vučina, Roman Pibernik in Alenka Verbič. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko je ugodila prvemu zahtevku Občine Šoštanj za sofinancerska sredstva, zato smo 31. decembra 2007 prejeli **50.269,09 EUR**.

V tem prispevku želimo bralkam in bralcem odstopiti spomin na družino Vošnjak, ki je pomembno zaznamovala življenje in dogajanje v Šoštanju vse od davnega leta 1750 dalje, ko se je v Šoštanj iz Vitanja preselil usnjar Josip Vošnjak z družino. Usnjariti je pričel v hiši št. 27, ki se ji je tedaj reklo »pri Bošnjaku«, na današnjem Prešernovem trgu. Usnjarstvo obrt sta nadaljevala sinova **Ivan** in **Mihael Vošnjak**. Slednjemu je oče leta 1788 kupil delavnico Ivana Toterja, ki je stala na mestu, kjer se je pozneje razvila sodobna Vošnjakova tovarna za predelavo usnja. Usnjarstvo se je pri Vošnjakih prenašalo iz roda v rod.

Med obema svetovnima vojnama je bila Tovarna usnja Franz Woschnagg

in sinovi, d. d. Šoštanj največja in najsodobnejša usnjarna na Balkanu. Na področju bivše avstro-ogrske monarhije je slovela kot najkvalitetnejša usnjarna za izdelavo finega **likanca** (nem: blank leder) za navadne in fine konjske vprege ter bila ekskluzivna dobaviteljica tega usnja za evropske kraljeve dvore. Kljub lastnim skladiščem na Dunaju, v Budimpešti ter v Beogradu je bilo povpraševanje po njihovem usnju vedno večje od ponudbe. Tovarna, ki je višek razvoja dosegla leta 1938, ko je praznovala 150-letnico obstoja, je v povprečju zaposlovala 380 delavcev oz. 6,48 % odstotkov tedanjega prebivalstva Občine Šoštanj, v času pred I. svetovno vojno pa je bilo zaposlenih 450 delavcev, med njimi 20 % žensk. Dnevno so predelali 1000 kosov govejih kož. Usnjarna je bila izrazito izvozno usmerjena, saj je izdelke izvažala v številne evropske države ter v Turčijo, Malo Azijo, v Egipt, Severno Afriko, trikrat letno pa so večje količine strojenega usnja izvozili v ZDA. Ustvarili so blagovno znamko, ki je ime Šoštanj že v začetku 20. stoletja ponesla v Evropo in v svet. Tovarna se je v dvajsetih letih preteklega stoletja specializirala za izdelavo podplatnega usnja, ki je slovelo po nepropustnosti in postalo enako uspešen izvozni produkt kot usnje za konjske vprege.

Po koncu II. svetovne vojne (julij 1945) je bila tovarna nacionalizirana, lastniki pa so bili razlašeni in pregnani. Vodenje tovarne, ki se je preimenovala v Tovarno usnja Šoštanj, je prevzela država, ki je nekaj let še sledila nekdanji uspešnosti tovarne, po letu 1965 pa so se pričele težave, ki so pripeljele do stečaja usnjarne leta 1999.

Pomembno je poudariti, da je imela Vošnjakova usnjarna v času delovanja pa do začetka II. svetovne vojne izjemen vpliv na gospodarski razvoj Šoštanj in okolice ter na blagostanje njenega prebivalstva. Šoštanjski usnjarji so v času največjega razcveta tovarne med leti 1890 do leta 1938 v povprečju zaslužili do 2 0% več od slovenskega gospodarskega povprečja, lastniki pa so skrbeli tudi za socialni in kulturni razvoj prebivalstva. V tridesetih letih preteklega stoletja so zgradili 68 stanovanj za zaposlene in stanovanjsko **ubožnico za invalidne in obnemogle delavce**; ustanovili so godbo na pihala Zarja in tamburaški orkester ter Nogometni klub Usnjar.

Rodbina Vošnjak iz Šoštanj pa je za slovenski prostor poleg usnjarstva pomembna še z drugih vidikov: brat ustanovitelja usnjarne, **dr. Josip Vošnjak** (1843–1911) se je kot zdravnik, pisatelj in politik zavzemal za reševanje socialne problematike in bil deželni in državni poslanec, kjer se je zavzemal za narodnostno enotnost. **Mihael Vošnjak** (1837–1920) pa je bil znan slovenski gospodarstvenik in velik železničarski strokovnjak, projektant železniške proge Celje–Dravograd, ugledni bančni strokovnjak ter tudi deželni in državni poslanec. Bil je začetnik hranilništva na slovenskem Štajerskem. Občina Šoštanj se je zaslužnima bratoma Vošnjak poklonila s postavitvijo njunih doprskih kipov v Spominski park pred Osnovo šolo Šoštanj.

Ker je razvoj Šoštanj konec 19. in v začetku 20. stoletja utemeljen in neolčljivo povezan z razvojem Vošnjakove usnjarne, je velika obveza in dolg lokalne skupnosti, da zgodovinski spomin na številne generacije šoštanjskih usnjarjev ne zamre. Želimo in prizadevamo si, da bo načrtovan Muzej usnjarstva Slovenije v Šoštanju pomembno prispeval k ohranjanju in negovanju tega izjemnega izročila.

- Se nadaljuje -
Alenka Verbič

Državni svet še naprej brez Šoštanjčana

Redigiran zapisnik 8. redne seje Sveta Občine Šoštanj, ki je bila v četrtek, 18. 10. 2007.

Na seji je bilo prisotnih 17 svetnikov in direktorica občinske uprave Darja Medved, višja svetovalka za družbene dejavnosti Alenka Verbič, višja svetovalka za GOP Sonja Novak, arhitektka Veronika Hajnrihar, svetovalka za odnose z javnostmi Andreja Moškon, predstavnik TEŠ-a Egon Jurač, predstavnik Komunalnega podjetja Velenje, d. o. o. Bojan Škarja ter Jasna Klepec, direktorica SAŠA ORA.

Sejo je vodil župan Darko Menih, zapisnik je pisala Suzana Koželjnik.

Po sprejemu dnevnega reda je pri razpravi o zapisniku 7. seje svetnik **Leopold Kušar** (DE-SUS) povedal, da se z odgovorom glede telekomunikacije ne strinja in če župan ni odgovoren, prosi občinsko upravo za vračilo dokumentacije, ki jo je predložil na prejšnji seji.

Župan **Darko Menih** mu je povedal, da mu je že na prejšnji seji pojasnil, na katere institucije se mora obrniti s svojimi vprašanji.

Nato so svetniki potrdili zapisnik sedme seje in nato še Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ureditvenem načrtu odlagališča pepela, žlindre in produktov odžvepljevanja in Odlok o ureditvenem načrtu za področje sanacije ugreznin s pepelom, žlindro in produkti razžvepljanja – uradno prečiščeno besedilo.

Nato so svetniki izvedli volitve predstavnikov Občine Šoštanj v volilno telo 6. volilne enote za volitve članov Državnega sveta ter določitev kandidata za člana državnega sveta, kar so svetniki dobili z gradivom.

Predlog izvolitve kandidatov za elektorje in določitev kandidata za člane Državnega sveta je občinskemu svetu skladno s Pravili za določitev predstavnikov Občine Šoštanj v volilno telo 6. volilne enote za volitve člana Državnega sveta ter za določitev kandidata za člana Državnega sveta predložila Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja (v nadaljevanju KMVVI). Na seji občinskega sveta je predloge podal predsednik komisije **Peter Radoja**. Komisija KMVVI je prejela predloge za elektorje, in sicer za Vilmo Fece, Draga Korena ter Vojka Krnežo.

Za kandidata za člana Državnega sveta za zastopanje lokalnih interesov so prejeli samo en predlog, in sicer za Franca Severja iz Velenja.

Svet je nato s tajnim glasovanjem izvolil Dra-

ga Korena in Vojka Krnežo za elektorja ter kandidata za Državni svet – Franca Severja.

Nato je svet brez razprave sprejel Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o preoblikovanju javnega podjetja Komunalno podjetje Velenje, izvajanje komunalnih dejavnosti, p. o. in sklep o ukinitvi statusa javnega dobra v k. o. Florjan, sklep o menjavi nepremičnin v k. o. Florjan ter o podelitvi statusa grajenega javnega dobra.

Nato so svetniki obravnavali sklep o strinjanju z namero ponudnika za opravljanje storitve institucionalnega varstva v domu za starejše, kar so svetniki dobili z gradivom.

Župan Darko Menih je povedal, da je bil v Uradnem listu RS objavljen razpis za koncesionarja institucionalnega varstva v domu za starejše. Razpis traja do 5. novembra in sestavni del razpisane dokumentacije Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve za podelitev koncesije je tudi soglasje občinskega sveta, ki ga potrebujejo trije ponudniki.

Dodatno obrazložitev je podala **Alenka Verbič**, višja svetovalka za družbene dejavnosti. Kot je v gradivu razvidno, so prejeli tri vloge podjetij, in sicer Dom starejših občanov Topolšica d. o. o., podjetje PV INVEST iz Velenja in podjetje Rednak d. o. o. Demografske analize na območju Občine Šoštanj kažejo, da se bo v prihodnjih letih opazno povečal delež prebivalcev, starejših od 65 let. Po podatkih z 31. 12. 2006 znaša delež občanov, starejših od 65 let, 14,71 % vseh prebivalcev Občine Šoštanj, kar je ugodnejše od slovenskega povprečja, ki znaša 15,74 %. Vendar pa podatki kažejo, da se bo celotno prebivalstvo šoštanjske občine pričelo hitro starati po letu 2015, še posebej pa po letu 2020. Po Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006–2010, ki normira obseg vključenih občanov, starejših od 65 let, v institucionalno varstvo, bi bilo potrebno na območju Občine Šoštanj do leta 2010 zagotoviti 63 mest v domu za starejše občane. Po zbranih podatkih je trenutno v domovih za starejše (Velenje, Gornji Grad, Logatec in Prevalje) 36 naših občanov in občanov, starejših od 65 let (od tega 29 v Domu za varstvo odraslih Velenje). Glede na demografsko analizo Občine Šoštanj iz leta 2006 je Občina Šoštanj naklonjena ideji o izgradnji doma za starejše občane. Pričakovati je,

da se bo povpraševanje po institucionalni oskrbi starejših občanov v naši občini iz leta v leto povečevalo.

V razpravi je **Milan Kopušar** (LDS) povedal, da so trenutni trendi o varovanih stanovanjih oziroma da so starejši čim dlje doma – dobro razvito varstvo na domu. Zato ga je zanimalo, ali bodo ti potencialni koncesionarji gradili samo dom za varstvo odraslih ali bodo gradili tudi varovana stanovanja, saj bi v naše okolje, ki ga ima občina, bolj spadala varovana stanovanja kot pa domovi za starejše. Župan je odgovoril, da je sedaj razpis za domove, kasneje pa bo verjetno aktualna tudi oblika varovanih stanovanj.

Svetnik **Franč Sevcnikar** (SD) je povedal, da je sam kot kandidat za župana imel vizijo o izgradnji doma za starejše občane. Pohvalil je župana, ker je stavbo že iskal pri pristojnem ministrstvu, in podpira določitev o skrbi za starejše občane, da svojo starost preživijo v domačem okolju.

Svetnica **Vilma Fece** (LDS) je podprla izgradnjo doma za starejše občane v Občini Šoštanj in zanimivo se ji zdi, da so interes pokazala kar tri podjetja. Omenila je v gradivu str. 65, kjer novo podjetje nima hišne številke in niti svojega žiga, zato bi v sklepu bilo potrebno navesti polni naslov tega podjetja, da bodo svetniki vedeli, komu bodo dali soglasje k nameri za dom starejših.

Svetnik **Drago Kotnik** (neodvisni) je podprl to pobudo Občine Šoštanj za izgradnjo doma za starejše občane, trend padanja pokojnin pa kaže, da si v prihodnosti starejši ljudje ne bodo mogli več privoščiti varovana stanovanja v zrelih letih.

Svetnica **Vojka Krneža** (SDS) je veselilo, da so enotnega mnenja, da potrebujejo v občini dom starejših občanov. Pri županu so imela sestanek tri podjetja in so zainteresirana podjetja Rednak, d. o. o., PV INVEST Velenje in skupaj v novi firmi Rednak in PV INVEST. Ker je bil čas za oddajo dokumentacije zelo kratek, se ustanovitelji niso mogli dogovoriti glede točnega naslova.

Svetnik **Marjan Vrtačnik** (SNS) je tudi sam podprl to pobudo župana za izgradnjo doma in predlagal, da bi investitorjem dali pogoj, da naredijo dve kategoriji doma, in sicer en del za bolj prestižne in drugi del za manj premožne.

Ker ni bilo več razprave, je svet sprejel pozitivne sklepe za vse tri ponudnike.

Drago Bahun, državni svetnik

V Volilni enoti št. 6, ki obsega sledeče občine: Gornji Grad, Ljubno, Mozirje, Luče, Solčava, Nazarje, Šoštanj, Velenje in Šmartno ob Paki, je bil za naslednje mandatno obdobje 2007 - 2012, izvoljen Drago Bahun.

Drago Bahun je bil državni svetnik, član Interesne skupine lokalnih interesov, že v iztekajočem mandatu. V DS je bil podpredsednik Komisije za mednarodne odnose in evropske zadeve in član Komisije za družbene dejavnosti.

Na predstavitveni strani DS preberemo še, da je bil rojen 2. 1. 1955 na Jesenicah. Po končani Gimnaziji leta 1974 je vpisal študij sociologije na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo Univerze v Ljubljani. Diplomiral je leta 1979. Njegova prva zaposlitev je bila leta 1979 na Rudarsko-elektroenergetskem kombinatu v Velenju, kjer je do leta 1984 opravljal dela Vodje službe za organizacijo poslovnega sistema. V začetku leta 1985 se je zaposlil v Gorenju – vsa leta opravljal odgovorne poslovne naloge in sicer od leta 1985, do 1988 – član

KPO SOZD, potem je bil do leta 1987 – direktor Kadrovske-splošnega področja, od 1997 dalje, je član Uprave Gorenja d.d. Je tudi svetnik Mestne občine Velenje, član UO Zavoda RS za zaposlovanje, član Sveta Bolnice Celje in podpredsednik Zveze društev za kadrovske dejavnosti Slovenije. Državni svetnik Drago Bahun nam je bil v minulem mandatu na voljo vsako prvo sredo v mesecu med 14. in 17. uro v prostorih Mestne občine Velenje, Titov trg 1, Velenje, pisarna št. 11. Tako bo najbrž tudi poslej.

Nato je o sprejemu letnega programa športa Občine Šoštanj v letu poročala **Andreja Moškon**, svetovalka za odnose z javnostmi. Na predlog Športne zveze Šoštanj je Komisija za šport določila programe, za katere obstaja javni interes in se za njihovo izvajanje zagotavljajo sredstva v proračunu. Potrjujejo v odstotkih, saj še ni znana višina zneskov v proračunu Občine Šoštanj za potrditev izvajanja športnih programov za naslednje leto.

Svetnika **Leopolda Kušarja** (DeSUS) je zanimalo, ali se lahko društvo upokojencev, ki ima deset športnih panog, prijavi na ta razpis.

Janko Zacirkovnik (SD) je povedal, da pravilnik, ki so ga sprejeli na prejšnji seji, pravi, da se lahko tudi oni prijavi na ta razpis. Komisija za šport, katere predsednik je, ni spremenila ničesar, samo prerazporedili so sredstva v kakovostnem športu.

Svetnik **Milan Kopušar** (LDS) je povedal, da na seji sveta ni potrebno razlagalci ponovno brati obrazložitve, saj dobijo svetniki pravočasno gradivo, ki ga sami preberejo. Zbodlo ga je to, ker piše, da se letni program športa Občine Šoštanj v letu 2008 potrjuje v odstotkih. Glede na to, da so sredstva v proračunu znana, saj je proračun za leto 2008 že bil sprejet, je prosil, da v bodoče ne pišejo v gradivo takšne stvari.

Svetnik **Roman Kavšak** (N.Si) je omenil, da je bila Jolanda Belavič prejšnji vikend četrta najboljša v Evropi, in je zato predlagal, da ji župan s svetniki javno čestita za ta dosežen rezultat. V bodoče pa bi bilo potrebno razmisliti o tej panogi in ji nameniti dovolj sredstev, saj dosega zelo dobre rezultate v evropskem merilu.

Župan Darko Menih je povedal, da še ni bil seznanjen z rezultatom in ji bodo poslali čestitko tudi v imenu svetnikov.

Nato so svetniki potrdili obravnavani program in v nadaljevanju še poročilo o delovanju SAŠA ORA za leto 2006 in Program dela SAŠA ORA za leto 2007.

Pobude in vprašanja svetnikov.

Svetnika **Draga Kotnika** (neodvisni) je zanimala zgradba Kovinotehne, če je lastnik znan in da je streha te zgradbe zaradi zdrsa snega zelo nevarna. Apeliral je, da nekaj naredijo za varnost pešcev in avtomobilov, ki vozijo mimo. Zanimala ga je tudi razsvetljava Lokovice in kako daleč je ta projekt.

Župan Darko Menih je odgovoril, da je imel z lastnikom Kovinotehne g. Kortnikom razgovor. V pogodbi je bilo napisano, da bi moral že pričiti z delom. Naknadno je bil podpisan aneks, da se roki za začetek del podaljšajo do septembra, vendar je tudi že ta rok potekel. Na razgovoru ga je opozoril glede strehe, ki je zelo nevarna, vendar ima lastnik probleme s pridobitvijo gradbenega dovoljenja.

Svetnica **Vilma Fece** (LDS) je povedala, da imajo na KS Šoštanj ogromno pobud v zvezi s Kovinotehno in zato so bili z lastnikom večkrat v kontaktu. Lastnik ima probleme s pridobitvijo gradbenega dovoljenja in jim je posredoval odločbo o zavrnitvi gradbenega dovoljenja. Na Ministrstvo za okolje in prostor je posredoval pritožbo, saj se Upravna enota Velenje sklicuje na arhitekturno, zgodovinsko usklajenost in na prostorsko usklajenost zgradbe v tem delu mesta. Zanimiva

je bila obrazložitev, zato je predlagala, da se Občina Šoštanj aktivno vključi v pridobitev gradbenega dovoljenja, kajti če je v posebnem interesu občine, potem se tudi lahko naredijo spremembe v zvezi z izpolnjevanjem določil aktov drugače, kot je to določeno v rednih postopkih za pridobitev gradbenega dovoljenja. To dokumentacijo ima, in predlaga, da se občina poveže z njim v tem delu. Ali je mogoče to določilo upoštevati v obrazložitvi, če je v interesu občine, kar ne dvomi, da se ta zgradba čim prej zruši in občina lahko v svojem interesu to zadevo tudi pospeši.

Svetnik **Marjan Vrtačnik** (SNS) je v zvezi s Koroško cesto postavil vprašanje, zakaj ta ulica ni razsvetljena. Izrazil je željo, da Občina pristopi k temu projektu.

Na stari bencinski črpalki so še zmeraj pod zemljo rezervuarji, zato je opozoril, da bi bilo potrebno pridobiti mnenje strokovnih služb, preden so naredili sanacijo parkirišča, saj bi te rezervuarje morali odkopati in odstraniti.

KP Velenje je opravilo priklop za Gorenje pred gostilno Cigler, kjer je ta del razkopalo, vendar se po dveh mesecih še ni povrnilo v prvotno stanje.

Zanimalo ga je tudi, kaj je z gostilno Urbanc, ker je velika sramota za občino. Potrebno bi bilo urediti fasado, jo sanirati in poklicati pristojne inšpekcijske službe, da se ta lokal zapre.

Na glavnem trgu so postavljeni konfini in se dnevno uničujejo. Vzdrževalcu je postavil vprašanje, zakaj ne zamenja polomljenih konfinov, vendar je dobil odgovor, da nima nobenega na zalogi. Občina bi lahko imela na zalogi vsaj pet konfinov, da bi jih lahko takoj zamenjala, drugače bi bilo bolje, da vse konfine odstrani.

Svetnik **Roman Kavšak** (N.Si) je povedal, da so v občini še vedno KS, kjer se ni mogoče priklopiti na internet. Zanimalo ga je, ali ima občina kakšne možnosti, da bi opozorila Telekom, da bi se te stvari uredile.

Glede otvoritve nove tovarne Patrija v Šoštanju je povedal, da je bil zelo razočaran, ker svetniki Občine Šoštanj niso bili povabljeni na to otvoritev, saj zastopajo Občino Šoštanj. Predlagal je še, da organizirajo dan odprtih vrat za ogled nove tovarne, ker je med občani veliko zanimanja.

Ob vstopu v mesto Šoštanj pri TEŠ-u stojijo luči, ki so napol podrti, prav tako ograja na cesti, tudi ni osvetljen prehod za pešce. Takšno stanje traja že kar nekaj časa, kar ni za vzgled mestu. Apeliral je, da se stvari sanirajo.

Svetnik **Janko Zacirkovnik** (SD) je povabil svetnike na generalko Pihalnega orkestra Zarja, ki ima v soboto mednarodno tekmovanje v Novem mestu.

Župan Darko Menih je predlagal, da se Občini Železniki, ki jo je prizadelo neurje, nameni 0,5 EUR na prebivalca, kar znaša 4.251 EUR. Povedal je tudi, da je Občina Šoštanj za odpravo posledic neurja od Ministrstva za okolje in prostor dobila 10.200 EUR, od Službe za lokalno samoupravo pa 3.700 EUR. Skupna evidentirana škoda v občini pa znaša okrog 397.000 EUR.

Nato je svet sprejel sklep, da se Občini Železniki v pomoč ob hudem neurju namenijo sredstva v višini 4.251 EUR. ■

Javna dela

Občina Šoštanj je za leto 2008 na razpisih kot naročnik v sodelovanju s Centrom za socialno delo Velenje, Ljudsko univerzo Velenje, Domom za varstvo odraslih Velenje, VDC SAŠA ter z Zavodom RS za zaposlovanje, Območno službo Velenje pridobila pet javnih del s področja sociale in izobraževanja odraslih.

Gre za izvajanje programov javnih del, med katerimi želimo izpostaviti dva programa, ki bosta potekala v Šoštanju: uporabnikom že poznan program dnevnega centra za otroke in mladostnike Šoštanj ter težko pričakovana novost – pomoč odraslim pri učenju v Središču za samostojno učenje Šoštanj. Naše občanke in občani se bodo 30 ur tedensko lahko samostojno učili s pomočjo sodobnih računalniških programov in ob strokovni pomoči mentorja. Obe pomembni dejavnosti se bosta odvijali v prostorih občinske upravnne stavbe.

Foto: mk

Z veseljem smo ugotovili, da je dnevi center v sredini januarja že zaživel. Dnevno ga obiskujejo štirje otroci, mentorici Sonja in Laura pa sta pripravljeni tudi na večjo skupino.

Prostori za samostojno učenje so v zaključnih pripravah. Alenka Verbič, svetovalka župana za družbene dejavnosti, ki je s to idejo živela že par let, je zadovoljna, da se je našel posluh na ustreznih mestih in so se zagotovila sredstva v lokalni skupnosti in zunaj nje. Vabijo vse občane, ne glede na starost, da izkoristijo čudovito priložnost pridobivanja znanja z različnih področij. Na tak način si bodo lahko brezplačno širili znanje, potrebno zaradi lastnega osebnostnega razvoja ali pa pri svojem delu. To je zares dobra pridobitev, ki jo mnogi že poznajo, saj tako središče uspešno deluje v Velenju že nekaj let. O odprtju in vsem ostalem bodo občani naknadno obveščeni.

V Varstveno delovnem centru SAŠA v Velenju bomo sofinancirali izvajanje javnega dela pomočnik delovnega inštruktorja, v Domu za varstvo odraslih v Velenju pa javno delo razvijanje družabništva. Na podlagi že podpisanih pogodb Občina Šoštanj iz proračunskih sredstev za pet izvajalcev javnih del zagotavlja 60 % kritja stroškov plač. Za programa, ki bosta potekala v Šoštanju, pa občina daje na voljo tudi brezplačne prostore, je še povedala Verbičeva. ■

M. K.

Ivan Napotnik (1888–1960)

Zapisala Alenka Verbič

Razgovor o Napotniku s slikarjem Jožetom Svetino

12. decembra letos bo minilo 120 let od rojstva akademskega kiparja Ivana Napotnika, ki je z izjemnim umetniškim talentom pomembno zaznamoval slovensko kiparsko umetnost. Občina Šoštanj se je velikemu umetniku poklonila s postavitvijo doprsnega kipa v spominskem parku pri Osnovni šoli Šoštanj, kot lastnica zbirke njegovih umetniških del pa si prizadeva, da Napotnikova umetniška zapuščina postane del slovenske in evropske kulturne zavesti. V decembrski številki Lista je mag. Milena Koren Božiček, vodja Galerije Velenje ter ena največjih poznavalk življenja in dela akademskega kiparja Ivana Napotnika, v počastitev 119. obletnice rojstva predstavila umetnikovo življenjsko pot.

V seriji člankov, ki jih bomo v Listu objavljali v letošnjem letu, želimo bralkam in bralcem približati veličino Napotnikovega umetniškega ustvarjanja. V intervjujih z ljudmi, ki so imeli priložnost bližje spoznavati umetnika in njegovo sorprogo, bomo odstirali spomine na njegovo življenje in delo. Sprehodili se bomo med kiparskimi deli, ki jih lahko dnevno vidimo v Šoštanju in bližnji okolici, ter odstirali umetnikovo izjemno zapuščino. K sodelovanju bomo povabili strokovnjake s področja kulture, kiparske umetnosti in umetnostne zgodovine, ki nam bodo Napotnikova umetniška dela predstavljali z vidika stroke in umeščenosti v slovenski kulturni prostor.

Vol

Ker je kipar luč sveta ugledal v Zavodnjah, kjer je vrsto let ustvarjal in kamor se je vedno znova rad vračal, pričujemo obujati spomine na umetnika v Zavodnjah. O njem nam je spregovoril slikar **Jože Svetina**, dolgoletni »zavodenski učitelj«. Na naša vprašanja je odgovarjal tekoče in v čistem knjižnem slovenskem jeziku, kamor se je tu in tam prikradlo ljubljansko narečje, ki je nakazovalo, da sogovornik izhaja iz ljubljanskega območja.

»Kot učitelj sem prišel v Zavodnje leta 1963, ko je bilo šolsko poslopje v zelo slabem stanju in sem ga moral takoj začeti obnavljati. Zato sem v Prosvetnem domu učil v dveh izmenah učence od 1. do 4. razreda, učenci višjih razredov pa so pouk obiskovali v Šoštanju, na osnovni šoli Karla Destovnika Kajuha. Šolsko poslopje je bilo v obnavljanju, popravljal ga je pričela že učiteljica gospa **Angela Ročnik**, ki mi je tudi prva omenila kiparja Napotnika. Veliko mi je pripovedovala o njem, saj je njegova veličina presegala šoštanski kulturni prostor. Bil je že takrat, po prvi svetovni vojni, ko se je oblikovala Akademija znanosti in umetnosti v Beogradu, Ivan Napotnik imenovan kot delegat za kiparstvo, hkrati sta bila imenovana tudi Rihard Jakopič za slikarstvo in Jože Plečnik za arhitekturo. Umetnik se je precej družil z njenimi starši. Povedala mi je, da je bil doma na Zdovčevi domačiji in da je bil kot osebnost zadržan in sramežljiv. Ženiti se je pričel preko oglasov v Ljubljani. Nikoli pa ni imel toliko poguma, da bi se predstavil. Veliki častilci njegovih del in pomembni mecene so bili Vošnjaki. Z denarjem, ki ga je dobil od prodanih del, ki so jih kupili Vošnjaki, si je kupil hišo na Tičnici v Šoštanju, kjer je skupaj s soprogo Elo živel vse do svoje smrti. Ročnikova mi je pripovedovala, da je Napotnik les za umetnine nabavljal sam. Že ko je zagledal kos lesa oz. drevo, je hkrati že videl motiv umetnine, ki jo bo iz njega ustvaril. Znamenit nagnoj (signoj) je iskal pod Lomom. Bil je pretirano racionalen pri uporabi lesa, zato mu je dostikrat pri glavi nekaj zmanjkalo, pomagal sije

Begunka

Mačka (najmanjše znano umetnikovo delo; vel. 6,5cm)

tako, da je manjkajoče prilepil. Ko je dobil idejo, je motiv nastavil, dokončal pa ga pogosto ni, zato je med njegovimi deli kar nekaj umetnin, ki so »nedokončane«.

Napotnik je malo razstavljal, saj je imel slabe izkušnje, ker mu včasih niso vrnili vseh razstavljenih del. Pogosto se je zgodilo, da sta njegova dobra prijatelja dr. Karel Dobida in dr. France Stele na razstave »podtaknila« nekaj umetniških del, ne da bi Napotnik za to sploh vedel. Že omenjeni Vošnjaki so pogosto gostili poslovne prijatelje, ki so jih seznanili tudi z Napotnikom. V Zavodnje so največkrat prišli peš, saj je cesta v Zavodnje prišla šele leta 1936. Napotnik je podnevi, kadar ni ustvarjal, delal na polju in bil temu delu primerno oblečen. Če so se domačiji približevali ljudje, je domači pes pričel lajati, kipar pa je pravilno ocenil, da najbrž prihajajo kupci, zato je odhitel domov in se pražnje oblekel. Vošnjakovi znanci in poslovni partnerji so občudovali umetniška dela, povečini še nedokončana, ki jih je umetnik v treh dneh dokončal. Dokon-

Obisk pri nosečnici

čane umetnine je »na ogled« postavljal na lična stojala, tako da so bili kupci, ki so prišli po umetniška dela, nad izdelki navdušeni. Napotnik je svoja dela izjemno cenil, zato so bili razgovori o cenah za njegova umetniška dela pogosto naslednji: prva cena, ki jo je Napotnik postavil Vošnjakovim gostom za umetnino, je znašala približno več učiteljskih plač. Ker so bili kupci sprva nad ceno začudeni, je umetnik drugo ceno drastično znižal, vendar so bili kupci poštene in pogosto je znašala cena za prodano delo polovico prve predlagane cene. Kipar je ceno svojih del primerjal z Dunajem. V študijskih letih je na Dunaju portret Franca Lizsta prodal za tak denar, da je imel zastoj kosilo v gostilni celo leto.

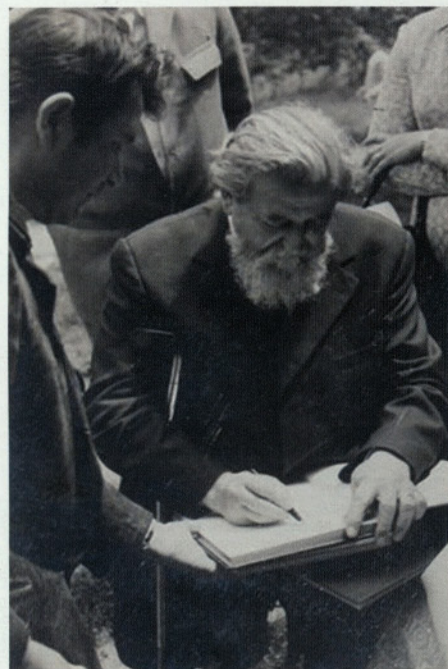
Vošnjaki so Napotnika pogosto obiskovali sami ali skupaj s prijatelji, zato so sorodniki in domačini menili, da ima umetnik zelo veliko denarja. Na opozorilo vaškega župnika se je Napotnik odselil v Šoštanj.

Ivan Napotnik je bil po II. svetovni vojni cenjen v strokovnih in umetniških krogih. Imenovan je bil za prvega častnega občana Šoštanja. Znanci so ga radi obiskovali. Med obiskovalci so bili pripadniki višjih kulturnih krogov in politiki (E. Kardelj). Njegova najbolj zvesta obiskovalca sta bila dr. Karel Dobida, dolgoletni direktor Narodne galerije Ljubljana, ter dr. Milan Vidmar. Pogosto ga je obiskal tudi Božidar Jakac, France Slana in Dora Plestenjakova. Ta topel umetniški dom so radi obiskovali in se v njem shajali tudi kustosinja celjskega muzeja Milena Moškon, kipar in medaljer Stoviček ter gonilna sila kulturnega dogajanja v Kostanjevici na Krki in predstojnik samostana Pleterje Vlado Smrekar. Tudi tedanja šoštanjška kulturna in družbena elita je imela stičišče v Napotnikovi hiši. Ne le za časa umetnikovega življenja, tudi po njegovi smrti so se pri Napotnikovi vdovi srečevali domači kulturniki, šoštanjski zdravnik in učiteljstvo.

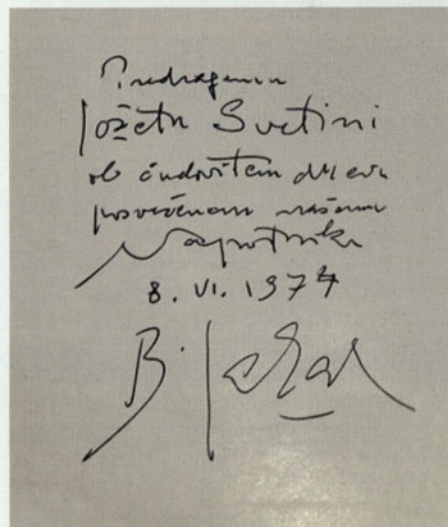
V razgovorih o umetniku mi je Angela Ročnikova omenila, da ima Napotnikova vdova še precej umetniških del. Ker me je umetnik

zanimal zaradi osebnega nagnjenja k umetnosti in zaradi mojih prizadevanj, da kiparja Ivana Napotnika umestimo v učne načrte, sem obiskal gospo Elo Napotnik. Povabila me je k ogledu njegove zapuščine; tedaj je imela še veliko umetniških del. Na podlagi videnega sem okreplil prizadevanja, da so Napotnika vnesli v učne načrte na nižji stopnji, hkrati pa sem si prizadeval za postavitev spominskih obeležij na njegovi rojstni hiši in v notranjosti šolskega poslopja v Zavodnjah. Istočasno so se rodile ideje, da bi obudili spomin na uglednega rojaka z Malo Napotnikovo kiparsko kolonijo. V ta namen sem pritegnil k sodelovanju nekaj tedanjih uglednih slovenskih kiparjev, ki so bili pripravljeni in tudi sposobni v enem zamahu, v času trajanja otroške kiparske kolonije, izdelati leseno ali kovinsko plastiko. Ti umetniki so bili: Peter Jovanovič, Janko Dolenc, Tone Svetina ter kipar in operni solist Aleksander Kova. Nekateri so se vračali v kolonijo večkrat.

Napotnikovo vdovo sem pogosto obiskoval in postal sem dober hišni prijatelj. Restavriral sem Napotnikova umetniška dela in jih zaščitil pred črnavostjo. Če se nekaj časa nisem oglašil, je bila gospa že zaskrbljena, zakaj se ne oglašim. Pogosto smo se srečevali tudi z dr. Dobido, dostikrat pa smo skupaj z gospo Napotnikovo obiskovali razne kulturne znamenitosti in cerkve. Dobida je imel od državnih in cerkvenih oblasti pooblastilo in dostop do vseh še tako dragocenih umetnin. Ela Napotnik je bila izredno družaben in prijeten sogovornik. Ravno zaradi tega je obdržala toliko kiparjevih prijateljev. Pripovedovala mi je, da je bila želja dr. Dobide, da bi odšel Napotnik živet v Ljubljano, za kar pa se umetnik v svoji osebni skromnosti ni odločil. Dr. Dobida je bil zelo dober družinski prijatelj Napotnikovih, umetnika je cenil in spodbujal. Njegovi prijatelji so bili ljudje plemenitega značaja in srca, odkriti, jasni in zvesti. Dr. Dobida se je ves čas gibal v umetniških krogih, hkrati pa je umetnika tudi ves čas spremljal.

Božidar Jakac in Jože Svetina na Mali Napotnikovi kiparski koloniji leta 1974.

Posvetilo Božidarja Jakca Jožetu Svetini.

Igra z žogo

Medicina

Gospa Napotnik mi je ob nekaterih priložnostih kakšno delo tudi podarila. Nekeč sva k njej prišla skupaj z gospo **Vladko Šmigovec**. Ona je bila tudi kiparjev umetniški model. V verandi je imela Ela Napotnik postavljena kiparjeva dela v glini. Dala nama je na voljo, da si lahko vsak po eno delo izbereva. Ob tej priložnosti sem ji dejal, da se mi ne zdi prav, da se ta umetniška dela na tak način razidejo. Ona pa mi je odgovorila: »Danes so, jutri jih ne bo.«

Nato sem Vladki predlagal, da bova vsak svoje delo dala odliti v bron v treh primerkih. Sama sva jih nato med sabo izmenjala, gospe Napotnik pa sva po enega vrnila.

Človek ima včasih srečo, da je v pravem trenutku na pravem mestu. Moja sreča je ta, da sem svoj del življenja in ustvarjanja preživel ravno v tem krogu, ki je takrat s kiparjem in z njegovo ženo v Šoštanju in v Zavodnjah krojil kulturni utrip časa.

Požar na Savinekovi žagi v Šoštanju

V noči z torka na sredo, 9. 1. 2008, se je 80 gasilcev borilo s požarom, ki je izbruhnil na žagi na Primorski cesti v Šoštanju. Žaga je last samostojnega podjetnika Janeza Mazeja iz Šmartnega ob Dreti. Obstaja domneva, da je bil požar podtaknjen.

Foto: PGD Šoštanj

»Gasilci smo s potekom same intervencije zadovoljni, saj ni bilo nobene panike ali gneče, gašenje je bilo tako rekoč brez večjih napak,« nam je povedal predsednik Prostovoljnega gasilskega društva Šoštanj Boris Goličnik. Dejal je, da je požar izbruhnil nekaj minut po polnoči. Opazili so ga stanovalci edine hiše v bližini. Ker so ti večinoma sezonski delavci, se sprva pri klicanju na pomoč niso najbolje znašli. Šoštanjski gasilci so za prihod na požarišče porabili le nekaj minut, vendar je bil požar že zelo razširjen.

Na pomoč so prišli še člani sosednjih gasilskih društev Topolšica, Gaberke, Lokovica iz šoštanjskega poveljstva in Velenje, Pesje, Škale in Premogovnik Velenje iz velenjskega poveljstva. Tako je v akciji sodelovalo 80 gasilcev s petnajstimi vozili. Ureditev prometa na Primorski cesti je prevzela policija, na pomoč pa so prišli tudi s cestne službe. V bližini žage je nadzemni hidrant, vodo pa so dovažali tudi s cisternami. Bilo hladno, a na srečo ne dovolj, da bi voda zmrzovala. Gasilci so se z ognjem borili kar tri ure. Predvsem so se osredotočili na zavarovanje delov stavbe in naprav, ki se jih je še dalo obvarovati. Požarna straža je nato na žagi ostala še vse dopoldne. V intervenciji ni bil nihče poškodovan, škoda pa je velika. Po prvih ocenah naj bi znašala več kot 300.000 evrov, ni pa vračunan izpad proizvodnje. Zgoreli so stavba s pisarno, stroji in naprave, pa tudi precej surovine (lesa).

Šoštanjski gasilci so tisti večer pred požarom imeli še eno dokaj nenavadno intervencijo. V bližini ribiške kočice na Šoštanjskem jezeru so iz ledeno mrzle vode rešili lovca. Ta se je na zaledenelo površino podal, da bi rešil svojega psa, ki se mu je vdrl led, in se je pričel utapljati. Žal psa ni bilo mogoče rešiti, močno podhlajenega lovca pa so po uspešnem reševanju in potem, ko je v ledeni vodi prebil kake pol ure, prepeljali v topolško bolnišnico, vendar je sedaj že doma.

Lastnik žage Janez Mazej, Males s. p.

Le nekaj dni po katastrofi smo se na pogorišču žage v Šoštanju pogovarjali z lastnikom Janezom Mazejem. Kljub velikanski škodi že načrtuje, kako bodo žago na novo postavili in spet začeli s polno proizvodnjo.

»Ob prvem šoku in začetnih domnevah, da je bil požar podtaknjen, sem nameraval žago opustiti. Pozneje sem razmisлил in v sebi razčistil, da ne more iti za kakšno maščevanje, saj ne vem, da bi imel s kom konflikte, ki bi lahko bili vzrok takemu dejanju maščevanja. Če pa je zagorelo iz kakega drugega vzroka ali je požar podtaknil piroman, ki po Saleški dolini to počne že nekaj časa, to ni stvar, zaradi katere bi odnehal. V žagi in podjetju je vendarle vložen desetletni trud mnogih ljudi,« je dejal Janez Mazej.

Mazej je tudi pristavil, da čuti odgovornost do poslovnih partnerjev, ki so večinoma velika lesnoindustrijska podjetja, kot sta Lip Bled in Marles hiše Maribor, katerim dobavljajo žagan les. Serijska obdelava le-tega predstavlja več kot 95 odstotkov njihove proizvodnje. Prav tako čuti obvezo do zaposlenih, ki na žagi delajo tudi v večkrat težavnih zimskih razmerah, da pravočasno zadovoljijo naročila svojih kupcev.

»Za naš položaj na trgu smo si v močni konkurenci prizadevali skoraj desetletje in želimo ga tudi obdržati. Zato smo si zastavili, da odjemalci naših težav zaradi požara ne smejo čutiti. Za del proizvodnje nam je zaenkrat prostor odstopil moj brat na žagi v Belih Vodah. Tam dela polovica naših zaposlenih. Ostala polovica se ukvarja mo s čiščenjem pogorišča.«

Kot pravi, gre samo izredno dobro organizirani gasilski intervenciji zahvala, da je ostal dokaj nepoškodovan vsaj en polnojarmenik (gater). Ko ga bodo očistili in postavili montažno nadstrešje, bodo verjetno nekje konec tega meseca ponovno pričeli s proizvodnjo v Šoštanju. Gasilci so uspeli obvarovati tudi silos za žagovino, vendar je material zaradi vročine pregret in ga bo treba podreti.

Prve ocene škode so se gibale okoli 300.000 evrov, vendar Mazej meni, da bo ta večja. Prišteti je treba še izpad proizvodnje. Do sedaj so imeli od 7.000 do 8.000 evrov dnevnega prometa.

Samostojni podjetnik Mazej je še povedal, da naslednji dan pričakuje ponovni pogovor s svojo zavarovalnico. Pomoč so mu ponudili iz Obrtne zbornice Velenje. V ponedeljek, 14. januarja, so se pogovarjali o konkretnih oblikah pomoči, ki jih ima za take primere na razpolago zbornica. Pri čiščenju pogorišča oziroma odvozu pa bo priskočila na pomoč še Občina Šoštanj.

Janez Mazej je sicer rojen v Belih Vodah pri Savineku, žago v Šoštanju pa so postavili pred desetimi leti. Nekako takrat se je tudi poročil in se preselil v Šmartno ob Dreti.

Marija Lebar

Opreme ni nikoli dovolj

Jesensko neurje je poleg tega, da je pustilo ne-ljube posledice, ki marsikje še niso sanirane, hkrati razkrilo, da šoštanjski gasilci kljub stalni skrbi nimajo dovolj oziroma vse potrebne opreme. Bolj ali manj glasnemu razmišljanju je tokrat na pomoč priskočilo gospodarstvo. Direktor Premogovnika Velenje Milan Medved ima posluh za prostovoljstvo, ki danes, po njegovih besedah, na žalost izginja, še večji posluh za ljudi pa je dokazal s svojim dejanjem. V imenu Premogovnika Velenje je izročil PGD Šoštanj mesto

potrebno opremo, elektro agregat, dve črpalke za črpanje mulja in pet električnih potopnih črpalk.

V dejanje se je vključila tudi Občina Šoštanj. Župan Darko Menih je z zadovoljstvom povedal, da bo del opreme v bližnji prihodnosti prispevala še Termoelektrarna Šoštanj, ki tudi sicer zgledno pomaga in se odziva na vse prošnje šoštanjskih gasilcev. Seveda se je iskreno zahvalil Premogovniku Velenje, kajti kdor hitro da, dvakrat da in ta resnica drži tudi v konkretnem primeru.

Predaja opreme je bila sredi decembra v gasilskem domu Šoštanj. Ob tej priliki so si zbrani gasilci in gostje ogledali kratek film o poplavih v septembru. Prisotne je v imenu CZ pozdravil Boris Lambizer, za razumevanje pa se je Občini Šoštanj in Premogovniku Velenje zahvalil poveljnik GZ Velenje Jože Drobež.

Milojka Komprej

Jesen življenja

Res je, da ne gre za veliko reč. Gre predvsem za pozornost in dan, ki je malce drugačen od drugih. Srečanje starostnikov Raven organizira vsako leto tamkajšnje KO RK in tudi letos se je njihovemu vabilu odzvalo okoli sedemdeset prebivalcev Raven, starih nad sedemdeset let. Prav lepo je bilo. Otroci, godci, harmonikarji in citrarke so pripravili kratek razvedrilni kulturni program, na mizi pa so bile dobrote, ki so jih pripravile odbornice. Srečanja starejših se je udeležil tudi župan Občine Šoštanj, ki jim je zaželel lepe prihajajoče praznike in čim več krepkega zdravja. Med govorniki so bili še predsednica odbora Slavica France, predsednik krajevne skupnosti Jože Sovič in predsednik OZ RK Jože Kožar.

Foto: Jože Jančič

Srečanje, ki je bilo v stari šoli, je tako minevalo v sproščenem vzdušju in ob polni mizi. Za tiste, ki se srečanja zaradi bolezni niso mogli udeležiti, so odborniki poskrbeli z obiski na domu, je povedal podpredsednik Jože Jančič in pridal, da odbor, ki šteje devet članov, lepo sodeluje.

Milojka Komprej

Kralji na Lomu

Lom je nekoliko strm, ampak zelo lep in sončen del nad Topolšico, tako imenovani balkon Topolšice.

V zadnjih petih letih se je na Lom preselilo kar nekaj novih »mestnih« ljudi. »Prišleki« smo začeli razmišljati, da bi se lahko tudi na tem delu

Foto: DL

Topolšice kaj dogajalo. S pomočjo domačina smo ustanovili svoje turistično društvo, ki se imenuje Podeželje – Topolšica.

Pričeli smo z organizacijo raznih srečanj, kot je kresovanje, pustovanje, čistilne akcije, vzdrževanje pohodnih poti po Lomu. Postavili smo tudi klopi in domačine Loma obdarili z novoletnimi lučkami. Sodelujemo tudi s TD Šoštanj na Katarininem sejmu itd.

Odločili smo se, da obudimo staro krščansko izročilo kolednikov, saj običaj obiska treh kraljev na Lomu ni bil v navadi. Priskrbeli smo vse potrebno od obleke in primerne pesmi in začeli z obiskovanjem na predvečer treh kraljev. Domačini na Lomu so bili prvo leto kar precej presenečeni, ko so jim trije kralji zapeli in zaželeli srečo in božjega blagoslova. Sedaj po petih letih je to že tradicija in domačini dobro vedo, da naslednje leto trije kralji zopet pridejo tja, kjer so bili z veseljem sprejeti.

Pred leti smo tudi postavili jaslice na prostem, zadnji dve leti pa smo v dogovoru s hotelom Vesna v Topolšici le-te postavili v samem hotelu poleg recepcije. Mislimo, da je bila to dobra odločitev, saj si tako jaslice lahko ogleda več obiskovalcev.

Trudimo si biti čim bolj razpoznavni, kljub temu da nimamo niti svojega prostora, kjer bi se lahko dobivali s člani društva. A vseeno nam ni zmanjkalo idej in volje, da bomo še naprej poskušali in narediti in pridobiti čim več članov v naše društvo.

Danica Lipičnik

Športno društvo Ravne v prazničnem decembru

Za Športnim društvom Ravne je pestro in razgibano leto 2007, zato so si njegovi člani sredi decembra privoščili pošten zaključek leta, ki se ga je udeležilo okoli 80 članov društva in njihovih partnerjev. Ugotovili so, da jim poleg klasičnega zaključka manjka še kakšna atraktivna decembrska pustolovščina. Kot nalašč je 26. december takšen dan, ko zvečer nikjer v okolici ni nič posebnega organizirano, poleg tega pa ima večina krajanov tudi naslednji dan prosti dan. Zato je padla odločitev, da bo to pravi dan za izvedbo prvega pohoda okoli Raven z baklami. Očitno se vsaka ideja ŠD Ravne takoj prime, saj je na večerni pohod prišlo okoli 70 pohodnikov, toplo oblečenih in opremljenih z baklami in petrolejkami. Pohod se je pričel pri Gostišču pod Klancem, nato pa se je nadaljeval skozi »Gospo-

Foto: A. Grudnik

sko ulico» na glavno cesto do Poštajnerja, kjer cesta krene desno. Pot pelje po glavni cesti do Zgornjih Raven, mimo šole ter se po klanecu pod cerkvijo vrne v ravnino proti Ciglerju. Zatem se cesta počasi prevesi v klanec, kjer se po bližnji pride nazaj do Gostišča pod Klancem. Tam nas je čakalo okrepčilo. Med potjo je pohodnike spremljal glas harmonik, pohodniki so se pogovarjali, prepevali in se veselili. Na poti so bile postavljene tri postojanke, kjer je organizator postregel s čajem in zakuhanim vinom. Pot okoli Raven je trajala slabe 4 ure, ki pa so zelo hitro minile.

Predsednik ŠD Ravne Damjan Tajnik je bil zelo navdušen nad množično udeležbo pohodnikov in želi si, da bi pohod postal tradicionalen.

A. Grudnik

Po 35. letih spet v šolskih klopih

V življenju človeka pridejo leta, ko želi obupati spomine. Med spomine sodijo seveda najprej ljudje in kaj je lepšega kot spomin na sošolce iz osnovnošolskih klopi. So bile že takrat skrbi?

Seveda! Da ne pozabiš domače naloge. Da kupiš nov zvezek. Da neseš k telovadbi telovadne hlače. Da ne pozabiš copat. Smešno, kajne? A tako je bilo. To so bile naše skupne skrbi v osnovnošolskih letih.

Seveda pa sošolke in sošolci, ki so se v začetku decembra zbrali ob 35. obletnici šolanja v ravenški osnovni šoli, niso obujali spominov na skrbi. Temveč le na prijetne dogodke. To je bila generacija, ki je guliла že tako oguljene klopi v letih od 1973 dalje. Srečni, da se nekateri po dolgem času vidijo in spregovorijo, so bili vsi zbrani predvsem dobre volje. Seveda ni manjkalo plesa in glasbe in po slovenski navadi dobre hrane, ki jo je nudilo tamkajšnje gostišče.

Življenje je teklo vsakemu drugače. Nekaterim

Foto: P. O.

v domačem kraju, drugim stran od doma. Vsak je po svoje doživiljal vzpone in padce. Mogoče je celo prav, da v tistih srečnih otroških časih niso vedeli, kaj jih v življenju čaka. A tudi na dan srečanja se jim je uspelo otresti vseh skrbi in se spominjati le lepih skupnih dogodkov. Srečanje se je zgodilo na pobudo Jožice Kotnik, za kar se ji vsi udeleženi lepo zahvaljujejo. Kako veseli so bili povabila, je videti na sliki, saj je na njej večina iz te generacije.

Skupni sklep ob odhodu je bil, da se kmalu spet vidijo. Prej kot čez petintrideset let.

Pa še zanimivost. Sošolca Sonja in Slavko Mevc sta tudi življenjska sopoltnika.

Milojka Komprej

Dan odprtih vrat na Osnovni šoli Šoštanj

Tako po praznikih v začetku januarja so učenci in učitelji na šoštanski osnovni šoli pripravili dan odprtih vrat, na katerega so še posebej povabili starše ali sorodnike učencev. Ti so z zanimanjem spremljali potek pouka in si lahko ogledali še telovadnico in jedilnico.

Foto: Marija Lebar

»Dan odrtih vrat smo tokrat pripravili prvič,« je povedala ravnateljica Majda Zaveršnik Puc. »Namenoma smo izbrali datum, ko je imela večina staršev še prosto zaradi podaljšanih novoletnih praznikov, tako da bi se dogodka lahko udeležili v čim večjem številu. Pomembno se nam je zdelo tudi to, da so lahko spremljali pouk, kot poteka običajno, torej se otroci na to niso posebej pripravljali. Prav tako so starši lahko videli, kako deluje njihov otrok v skupini sebi enakih. Izkusili pa so tudi, kako je v odmoru, ko hodnike napolni nekaj sto naših nadebudnežev s svojim živzavom.

Menimo, da je učinek takega dogodka pozitiven in bomo dan odrtih vrat na šoli pripravili tudi naslednje leto. Z obiskom smo bili zelo zadovoljni v nižjih razredih, malo manj pa v višjih,« je še povedala ravnateljica.

Sama sem spremljala delo otrok v 1. B-razredu. Čeprav še ne hodijo dolgo v šolo, so se v tem času že marsikaj naučili. Na urniku je bila tisti dan telovadba in razigrani otroci so pod vodstvom učiteljic pokazali, kako se zna-jo postaviti v vrsto, se prešteti, oblikovati dve vrsti ...ter seveda svojo urnost in spretnost pri različnih igrah v telovadnici.

Marija Lebar

Podoba časa

Nedolgo tega so v Velenju porušili objekt kolodvorske restavracije, kar je povzročilo veliko nezadovoljstva pri naših sosedih. Bili so si enotni, da je rušenje nepotrebno, da je bil objekt arhitekturno in zgodovinsko zanimiv ter prirasel k srcu veliki generaciji Velenjčanov. Jeza je bila toliko večja, ker naj bi na tem mestu zrasel izkoriščevalski objekt škatlaste oblike, ki nikoli ne bo pomenil kvalitete v prostoru. Da je dejanje prizadelo tako starejše kot mlajše prebivalce, kaže na potrebo po lastni identiteti, ki jo vsako mesto potrebuje na poti odrasčanja. Velenje je s tem nedvomno izgubilo del prepoznavnosti, župan pa madež, ki mu bo ostal.

Foto: Arhiv

Naj svoje oziranje na sosedovo dvorišče opravičim z dejstvom, da smo se s podobnimi dejanji v Šoštanju že večkrat srečevali, s samim objektom pa smo simbolično povezani preko župana Haukeja, katerega žena je bila lastnica tega podzavljene objekta. Dogodek me je vzpodbudil k zapisu tega članka, še pred objavo le-tega pa je doživel dan slovesne otvoritve nov trgovski center v Velenju. Hitrost dogajanja sama po sebi govori v prid občanom, ki so v graji oblasti poudarjali pomen tradicije, arhitekture in prepoznavnosti takšnih objektov.

Podobnih zgodb je veliko po celi Sloveniji in tudi pri nas v Šoštanju nismo izjema. Denacionalizacija je zaradi poprave starih krivic odprla veliko novih. Bilo pa bi nepošteno, če izvirnega greha ne pripišem povojni politični garnituri, ki je v svoji enoumnosti zaslepljenosti izvedla podržavljenje privatne lastnine. Celotna država še danes plačuje davek teh dejanj, ki so imela prav v Šoštanju izredne posledice tako na gospodarskem kot socialnem področju.

Tako je bilo upravljanje s prostorom v našem

mestu vseskozi podvrženo tem dejstvom in dejstvom različnih gospodarskih interesov, ki so narekovali njegovo urbanistično zasnovo, podoba in priložnosti.

Tako se je z leti naš bivalni prostor prav zaradi interesov in posledic gospodarske dejavnosti pričel krčiti in nas omejevati. Mesto je postajalo vse bolj utesnjeno, možnosti razvoja in sprememb pa so se odpirale zgolj tam, kjer ni prihajalo do navzkrižja interesov - gospodarskih interesov.

Stisnili so nas pod sam Pusti grad, kjer se je naš razvoj pred stoletji tudi pričel. Žal se tokrat prav nič ne počutimo po grajsko. Tudi prostor, kjer živim, je doživel korenite spremembe, morda največje v mestu. Spremembe na Prešernovem trgu so ga privedle do njegove neprepoznavnosti, trg sam pa tudi ne odraža več te funkcije.

Širitev gospodarstva in izgradnja večjih stanovanjskih objektov je sicer povečala število prebivalstva, hkrati pa zmanjšala kvaliteto življenjskega okolja. Zaradi takšnih bivalnih pogojev se je veliko domačinov odločilo za preselitev v druga sociološko kvalitetnejša okolja. Trend se tudi v času nove lokalne samouprave ni spremenil, celo povečal se je.

Mesto nima več hrbtnice v šoštanskih družinah, ki so nujni del meščanske tradicije in kulture. Veliko objektov in stanovanj je tako zamenjalo lastnike, ki niso zavezani ne mestni tradiciji ne izročilom.

Po mestu tako sameva kar nekaj objektov, ki so glede svoje usode na razpotju.

Postopek odločanja o njihovi nadaljnji usodi pa poteka pogosto takole. Lastnik naroči stroki statično presojo objekta, hkrati pa mu zaupa svoje investicijske želje. Praviloma so objekti statično neustrežni, sanacija pa bi terjala previsoka sredstva. Logika kapitala in interesov postavi stvari na svoje mesto. In tako čaka v Šoštanju na porušitev kar nekaj objektov, ki so v preteklosti zaznamovali videz in pomen kraja. Temu je podrejen tudi odnos javnosti, ki krivdo stanja pripisuje objektom in ne lastnikom, zato jim je najbližja rešitev porušitev teh objektov. Nadomestno vrednost najpogosteje vidijo v širitvi cestišč in izgradnji parkirnih prostorov. Naj bo prostor še tako utesnjen, pločevinaste ekspanzije, ki prerašča že v nasilje, ne bomo rešili z ukrepi rušenja objektov.

Tako nastajajo v mestu vrzeli, porušene stavbe pa se v najboljšem primeru varujejo zgolj dokumentarno. Dobršen del mesta smo tako že podrli, nove vrednosti pa le postopno in stihijno zasedajo praznino. Čeprav se zavedam, da brez žrtev ni razvoja, mi logika ekonomske upravičenosti nikoli ni bila argument za spreminjanje podobe kraja. Želimo ali ne, praznine v prostoru puščajo tudi praznino v nas samih.

Na srečo pa so v Šoštanju tudi posamezniki, ki so s sanacijo dotrajanih objektov dokazali, da to niso le podrtje v prostoru, ampak lahko ponovno zaživijo v novi podobi in pomenijo novo vrednost. Tako smo pridobili kar nekaj novih vsebin, ki nam nudijo možnost razvedrila, kulturnega in poslovnega dogajanja, vse do duhovnega bogatenja. Pomen teh dogajanj je toliko večji prav zaradi sporočilne vrednosti teh objektov v preteklosti. Čas je, da tudi tistim prezrtim osebam, ki so mesto Šoštanj že vidno polepšale, izrečemo priznanje in prenehamo iskati vzroke za njihovo nesprejemljivost.

Pred nami je tudi pričetek obnovitvenih del na Majerjevi vili, ki bo po končani sanaciji in novi vsebini lahko v ponos kraju. Lokalna skupnost se je lotila zahtevnega projekta, ki bo mestu vrnil nekaj tistega izgubljenega meščanstva. Prepričan sem, da bo saniran objekt z izbrano vsebino povečal čut pripadnosti mestu in privabil tudi tiste, ki danes ne čutijo te potrebe.

Čeprav se želi Šoštanju vsiliti status industrijskega mesta, ki bi na svoj način legaliziral sedanje stanje, smo še vedno mesto z meščansko tradicijo. Pravijo, da mesto potrebuje 150 let, da v njem zaživi meščanski duh. Torej časa je še nekaj, čeprav mu današnji trenutek ni naklonjen in smo v nekem stanju mirovanja.

Namesto da bi v njem srečevali svoje sosede,

Foto: Arhiv

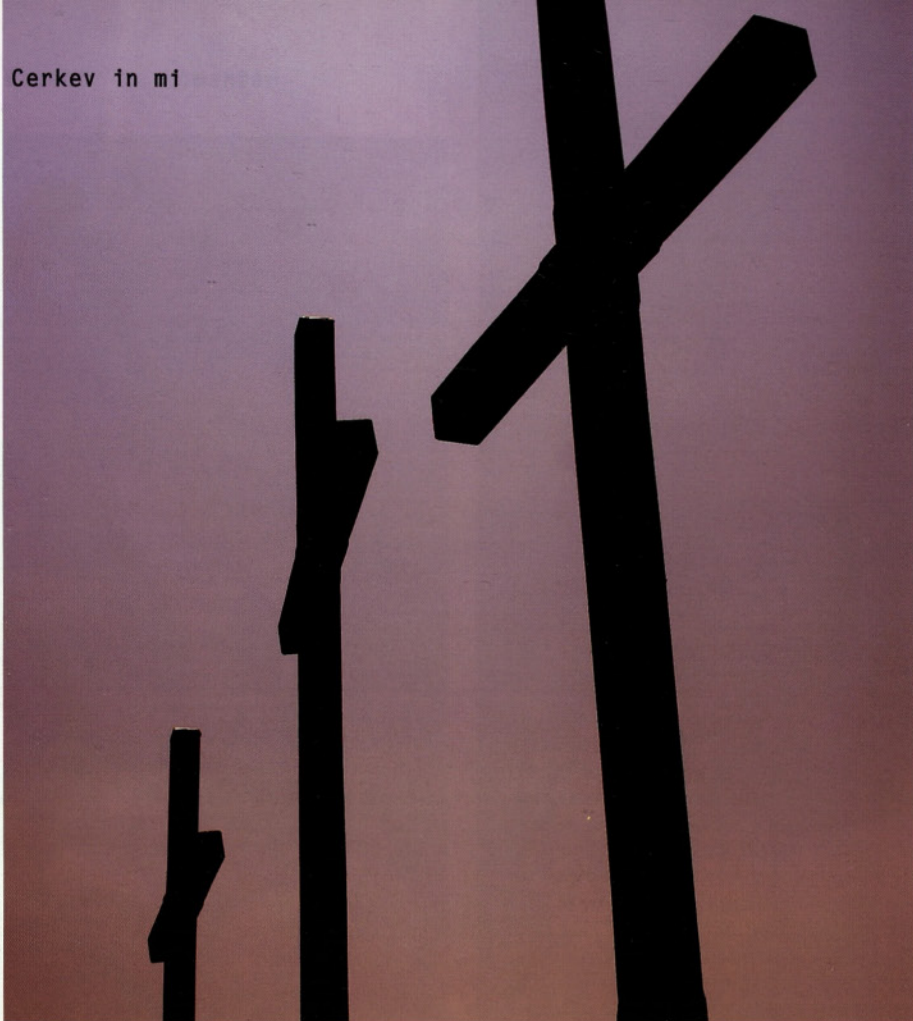
znance, prijatelje, smo preplavljeni s sezonsko delovno silo, ki si tukaj služi tanek kos kruha. In to naj bi bila naša priložnost? Za koga? Zgolj za tiste, ki svoje pograde na etaže množijo s sto.

Pravijo, da se bo ta trend v prihodnjih desetih letih še bistveno povečal. In namesto otroških oblačilc bodo na vešalih visele plave delovne obleke. Je to tista evropska modrina, ki naj bi nas preplavila?

Glede na dolgoletne izkušnje, ki jih ima ta prostor v odnosu do delovne sile, so te oblike nastanitev za mesto najslabše od vseh dosedanjih oblik. Lokalna skupnost je dolžna zavarovati svoje občane in skrbeti za kvalitetno bivalno okolje. Priložnost se ji ponuja tudi v dosedanjih vprašljivi obliki nastanitve, nad katero nima pregleda niti ustreznega mehanizma obdavčitve najemodajalcev. Pridobljena sredstva bi lahko služila za izboljšanje bivalnih pogojev v prostoru, tako za nas kot za nesrečne delavce, ki so si prisiljeni služiti kruh v tujini. Lahko bi se celo uspešna poteza zimskega drsališča našla v tem in si bi tako omogočili možnost njegove ponovitve.

V pričakovanju izgradnje Bloka 6 bi se morali zgledovali po rešitvi izgradnje Cankarjevega naselja, ki pomeni enega od kvalitetnejših gospodarskih prispevkov v našem kraju. Tako bi po končani izgradnji omenjenega bloka lahko razpolagali s številnimi prepotrebnimi stanovanji, s katerimi bi lahko vplivali na kadrovsko in socialno strukturo prebivalstva. Prav socialni status mesta je tisti, ki nam najbolj uhaja iz rok in ga zaradi omenjenih težav še nismo uspeli zajeziti. Rešitev tega je v povzročiteljih stanja, ki so rešitev enkrat že najavili v podpisu sporazuma o obnovitvi mesta. Nam bo tudi ta priložnost ušla iz rok?

Danilo Čebul, ml.

Postni čas

Za kristjana se s pepelnično sredo začne čas posebne priprave ne globlje doživetje skrivnosti Kristusovega vstajenja. Bogoslužje tega časa pripravlja na obhajanje velikonočne skrivnosti tako katehume kakor vernike. Katehumeni so tisti odrasli, ki se prav v času pred veliko nočjo intenzivno pripravljajo na prejem krsta, birme

in evharistije, ki jih bodo prejeli pri velikonočni vigiliji.

Že krščeni se v postnem času spominjamo svojega krsta in v soočanju s samim seboj, z bližnjim in Bogom ugotavljamo, kako živimo kot kristjani. Pri tem nam pomagajo molitev, branje odlomkov Svetega pisma, strogi post na pepelnico in veliki petek ter molitev Križevega pota.

Križev pot

je pobožnost, ki je nastala v Jeruzalemu, od tam pa so jo romarji prenesli v Evropo zlasti v dobi križarskih vojn in pod vodstvom frančiškanov, varuhov božjega groba.

Med pobožnostmi, s katerimi verniki častijo Gospodovo trpljenje, je malo tako priljubljenih, kot je Križev pot. Preko molitve Križevega pota spremljamo zadnjo pot, ki jo je Jezus prehodil v svojem zemeljskem življenju: od Oljske gore, kjer so Jezusa Kristusa »na pristavi, ki se imenuje Getsemani« (Mr. 14,2), »obšle smrtne težave« (Lk. 22,44), do Kalvarije, kjer je bil križan med dvema razbojnikoma (Lk. 23,33), in vrt, kjer je bil položen v nov grob, vklesan v skalo (Jn. 19,40-42).

Morda bo kdo mislil, da je molitev Križevega pota že preteklost in ni za naš čas. O, pa je, pa še kako. Samo udeležiti se je je treba ter pustiti, da nas besedilo, podobe štirinajstih postaj nagovorijo. Le tako bomo lažje razumeli veličino božje ljubezni do vsakega človeka. Če bi Bog imel človeške kriterije in bi po njih odlaševal svet in človeka, potem bi še danes ne bili odrešeni.

Povabljeni v šoštanjsko mestno cerkev ob petkih v postnem času k molitvi križevega pota ob 17.30.

2. februar 2008 (sobota) – svečnica – svete maše:

šoštanjka župnijska cerkev ob 8.30,
šoštanjka mestna cerkev ob 11. in 18. uri,
Bele Vode ob 8.30,
Zavodnje ob 10. uri.
Prvi svetih mašah bo blagoslov sveč.

3. februar 2008 – 4. navadna nedelja – god sv. Blaža – svete maše:

šoštanjka župnijska cerkev ob 7. in ob 8.30,
šoštanjka mestna cerkev ob 11. in 18. uri,
Bele Vode ob 8.30,
Zavodnje ob 10. uri,
Topolšica ob 9.45.
Pri svetih mašah bo Blažev žegen.

6. februar 2008 – pepelnična sredo – svete maše:

šoštanjka župnijska cerkev ob 7. uri,
šoštanjka mestna cerkev ob 18. uri,
Bele Vode ob 8. uri,
Zavodnje ob 8. uri.
Pri mašah bo obred pepeljenja.

8. februar 2008 (petek) – Križev pot ob 17.30 v mestni cerkvi (sodelujejo animatorji)

10. februar 2008 – 1. postna nedelja – svete maše:

šoštanjka župnijska cerkev ob 7. in ob 8.30,
šoštanjka mestna cerkev ob 11. in 18. uri,
Bele Vode ob 8.30,
Zavodnje ob 10. uri,
Gaberke ob 9.45.

14. februar 2008 (četrtak) – sv. Valentin – svete maše:

šoštanjka župnijska cerkev ob 18. uri,
šoštanjka mestna cerkev ob 7. uri,
Zavodnje ob 10. uri (romarski shod).

15. februar 2008 (petek) – Križev pot ob 17.30 v mestni cerkvi (sodeluje 8. razred)

17. februar 2008 – 2. postna nedelja – svete maše:

šoštanjka župnijska cerkev ob 7. in ob 8.30,
šoštanjka mestna cerkev ob 11. in 18. uri,
Bele Vode ob 8.30,
Zavodnje ob 10. uri,
Topolšica ob 9.45.

22. februar 2008 (petek) – Križev pot ob 17.30 v mestni cerkvi (sodeluje 9. razred)

24. februar 2008 – 3. postna nedelja – svete maše:

šoštanjka župnijska cerkev ob 7. in ob 8.30 (skupni krst),
šoštanjka mestna cerkev ob 11. in 18. uri,
Bele Vode ob 8.30,
Zavodnje ob 10. uri,
Gaberke ob 9.45.

29. februar 2008 (petek) – Križev pot ob 17.30 v mestni cerkvi (sodelujejo mladinci)

2. marec 2008 – 4. postna nedelja – svete maše:

šoštanjka župnijska cerkev ob 7. in ob 8.30,
šoštanjka mestna cerkev ob 11. in ob 18. uri,
Bele Vode ob 8.30,
Zavodnje ob 10. uri,
Topolšica ob 9.45.

7. marec 2008 (petek) – Križev pot ob 17.30 v mestni cerkvi (sodeluje 7. razred)

9. marec 2008 – tiha nedelja – svete maše:

šoštanjka župnijska cerkev ob 7. in ob 8.30,
šoštanjka mestna cerkev ob 11. in 18. uri,
Bele Vode ob 8.30,
Zavodnje ob 10. uri,
Gaberke ob 9.45.

Nikodemovi večeri v Velenju od 17. do 20. februarja 2008

Letošnji Nikodemovi večeri bodo uglašeni na temo DIALOG. Tako bodo dali svoj doprinos k evropskemu letu medkulturnega dialoga. Večerna srečanja bodo v KULTURNEM DOMU V VELENJU ob 19. uri.

- V nedeljo, 17. februarja, bo z nami p. Silvo Šinkovec: *Notranji dialog – Razločevanje duhov*
- v ponedeljek, 18. februarja, bo z nami mufti Nedžad Grabus: *Izzivi medverskega dialoga – Ali je dialog med kristjani in muslimani možen?*
- v torek, 19. februarja, bo z nami p. Branko Cestnik: *Dialog v Cerkvi*
- v sredo, 20. februarja, bo z nami dr. Jože Dežman: *Preseganje bremen zgodovine*

Lepo vabljeni na zanimiva srečanja!

Spomini so zaklad

*So časi, ko človek obuja spomine
v kraju nekdanjem Šaleške doline.
Kako je pred leti zelena bila,
zdaj v Šoštanju človek je več ne pozna.*

*Takrat še Kajuhov dom prav vsem je bil znan,
saj hotel je slovel kot odličen lokal.
Tam tekla so nam lepa vajenska leta
in tudi kasneje prva služba sprejeta.*

S temi vrsticami bi pričela to svojo pripoved, s katero bi želela obuditi spomine na gostinstvo in turizem pred pol stoletja v mestu Šoštanj. Profesor Jože Hudales v svoji knjigi opisuje, kako je bil v začetku 19. stoletja že močno razvit turizem v Šoštanju. Neki nemški vodič po tem mestu našteva kar tri hotele in devet gostiln z dobro kapaciteto prenočišč in odlično hrano. Omenja hotel Kajuh, takrat poznan pod imenom Austria, ki je zmožeg kar dvajset postelj, preko trideset pa sta jih imela še ostala dva hotela Deutscheshaus in Vlasti (Union). Danes od vsega tega ni ostalo niti eno samo prenočišče za turista, ki obišče mesto Šoštanj. Pa ne mislim kritizirati turistično društvo, le sprašujem se, kje so časi, ko je bil Kajuhov dom polno zaseden s turisti, z živo glasbo ob vikendih, s prepolno zasedenostjo silvestrskih večerov, ki so za nekatere še vse do danes ostali nepozabni.

Vse to se je dogajalo od leta 1960 dalje, ko je bilo ustanovljeno mlado gostinsko podjetje Kajuhov dom, katerega je uspešno vodil izobražen in sposoben direktor gospod Stane Dolar. Podjetje je štelo okoli 20 zaposlenih, po petih letih pa se mu je pridružilo še gostinstvo Sloga. Skupaj so poslovali s šestdesetimi delovnimi močmi vse do leta 1979, ko je podjetje prišlo v last Hotela Paka. Da se ni nikoli poslovalo z izgubo, gre zasluga našemu neutrudnemu direktorju, ki je bil in ostal za nas še vedno s tem nazivom. Bil je tudi dolga leta predsednik Turističnega društva Šoštanj, ki ga je uspešno vodil in se zanj prizadeval. Le-ta gospod je v mesecu oktobru praznoval svoj 75. rojstni dan, kar mu po videzu ni prisoditi. Njegovega povabila, da se sreča s prijatelji – nekdanjimi sodelavci, smo bili vsi vabljeni zelo veseli. Ob prekratkih uricah druženja smo obujali spo-

mine in mu izdali tudi marsikatero skrivnost, ki je vse od takrat ostala v tajnosti. Z njegovega obraza je bilo razbrati zadovoljstvo ob pogledu na nas, ki smo pod njegovim vodstvom krojili usodo gostinstva v Šoštanju. Vsi smo se po svoje trudili in takrat nam je to tudi uspelo. Še danes smo ponosni na to, da smo v teh tridesetih letih pripomogli k takratnemu razcvetu turizma v Šoštanju.

Mislím, da bi se mi ob začetku tega razmišljanja marsikdo, ki pozna zgodovino opisanega, pridružil in gospodu Dolarju zaželel še veliko zdravih let in lepih trenutkov v krogu vseh, ki ga poznamo in ga spoštujemo. Naj pa zaključim z verzí, ki so mu bili prebrani na njegovem praznovanju:

*Bila smo dekleta mladostna, brezskrbna
in krotiti nas, je bila muka trdna.
A direktor to taktiko je dobro poznal
in vse nas je hitro v strah pognal.*

*Smo se bale ga in visoko cenile,
a ob njegovem prihodu bi se bile najraje poskrile,
z očmi nas je premeril ob glave do pet
in že nam je dal dela na pretek.*

*To naše življenje je polno prigod,
a enkratna v njem je začrtana pot.
Ta vodi v neznano, ne veš, kam te pelje
in vendar za srečo stremijo vse želje.*

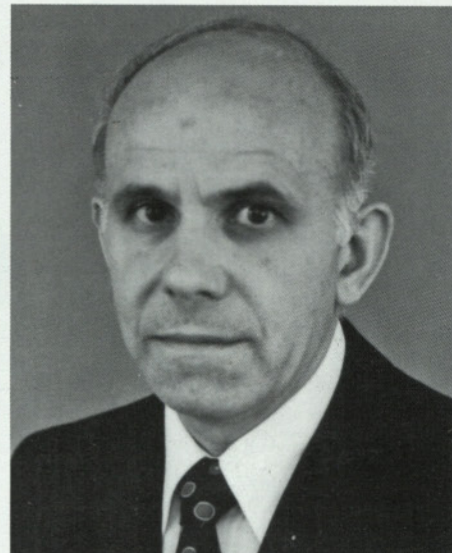
*V Šempetru vam mam'ca življenje podarila,
se v Postojni z Jožico ljubezen je rodila,
v zakonu dva sina domovini sta dala,
a žal, smrt je ženo prekmalu pokopala.*

*S težavo prenašali temne ste dni,
nesrečen je vsak, ki v samotí živi.
Še teže je, če ti še zdravje ne služi,
bolezen se drugim težavam pridruži.*

*Življenje pa teče nenehno naprej,
in vi ste ućakali lep jubilej.
Po videzu vašem težko je verjet,
da ste dopolnili petinsedemdeset let.*

*Ko danes proslavljamo vaš jubilej,
želimo vsi zbrani vam srečo tudi vnaprej.
Naj radost vas spremlja in zdravje povsod,
da dalje živel bi še Dolarjev rod.*

Anka Strožič

Detlef Tičér

(31. 5. 1928–29. 11. 2007)

Srečevali smo ga kot urejenega, uglednega gospoda z aktovko v roki in pristojnim pokrivalom. Spoštljivo je pozdravljal vse mimoidoče na svoji poti na železniško postajo. Kot dober in vester je bil spoštovan v poklicu krojača v prepoznavni znamki Varteks, v prostem času pa je tudi prijateljem in znancem znal izdelati dober kos obleke in bil skrbnik Woschnaggove grobnice v Zavodnjah. Rad je spoznaval in poromal na kraje, ki so krepili njegov življenjski slog, in bral katoliško literaturo, ki mu je dajala širši pogled na praktično življenje kristjana v občestvu. V pokoju je smotrno uporabljal svoj čas kot vester mežnar v mestni cerkvi sv. Mohorja in Fortunata, znal pa je tudi brezpogojno živeti s svojimi sokrajaní v pogovoru in zgledom, za kar mu moramo biti iz srca hvaležni. Dajal je in prejemal in zadnje leto je z vdanostjo in hvaležnostjo sprejemal pomoč negovalk Doma za varstvo odraslih.

Ostati majhen, da nekoč lahko postaneš velik, je prav gotovo misel, ki vsako življenje v oblikovanju osebnosti nekako zapečati. Biti v družbi skoraj neopazen z vestnim delom in marljivostjo, blagega značaja in biti zgled vsem tistim, ki zmorejo prepoznati žarek upanja. A vendarle smo komaj kaj vedeli, da je bilo njegovo življenje težko. Kot sedemnajstletnik je moral sprejeti smrt očeta Rudolfa Tičérja, ki je bil eden od 26 Šoštanjčanov, ubitih leta 1945 na Goricah nad Šoštanjem. Poslej je bil tih, kot bi se bal nevidnega v vidnem svetu. Po smrti matere Frančiške, rojene Pehar (1891–1971) iz Dovž, je ostal povsem sam. Kot rojen Šoštanjčan je v vsej spoštljivosti do svojih prednikov tehtal dejanja bližnje preteklosti in s tem zavzemal mesto v komisiji za storjene krivice v našem kraju. Leta 1995 je bil vidno ganjen pri odkritju križa na Goricah, rekoč: »Petdeset let sem čakal na ta dan.«

A tudi poslej je bil tih, osamljen in blag. V odrekaniu vsemu tistemu, kar je najlažje vzeti, narediti ali izreči, je bil Detlef velik človek. Tudi zaradi tega njegovo življenje ni bilo zaman.

Miran Aplinc

Informacije v prostoru

Edi Vučina

»Z zavedanjem, da bo tudi novo leto švignilo mimo nas, velja dobro premisliti, kaj bi v življenju radi počeli in v kaj je smiselno vložiti našo omejeno energijo.«

Citirano misel sem si sposodil iz enega od mojih tekstov, ki se jih je v času izhajanja našega LISTA nabralo že kar zajeten sveženj. Ob prebiranju starih prispevkov ponavadi ugotovim, da se nekatere stvari res spreminjajo (ne nujno na bolje), večina tem pa se nekako ponavlja. Tudi po letošnjem dolgem praznovanju smo se zbudili v sicer novo leto, v katerem pa ostajajo stari problemi. Različni mediji nas zasipajo z informacijami o številnih podražitvah, parkirišča večjih trgovin pa so še vedno polna dragih avtomobilov. Seznanjajo nas z gospodarskimi uspehi naših podjetij, nizko stopnjo brezposelnosti, rekordnim številom registriranih novih avtomobilov, z velikimi vsotami, ki so jih nekateri ponujali za bančne delnice, hkrati pa se govori o revščini, o obubožanih upokojencih in invalidih, o napovedanih stavkah. Kaj si naj o vsem tem mislim? Smo bogati ali revni? Smo srečni ali nesrečni? Smo uspešni ali neuspešni? Ne, s tako postavljenimi vprašanji ne bomo prišli nikamor.

Dejansko je v naši družbi, ki postaja vse bolj razslojena, prisotno vse naštet. Zdi se, da smo v relativno kratkem času, le leto po uvedbi enotnega merila (EUR), postali podobno strukturirana družba kot tiste, ki smo jo včasih občudovali ob prehodu čez nekdanjo zahodno mejo. Uresničili smo sanje očetov in postali enakovredni Evropejci. Naša oblast trenutno celo predseduje zapleteni organizaciji držav, ki je mnogim v svetu še vedno vzor. A kljub temu se zdi, da ostaja neka praznina, neko razočaranje, ki pogosto nastopi po osvojitvi zastavljenega cilja. Smo si res želeli tako živeti? Imate tudi vi občutek, da še nekaj manjka? Kje je nov cilj?

Med anketiranimi Evropejci baje ne sodimo med nezadovoljne. Italijani, naši zaenkrat še bogatejši zahodni sosedje, so precej bolj nezadovoljni s svojim življenjem. Nekateri že govorijo o pravi epidemiji depresije. Raziskovalci, ki so pripravili ankete, med drugim ugotavljajo, da zadovoljstvo ni nujno povezano z materialnimi dobrinami, ampak z občutkom vključenosti v družbo in z možnostjo sodelovanja pri pomembnih odločitvah. Na vrhu lestvice zadovoljnih so se nič kaj presenetljivo znašli Danci in Švicarji (slednji sploh niso člani EU). Oboji imajo bistveno višji BDP, nižjo stopnjo brezposelnosti in seveda višjo povprečno plačo od naših državljanov.

Prav osebno finančno stanje pa po neki drugi javnomnenjski raziskavi Slovincem povzroča daleč največ sivih las. Niti stabilnost zaposlitve ali zdravstveno stanje ne dosega denarnih skrbi, kaj šele ekološki problemi, ki skrbijo le peščico Slovencev.

Kakor koli že, sprijazniti se bomo morali, da se socialne razlike ne bodo manjšale, ne glede na to, katero vladno si bomo izvolili. Socialna razslojenost je sestavni del vseh uspešnih družb, razlika je le v načinu, kako se poskrbi za tisti sloj, ki iz kakršnih koli razlogov ne more več enakovredno tekmovali z vsemi ostalimi. In seveda tudi v tem, kakšne možnosti imajo novi tekmovalci, kakšna je dostopnost do znanja in kako zna družba v voz napredka vključiti najsposobnejše. To danes že ve vsak malce razgledan državljan, zato o tem govorijo tudi veliko novodobnih populističnih politikov, ki zgolj tržijo svojo osebno blagovno znamko.

Ampak časi, ko so izvoljeni politiki preko vodenja države še lahko upravljali z našimi življenji, se nedvomno iztekajo. Prave vzrode za spreminjanje družbe v roke dobiva kapital oz. lastniki le-tega. S številnimi prevzemi večinskih deležev tudi kapital dobiva svoj človeški obraz. V pravkar aktualni bitki med vlado in vedno močnejšimi lastniki kapitala (imenovanimi tudi »tajkuni«) lahko začutimo nemoč države, da bi preprečila nove kapitalske monopole, ki potem z dvigom cen številnim neusmiljeno zmanjšujejo kvaliteto

življenja. Seveda skrbi za dobiček, ki je lastna tudi monopolistom, v osnovi ni kaj očitati. A če je dobiček pretiran, imamo vso moralno pravico, da svoje nestrinjanje izrazimo in da s prstom očitajoče pokažemo na takega lastnika kapitala, da ravna družbeno neodgovorno. **Prav dvig zavesti o družbeni odgovornosti novih »bogatašev«, ki rastejo med obubožanimi državljani, je po mojem skromnem mnenju ključ do sprememb na bolje.**

Naj poskusim slednjo trditev ilustrirati še na lokalnem primeru. Za upravljanje občinskega proračuna smo si izvolili župana, ki je pred tem med drugim obljubil, da bo Šoštanju »priskrbel« novo trgovino. Seveda je ne bo gradil z javnim denarjem iz občinskega proračuna, pač pa se bo obrnil na tistega, ki ima kapital. K sreči v naši lokalni skupnosti živi človek, ki se je znašel na sredi lestvice stotih najbogatejših ljudi v naši državi, ki bo s svojim kapitalom najbrž z lahkoto izpolnil županovo programsko točko. Druge, ne veliko manj premožne osebe, bodo v našem kraju zgradile nove večstanovanjske stavbe, ki so za župana z občinskih proračunom očitno prevelik zalogaj. Da se razumemo, s tem ni nič narobe. Le priznati si moramo, da smo bolj odvisni od nekaterih z vrha, bodisi z lokalne ali globalne socialne lestvice, kot pa od izvoljenih politikov. To pa, žal, pomeni, da je tudi možnost vpliva (sodelovanje pri odločitvah) le sorazmerna s količino kapitala, s katerim razpolagamo. Pa smo spet tam, pri zadovoljstvu. ■

DAN ELEKTRE 2008 – košarkarski praznik

Košarkarski klub Elektra bo v soboto, 9. februarja 2008, izvedel že četrty DAN ELEKTRE, ki z množično udeležbo mladih športnikov in vedno večjim obiskom staršev in ostalih ljubiteljev košarke vedno bolj dokazuje, da gre za pravi PRAZNIK KOŠARKE v našem kraju. Kakor vsako leto, se bodo tudi to predstavile vse selekcije Košarkarskega kluba Elektra, od najmlajše skupine 5 in 6 letnikov do veteranov. Prireditve se bo v Športni dvorani Šoštanj pričela ob 9. uri zjutraj in bo neprekinjeno trajala vse do zgodnjih večernih ur.

Otvoritev Dneva Elektre bo pripadla najmlajšim, saj bodo svoje znanje predstavili najmlajši iz Male šole košarke, ki jo vodi trener Rajko Rituper. Sledile bodo revialne tekme dečkov starih do deset let, za njimi bodo svoje košarkarsko znanje pokazali dečki stari do dvanajst let, nato pa še dečki stari do štirinajst let.

Od preteklega leta dalje pod okriljem kluba redno trenirajo tudi deklice, zato bodo na prireditvi pokazale, kaj vse so se do sedaj naučile. Za dekleti bodo nastopili kadeti in mladinci, ki bodo moči merili v dveh mešanih ekipah, prireditve bomo zaključili z eksibicijsko tekmo med veterani Elektre in ekipo mlajših članov.

V sezoni 2007/08 v klubu beležimo, da vsaj enkrat tedensko (nekateri pa tudi osemkrat tedensko) v klubu trenira več okoli 250 mladih igralcev in igralke. Vadbene skupine delujejo na osnovni šoli Šoštanj, na kar petih osnovnih šolah v Velenju ter na osnovni šoli v Šmartnem ob Paki. Vse te skupine vodi 11 ustrezno usposobljenih trenerjev, nekateri tudi po štiri različne skupine.

Na prireditvi pa ne bodo samo tekme, ampak bodo vzporedno potekale še druge aktivnosti, kot so: tekmovanja v metanju prostih metov in trojk, plesni nastopi plesnih skupin, predstavitev navijaških skupin ipd. Tekme mlajših dečkov bodo sodili igralci članske ekipe Elektra Esotech, ki bodo na prireditvi tudi pomagali pri izvedbi tekmovanj v prostih metih in trojkah, prav tako pa bodo mladim košarkarjem odgovarjali na njihova vprašanja. Vsi aktivni udeleženci prireditve bodo prejeli spominske majice, za dobro vzdušje v dvorani pa bo poskrbel uradni napovedovalec Darko Pavlovič.

S to prireditvijo Košarkarski klub Elektra želi javnosti predstavi način in rezultate dela vseh selekcij kluba, hkrati pa to srečanje izkoristiti za medsebojno druženje in za zanimive ter športne tekme.

Na priloženih fotografijah je nekaj utrinkov iz lanske prireditve, ogromno fotografij pa je objavljenih na <http://kk-elektra.moj-album.com>.

Vabljeni ste vsi starši, prijatelji, znanci in ljubitelji košarke, da si v soboto, 9. februarja 2008, ogledate vragolije vaših in naših košarkaric in košarkarjev!

Napoved tekem članske ekipe do konca 1. dela Lige UPC Telemach:

krog	Datum	Dan	Ura	Domača ekipa	Gostujoča ekipa
18.	1.2.2008	petek	20:00	Elektra Esotech	: Alpos Šentjur
14.	5.2.2008	torek	20:00	Elektra Esotech	: Geoplin Slovan
19.	16.2.2008	sobota	19:00	Hopsi Polzela	: Elektra Esotech
20.	23.2.2008	sobota	19:00	Elektra Esotech	: Zagorje KD FT
21.	27.2.2008	sreda	19:00	Helios Domžale	: Elektra Esotech
22.	8.3.2008	sobota	19:00	Elektra Esotech	: Zlatorog Laško

Delo v NK Šoštanj

V NK Šoštanj se je v letu 2007 zgodilo veliko sprememb, tako v organizacijskem kot tudi v tekmovalnem oziroma strokovnem smislu.

Na mesto predsednika je bil izvoljen Janko Lih-tineker, v upravni odbor pa so bili izvoljeni Franc Kurnik, Darko Čepelnik, Ratko Stevančević in Franc Šmon. V slabem letu dni delovanja se že opazijo prvi rezultati, v prvi vrsti je to sanacija dolgov, ki so se podedovali iz preteklega obdobja, in večja prisotnost v okolju ter posredno s tem pridobivanje ugleda, ki je bil že kar pošteno načet. Vodstvo kluba bdi nad delovanjem vseh selekcij v klubu, v letošnji sezoni v različnih tekmovanjih NK Šoštanj nastopa s šestimi selekcijami (člani, mladinci, starejši dečki, mlajši dečki, starejši cicibani in mlajši cicibani). V tej in nekaj naslednjih številkah Lista bomo podrobneje predstavili posamezne selekcije, njihove rezultate in cilje. Ker je glavna usmeritev kluba delo z mladimi, se bom najprej posvetil mladinskemu pogonu kluba, katerega vodja je Marko Novak. V tej številki sta na vrsti selekciji starejših dečkov (U14) in mlajših dečkov (U12).

Foto: Arhiv

Foto: Arhiv

Selekcija U14 je na začetku leta dobila novega trenerja. To je postal Marko Novak, ki je s to ekipo začel njihovo nogometno pot, po krajšem premoru pa se vrača za krmilo ekipe. Ekipo je sestavljena iz naslednjih igralcev: Nino Žvikart, Sebastjan Podkrižnik, Aleš Jakop, Črt Skornšek, Blaž Kidrič, Samir Muratović, Žarko Ilič, David Cafuta, Blaž Meh, Miha Šmon, Tilen Celcer, Marko Es, Urban Šlutej, Gašper Andrejč, Tomaž Golob, Adi Mušič, Elvis Skenderović, Admir Husanović in Uroš Polovšak. Ekipo nastopa v medobčinski ligi Celje in po polovici sezone zaseda tretje mesto, na koncu sezone pa je edini cilj prvo mesto in uvrstitev v višji rang tekmovanja.

Naslednja ekipa je ekipa U12, na čelu katere je že od samega začetka Matjaž Novak, ki razpolaga s številnim in kvalitetnim kadrom. Člani ekipe so naslednji igralci: Klemen Ledinek, Denis Lazar, Aljaž Slatnar, Tomaž Sovinc, Grega Hudomal, Ranko Marić, Armin Huselja, Adel Duraković, Safet Gavranović, Edis Musić, Denis Robida, Admir Smajlović, Jan Meh, Marko Pirnat, Jure Rep, Andraž Roškar,

Tomaž Golob, Dejan Gavrič, David Gregorc, Matic Lihtineker, Grega Pleteršek, Aljaž Strnad, Tilen Tajnik in Uroš Venta. Tudi ekipa U12 nastopa v medobčinski ligi Celje, kjer so prepričljivo na prvem mestu in cilj je to pozicijo zadržati tudi po koncu sezone in napredovati v višjo ligo.

Za obe predstavljeni selekciji velja, da v sebi skrivata velik potencial in ob dobrem in strokovnem delu se že kažejo prvi rezultati. V klubu smo prepričani, da bodo omenjeni igralci v prihodnosti poskrbeli za številna vesele trenutke vseh ljubiteljev nogometne igre v Šoštanju in njegovi okolici.

Jani Vačun

Portugal XPD Race

V mesecu decembru je na Portugalskem potekalo svojevrstno ekstremistično tekmovanje. Treking, gorsko kolo, veslanje, spuščanje po vrvi, potapljanje in rolanje, pod skupnim imenom Portugal XPD Race.

Foto: Arhiv T.P.

Foto: Arhiv T.P.

V nekoliko drugačni zasedbi, kot smo sicer spremljali ekipo Adventurerace in tudi pisali o njihovih uspehih, so na Portugalskem med 30 ekipami nastopali pod imenom Lima-Salomon. Tekme sta se udeležila Tilen Potočnik in Matevž Slatničar, ki ju že poznamo iz tekem Adventurerace, kjer sta zastopala prej imenovano ekipo, poleg njiju pa še Matej Špeh in Mojca Flerin.

Na Portugalskem so se v štirih dneh od 9. do 12. decembra udeležili prej omenjenih disciplin, na 500 km dolgi progi, s 13. mestom pa po besedah Tilna Potočnika niso zadovoljni. Ves čas tekme jim je kazalo na četrto mesto, vsaj kar se tiče hitrosti. Ušteli so se pri taktiziranju, pobiranju rdečih in modrih zastavic, ki so različno vrednotene. Nekoliko jih je spremljala tudi smola, pa tudi zdravje je izdalo enega člana ekipe. »Malo smo razočarani,« pravi Tilen, »a saj ne gre za življenje.« Poskusili bomo priti do točk na naslednjih tekmah, prva je v Španiji, v zraku pa je tudi naš odhod na svetovno prvenstvo, ki bo v Braziliji od 18. do 28. 10. 2008.

Milojka Komprej

Občinsko prvenstvo in novoletni turnir v namiznem tenisu

Namiznoteniški klub Spin Šoštanj je v mesecu novembru in decembru izvedel dve tekmovanji, in sicer 27. novembra občinsko prvenstvo, 18. decembra pa novoletni turnir dvojic.

Rezultati:

Občinsko prvenstvo:

moški nad 50 let: 1. mesto Janko Novak, 2. mesto Tone Leber, 3. mesto Marjan Tekavc;

moški do 50 let: 1. mesto Spasoje Tešanovič, 2. mesto Roman Kavšak, 3. mesto Jolanda Belavič, ki je tekmovala tudi v konkurenci moških.

ženske: 1. mesto Jolanda Belavič, Mirjana Ramšak, 3. mesto Andreja Kričaj.

Rezultati novoletnega turnirja dvojic:

Finalna skupina: 1. mesto Spasoje Tešanovič, Janko Novak, 2. mesto Janez Škerl, Ivan Zajc, 3. mesto Roman Kavšak, Mirjana Ramšak.

Tolažilna skupina: 1. mesto Franc Fajdiga, Jože Ačko, 2. mesto Tone Leber, Dragica Ačko, 3. mesto Jolanda Belavič, Andreja Kričaj.

B. J.

Po afriško in čebelje

V nedeljo, 13. 1. 2008, se je vod gozdovnikov in gozdovnic z zanimivim imenom »gozdna banda« iz Rodu Pusti grad Šoštanj odpravil na pester in zanimiv vodov izlet, ki ga je pripravila njihova vodnica Petra.

Foto: SINI

Najprej smo se z avtobusom odpeljali v Velenje, po krajši vožnji smo se povzpeli po nešteto stopnicah na Velenjski grad. Ta, eden izmed najlepše ohranjenih srednjeveških gradov v Sloveniji, v svojih muzejskih prostorih skriva veliko zanimivih muzejskih zbirk. A tokrat smo si ogledali le del bogate ponudbe, in sicer res odlično zbirko afriških mask, orožja, nakita in ostalih predmetov iz te bogate zbirke, ki jo je mestu Velenje zapustil František Foit. Po sestopu z gradu smo odšli v kino, kjer smo uživali ob dobrih kokicah in vragolijah čebelic na velikem platnu. »Čebelji film« se je izkazal kot odlična izbira za naše GG-je. Čebelice so nas navdušile in od sedaj naprej bomo na čebelice gledali s čisto drugačnimi očmi. Črno-rumeno ...

SiNi

Pomanjkanje osnovne pravne izobrazbe

Marko SALMIČ, univ. dipl. pravnik

Staro pravno načelo »Ignorantia iuris nocet (Nepoznavanje prava škodi)« zahteva, da bi morali ljudje poznati pravo. V primeru kršitve tako načeloma nismo rešeni odgovornosti, če kakšnega pravnega pravila nismo poznali. Posledično nas zato pogosto navdaja strah, ker ne poznamo pravnih pravil. Vendar se nam po drugi strani tudi dogaja, da podcenjujemo pravo, češ da je pravo itak »brez veze«, saj na tem svetu stvari tako ali tako tečejo mimo njega. Večji ko je pri tem razkorak med našim osebnim pogledom na pravičnost ali pravo ter potem dejanskim izvajanjem prava v življenju, bolj smo nazaupljivi in kritični do samega prava ter pravnikov (včasih, žal, res upravičeno).

A brez pravil bi bil na svetu nered. Za sobivanje ljudje vedno potrebujemo obstoj nekih načel, usmeritev, zapovedi in prepovedi, ki nam povedo, kako naj bodo urejeni naši medsebojni odnosi, da bomo lahko živeli na tem svetu (še posebej danes, ko nas je na Zemlji več kot 6 milijard). Zato se vsi praktično od rojstva učimo nekih pravil življenja. Od tega, kako moramo sedeti kot malček za mizo, kako kupiti in ne ukrasti čokolado v trgovini in da je kasneje neko zemljišče moje, ne pa sosedovo ...

Nekatera pravila so nam pogodu, se pa pojavljajo tudi mnoga, ki nas spravljajo ob živce. Kakor koli že, danes je verjetno večina pravil vendarle potrebnih, še posebej če upoštevamo vso raznolikost sedanjega življenja. Žal pa se vedno tudi v določeni meri pojavljajo napačna, nesmiselna in, žal, tudi krivična ali celo neustavna ter nečloveška pravila. A tako je bilo vedno v življenju, saj imamo in bomo vedno imeli opravka s človeško zmotljivostjo, pohlepom, zlobom, zaslepljenostjo ... Vendar so za številne utemeljene primere zablod tudi predvideni določeni pravni in dejanski družbeni vzvodi.

Vsaka oblast ima sicer na razpolago mehanizme, da sprejema in ljudi prisili k spoštovanju sprejetih pravnih pravil, ne glede na to, ali ima za vsak posamezen primer 100-odstotno podporo ljudi. Nekateri oblastniki sicer to pravico vladanja v smislu Orwellove Prašičje farme vzeli in si jo tudi še danes povsod po svetu jemljejo sami, nekateri pa so po demokratičnih pravilih izbrani neposredno od ljudi. Nekatere odnese z oblasti revolucija, druge pa so ali jih bodo volitve. Tako pač je.

Kljub vsemu kaže, da smo posamezniki mnogokrat preveč pasivni in se podvržemo nekim pravilom, ki to včasih v resnici sploh niso. Tako se npr. kljub vsej t. i. e-upravi pustimo cele dopoldneve pošiljati od enih do drugih (birokratskih) vrat, hkrati pa nam zaradi nepoznavanja predpisov ostane le pritajeno nerganje. Kot potrošniki smo tudi vsakodnevno podvrženi manipulacijam in poneumljanju, čeprav nas številne potrošniške organizacije in razum skušajo opozarjati na naše pravice in nenazadnje naše osebno dostojanstvo.

Preveč pravic se nam torej krši zato, ker se jih ne zavedamo dovolj dobro ali se jim ne znamo pravilno postaviti v bran. Ampak, če vidimo kakšno kritiko prava in pravnih pravil v medijih, takoj nekritično ves gnev zlijemo v ubogo TV škatlo oziroma na vso »srenjo manipulantov in barab«.

»Nekaj zdravil«

1. Vse drugo je odveč, če nimamo pri vsaki (pravno pomembnejši) stvari preproste »zdrave pameti«, ki jo nujno vsak družbeni sistem zaradi svojih potreb malce zamegljuje. Zato naj bi moralo biti v tržnem kapitalizmu otroku hudo, če ne dobi zadosti velikega darila za sv. Miklavža, Božička in dedka Mraza ... Zato po radiu te dni reklamirajo hitro odobritev potrošniškega kredita na način, da staršem obljublajo srečo njihovih otrok z nakupom daril. Kateri starši ne bi privoščili sreče svojemu otroku, četudi bi se za to še bolj zadalžili?

Ta zdrava pamet nas bo tudi v pravu sicer obvarovala pred marsikatero neumnostjo, ki je ne bi mogel kasneje popraviti niti »bataljon Čeferinov«. Kot najboljši kirurgi na urgenci, naj si bodo še tako dobri, vseh nerešljivih primerov pač ne morejo rešiti. Zdrava pamet nam tako npr. pove, da je nakup s hipoteko obremenjene nepremičnine lahko velika neumnost.

Ampak če sploh hočemo sprejeti zdravorazumsko odločitev, moramo nujno toliko poznati vsebino pravnega problema, da se bomo lahko o ustrezni rešitvi trezno odločili in ne le slepo uigibali. V veliki meri si pri tem osnovno znanje zagotovimo sami z lastno izobraženostjo, za zahtevnejše in bolj rizične primere pa je dobro imeti strokovno pravno pomoč (poudarek je na besedi strokovno).

2. *Lastni (pravni) izobraženosti* se posveča premalo časa. V osnovnih šolah se po novem telesno vzgojo učijo za oceno, hkrati pa nekateri razmišljajo, da bi že majhne otroke učili dveh tujih jezikov. V srednjih šolah smo se pri matematiki učili skalarnih in vektorskih produktov ter odprte integrale. Ampak nas nihče ni naučil osnov, kako naj se kot osebe na prehodu v polnoletnost (ko smo postali popolnoma opravilno sposobne osebe) sploh najdemo in obrnemo v primeru kakršnih koli pravnih problemov. Povprečen srednješolec, kamor sem se tudi uvrščal sam, ne zna brez težav izpolniti še najbolj osnovnih obrazcev (včasih se tudi res zgodi, da še pristojni ljudje ne znajo izpolniti obrazcev ...). Vse, kar nas na večini šol naučijo, je pri slovenskem jeziku mimogrede kakšno predavanje o tehniki pisanja prošnje ali vloge. Pravo nam tako ostaja neznano področje, čeprav je v zelo veliki meri prepleteno z našim življenjem. Ker na šolski sistem v tem smislu ne moremo računati, ostaja posameznikom največkrat občasno samoizobraževanje. Le-to prevečkrat poteka tudi preko ameriških TV nadaljevalnih, raznih Trenj, Tednikov in podobnih instant »pop-reality« televizijskih prijemov. Zelo pogosta oblika spoznavanja prava, čeprav mnogokrat po nepotrebnem, ostaja, žal, tudi še vedno učenje na lastnih napakah.

Na polici imamo med knjigami zdravstveni leksikon in z rekreacijo preventivno skrbimo za svoje zdravje, naučili smo se, kako se izogniti prehladu ter kako zbiti vročino s krompirjevimi obkladki ... Mogoče bi nam koristilo osvojiti tudi kakšno povsem osnovno pravno znanje. Ne le posredno od prijateljev, znancev ali televizije, ampak neposredno iz pravnih predpisov, pravnih knjig. Spoznali bi, da pravo v večini primerov le ni tako skrivnostno in nerazumljivo. Verjamem tudi, da bi našli odgovore na številna odprta pravna vprašanja.

Obligacijski zakonik tako vsebuje vsa kratka in osnovna pravila glede večine pogodb, odškodnin ipd. Zakon o dedovanju odpravlja v nekaj preglednih členih vse naše negotovosti, kdo je dedič, kdo je nujni dedič, kaj je nujni delež, kaj je oporoka, kako jo sestaviti ... Stvarnopravni zakonik opredeljuje temelje stvarnega prava in tako so tam pravila glede lastnine, solastnine, služnosti, hipoteke ... Stanovanjski zakon je temeljni zakon glede lastniških in najemniških stanovanj in daje tudi že npr. odgovor, kaj narediti s problematičnimi najemniki in kakšne so po drugi strani pravice najemnikov oziroma najemodajalcev ... Z Odvetniško tarifo ali Notarsko tarifo si lahko izračunamo, koliko nas stane kakšna pravna pomoč, in primerjamo stroške, tudi s tistimi (včasih višjimi) stroški, ki jih za svoje storitve zaračunajo npr. nepremičninski posredniki ali celo razni znanzi, prepisovalci vzorcev pogodb in »zakotni pisaci«. Zakon o gospodarskih družbah ureja vsa osnovna vprašanja gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov ... Zakon o delovnih razmerjih skupaj z veljavnimi kolektivnimi pogodbami ureja veliko pravic delavcev, ki se tudi mnogokrat kršijo zaradi nepoznavanja ...

Vsi gornji predpisi in tudi sicer vsi naši predpisi so objavljeni v izdajah uradnih listov, ki jih je moč najti tudi v večini splošnih knjižnic, te pa tudi vedno premorejo vsaj nekaj temeljnih pravnih knjig ... Poleg tega smo danes že v dobi informacijske tehnologije in lahko predpise enostavno najdemo tudi na internetu. Brezplačno npr. na <http://zakonodaja.gov.si/>. Še več, tudi množico obrazcev in navodil, kako in kaj v uravnih postopkih lahko, recimo, najdemo na <http://e-uprava.gov.si/e-uprava/>.

Vedno več ljudi se tudi poslužuje vprašanj in odgovorov preko številnih pravniških forumov, kot npr. <http://www.pravniki.info/>. Tovrstne informacije znajo biti hitre in brezplačne, čeprav so vseeno manj zanesljive in dopuščajo nenatančnosti pri vprašanjih in odgovorih. Vendar se na takšnem forumu (zaradi prisotnosti večjega števila takšnih ali drugačnih pravnikov) verjetno vendarle težje pojavi nepopravljen kakšen napačen ali nepopoln pravni odgovor, kot pa je to mogoče »na ulici« ali »za šankom«.

»Opozorilo za posvet z zdravnikom ali farmacevtom«

3. Ljudje gremo ob dovolj resni bolezni kljub vsem leksikonom, zeliščem, priporočilom in drugim lastnim izkušnjam po pomoč k zdravniku. Strokovnjaku, ki zdravi. Splošna razgledanost in pravna pismenost nam podobno sicer lahko omogočata lažje razumevanje in uveljavljanje naših pravic, vendar če nismo z razlogom prepričani v pravilnost našega početja, si raje poiščimo strokovno pravno pomoč! Včasih se mogoče res ne spleča za kakšno malenkost iskati te pomoči, neredko pa ravno iz te malenkosti nastanejo hudi dolgoletni glavoboli. Zato (kot še iz drugih pravnih razlogov) tudi na koncu reklam za zdravlila, ki si jih sicer lahko mi sami priskrbimo brez recepta, opozorijo, naj se uporabniki vseeno posvetujemo z zdravnikom ali farmacevtom.

In seveda je običajno zaradi večje varnosti smiselno iskat pomoč ob bolezni pri izšolanem zdravniku in ne katerem koli zdravilcu.

Skratka zdrava pamet.

Vse se je dobro končalo

Kako dragoceno je zares, pa naj gre za življenje človeka ali živali, je na svoji koži okusil lovec Robert Borovnik iz Florjana, ko se je zvečer 8. februarja za svojim pasjim prijateljem podal na tanek led Družmirskega jezera. Na sprehodu ob jezeru se je pes namreč pognal za raco na led, ta pa se je udril. V upanju, da se bo pes rešil, ga je Borovnik najprej klical z brega, potem pa mu je šel na pomoč. K sreči je prej poklical svoje-ga lovskega prijatelja in mu sporočil svoj namen, kajti drugače bi bilo to zanj usodno. Na ledu je namreč padel in ob padcu naredil še večjo luknjo tako, da se je tudi on znašel v vodi. Psu ni bilo več pomoči, sam pa je tudi zastoj tipal za trdno površino, kamor bi se povzpel. K sreči je med tem na kraj dogajanja prišel Borovnikov prijatelj ter takoj poklical prijatelja gasilca iz Topolšice. Ta je obvestil predsednika Gasilskega društva Šoštanj mesto, Borisa Goličnika. Medtem je pes žal utonil. Gospodarju je zvesto služil trinajst let. Zelo ga bo pogrešal in kljub temu da bi se lahko vse skupaj končalo še slabše, je Borovnik vendarle žalosten. Kdor ima rad živali in spoštuje življenje, ga še kako razume.

Klic je Goličnika dosegel v Skornem, k sreči ima kot vesten gasilec telefon vedno pri sebi. Nemudoma se je odpeljal proti Šoštanju in medtem še alarmiral šoštanjske gasilce in regijski center za obveščanje 112. K ponesrečencu je prišel istočasno šoštanjskimi gasilci. Goličnik ni imel neoprenske obleke, časa pa je zmanjkovalo. Ocenili so, da gre za minute, zato se je Boris navezal na vrv, ki so jo varovali ostali gasilci, vzel lestev, ki jo je potiskal pred seboj, in se začel previdno plaziti proti ponesrečenemu. Led je pokal pod njim, tema je bila in moški v vodi je bil po njegovi oceni že precej na koncu z močmi.

»Počasi sem se mu bližal, plazil sem se po ledu in mu hkrati prigovaljal, da bo vse v redu, da naj zdrži,« je povedal Goličnik. Kazalo je, da bo vse v redu, ko se je moški v vodi prijel za lestev in za hip celo vzdignil iz nje. A ni imel več moči. Goličnik se mu je skušal približati po lestvi, upal je, da bo s tem malo razbremenil težo, a led je popustil in tudi on se je znašel v vodi poleg ponesrečenca. V vodi ga je držal v pravilnem prijemu, k sreči pa se je na pomoč že plazil Nejc Kortnik z nosili. Uspelo jima je ponesrečenca dvigniti iz vode in namestiti na nosila, da so ga ostali gasilci potegnili na breg, za njim pa še Goličnika. Ponesrečenca je takoj oskrbel zdravnik, ki je tudi prispel na kraj dogodka.

Sprva ni kazalo, da je tudi Goličnik utrpel kakšne poškodbe, razen da ga je do kosti prezeblo. Kasneje se je izkazalo, da je utrpel lažje poškodbe na predelu prsnega koša, tako da je tudi sam iskal pomoč. Voda in led sta naredila svoje, nekaj tudi dvigovanje ponesrečenega in telo se je razbolelo. Dogajanje na jezeru bo še dolgo živo v njegovih mislih.

»Seveda me je bilo strah, za moškega v vodi in tudi zase. Nisem junak, mislim, da bi marsikdo ravnal enako. Pomagal mi je Nejc in tudi ostali gasilci so se dobro odrezali. Važno je, da se je vse dobro končalo. Priznam, da sem tudi pomolil, prej in zdaj.« Veščemu gasilcu je pomagalo znanje, pridobljeno na raznih gasilskih izobraževanjih, tudi za reševanje iz vode. Kot dolgoletni gasilec pa je vedel, da mora ohraniti trezno glavo. In tudi vsem ostalim priporoča pravilno ravnanje ob nesrečah in nenavadnih dogodkih.

»Enostavno pokličite regijski center za obveščanje 112 in bo pomoč prišla najhitreje. In to strokovna pomoč, ki bo ukrepala najbolj učinkovito. Škoda je bilo dragocenih minut, ki so minevale, ko je šel klic od enega do drugega gasilca.« Gotovo je bilo to usodno za psa, lahko pa bi bilo tudi za človeka. Kljub srečnemu koncu vendarle ostaja zavest, da je take vrste sreč zelo malo. Borisu so čestitali številni prijatelji in ljudje, ki jih sploh ne pozna. Mnogi so izrazili navdušenje nad njegovim dejanjem, najlepša pa je, pravi, zavest, da je rešil človeško življenje.

Milojka Kompelj / Foto: Arhiv

Sredina

List

kabelsko razdelilni sistem šoštanj

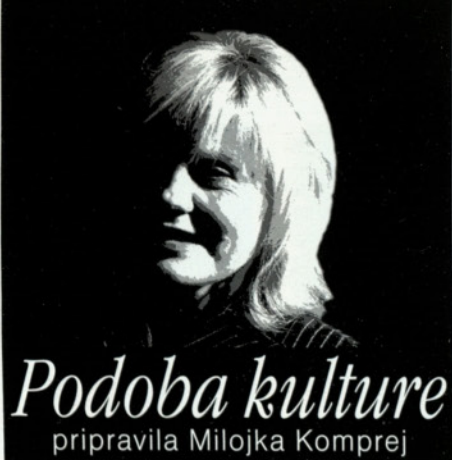
Šoštanj.info
http://sostanj.info

NAPOVEDNIK PRIREDITEV
januar 2008

KDAJ	ZVRST	KAJ	KJE	VABI VAS
1. teden				
petek, 1. 2. ob 17:00	odbojka	Šoštanj Topolšica : Črna (3. državna odbojcarska liga)	Športna dvorana Šoštanj	Odbojcarski klub Šoštanj Topolšica
petek, 1. 2. ob 20:00	košarka	Elektra Esotech : Alpos Šentjur (Liga UPC Telemach oz. 1. A SKL)	Športna dvorana Šoštanj	Košarski klub Elektra
sobota, 2. 2. ob 10:00	odbojka	Turnir v mini odbojki	Telovadnica OŠ Šoštanj	Odbojcarski klub Šoštanj Topolšica
sobota, 2. 2. ob 13:00	kegljanje	Šoštanj : Nafta (2. slovenska liga vzhod – ženske)	Športni center TEŠ	Ženski kegljaški klub Šoštanj
sobota, 2. 2. ob 15:00	pust	Karneval “PUST ŠOŠTANJSKI”	Trg bratov Mravljak	Turistično olupševalno društvo Šoštanj
sobota, 2. 2. ob 16:30	kegljanje	Šoštanj : Miklavž (2. slovenska liga vzhod – moški)	Športni center TEŠ	Kegljaški klub Šoštanj
sobota, 2. 2. ob 17:00	pust	Pustna zabava in maškarada	Športna dvorana Šoštanj	Turistično olupševalno društvo Šoštanj
sobota, 2. 2. ob 17:30	odbojka	Kajuh Šoštanj : ŽOK Vuzenica (3. državna odbojcarska liga za ženske)	Telovadnica OŠ Šoštanj	Ženski odbojcarski klub Kajuh Šoštanj
nedelja, 3. 2. ob 10:00	odbojka	Turnir v odbojki (starejši dečki – B liga)	Telovadnica OŠ Šoštanj	Odbojcarski klub Šoštanj Topolšica
2. teden				
ponedeljek, 4. 2. ob 18:00	bridge	Redni tedenski turnir bridga	Gostišče in picerija Kajuh Šoštanj	Šaleški bridge klub Velenje
torek, 5. 2. ob 20:00	košarka	Elektra Esotech : Geoplin Slovan (Liga UPC Telemach oz. 1. A SKL)	Športna dvorana Šoštanj	Košarski klub Elektra
četrtek, 7. 2. ob 16:00	pravljice	Pravljčne ure	Mestna knjižnica Šoštanj	Mestna knjižnica Šoštanj
četrtek, 7. 2. ob 19:00	razstava	Otvoritev razstave Mira Šumnika	Mestna galerija Šoštanj	Zavod za kulturo Šoštanj
petek, 8. 2. ob 19:00	predstava	Kulturni praznik: Berlinski zid	Kulturni dom Šoštanj	Zavod za kulturo Šoštanj
sobota, 9. 2. ob 9:00	košarka	DAN ELEKTRE 2008 (predstavitve vseh selekcij KK Elektra – traja ves dan do 19.30 ure)	Športna dvorana Šoštanj	Košarski klub Elektra
3. teden				
ponedeljek, 11. 2. ob 18:00	bridge	Redni tedenski turnir bridga	Gostišče in picerija Kajuh Šoštanj	Šaleški bridge klub Velenje
torek, 12. 2. ob 17:00	delavnica	TORKOVA PETA - ustvarjalnica za otroke in starše	Kulturni dom Šoštanj	Medobčinska zveza prijateljev mladine Velenje
torek, 12. 2. ob 19:00	potopis	Potopis Štefan in Tamar Rehar: Potepanje po severni Španiji	Mestna knjižnica Šoštanj	Mestna knjižnica Šoštanj
sreda, 13. 2. ob 8:00	pohodništvo	Izlet Šoštanj - Forhtenek	Ravne	Pohodniška sekcija Društva upokojencev Šoštanj
četrtek, 14. 2. ob 16:00	pravljice	Pravljčne ure	Mestna knjižnica Šoštanj	Mestna knjižnica Šoštanj
sobota, 16. 2. ob 9:00	košarka	Turnir Šaleško-savinjske regionalne lige (dečki rojeni leta 1996 in mlajši)	Športna dvorana Šoštanj	Košarski klub Elektra
sobota, 16. 2. ob 16:30	kegljanje	Šoštanj : Rudar II (2. slovenska liga vzhod – moški)	Športni center TEŠ	Kegljaški klub Šoštanj
sobota, 16. 2. ob 17:30	odbojka	Kajuh Šoštanj : Braslovče (3. državna odbojcarska liga za ženske)	Telovadnica OŠ Šoštanj	Ženski odbojcarski klub Kajuh Šoštanj
sobota, 16. 2. ob 19:00	odbojka	Šoštanj Topolšica : Ljutomer (3. državna odbojcarska liga)	Športna dvorana Šoštanj	Odbojcarski klub Šoštanj Topolšica
nedelja, 17. 2. ob 10:00	odbojka	Turnir v odbojki: starejši dečki – A liga	Telovadnica OŠ Šoštanj	Odbojcarski klub Šoštanj Topolšica
4. teden				
ponedeljek, 18. 2. ob 18:00	bridge	Redni tedenski turnir bridga	Gostišče in picerija Kajuh Šoštanj	Šaleški bridge klub Velenje
četrtek, 21. 2. ob 16:00	pravljice	Pravljčne ure	Mestna knjižnica Šoštanj	Mestna knjižnica Šoštanj
četrtek, 21. 2. ob 18:30	bridge	Bridge: razmigajmo možgane	Kavarna in slaščičarna Štorman Šoštanj	Šaleški bridge klub Velenje
petek, 22. 2. ob 18:00	predstavitve	Predstavitve knjige in pogovor ob obeležju Kajuhove smrti	Kulturni dom Šoštanj	Zavod za kulturo Šoštanj
sobota, 23. 2.	planinstvo	Planinska tura na Debelo peč 2014 m	Julijske Alpe	Planinsko društvo Šoštanj
sobota, 23. 2. ob 11:00	slovesnost	Slovesnost ob obletnici preboja XIV. divizije	Oreške peči v Ravnah	Zavod za kulturo Šoštanj
sobota, 23. 2.	planinstvo	Snežkovanje za osnovnošolce nižja stopnja (traja do 25.2)	Obretanovo	Planinsko društvo Šoštanj
sobota, 23. 2. ob 19:00	košarka	Elektra Esotech : Zagorje KD FT (Liga UPC Telemach oz. 1. A SKL)	Športna dvorana Šoštanj	Košarski klub Elektra
5. teden				
četrtek, 25. 2. ob 7:00	krvodajalstvo	Krvodajalska akcija (traja do 13. ure)	Restavracija Rednak	Območni odbor Rdečega križa Velenje
ponedeljek, 25. 2. ob 18:00	bridge	Redni tedenski turnir bridga	Gostišče in picerija Kajuh Šoštanj	Šaleški bridge klub Velenje
četrtek, 28. 2.	planinstvo	Snežkovanje za osnovnošolce višja stopnja (traja do 2.3)	Obretanovo	Planinsko društvo Šoštanj
četrtek, 28.2. ob 16:00	pravljice	Pravljčne ure	Mestna knjižnica Šoštanj	Mestna knjižnica Šoštanj

Napovednik prireditev objavljajo: mesečnik LIST, Kabelska televizija Šoštanja (kanal 34) in spletni Portal Šoštanj.info (http://www.sostanj.info). Podatke o prireditvah pošljite na el. naslov: prireditve@sostanj.net.

KATEGORIJE PRIREDITEV: šport kultura splošno

Podoba kulture

pripravila Milojka Komprej

Mavrična Svoboda

Nedelja, 13. januarja, je bila v Šoštanju posebej svečana. Združeni v projektu novoletnih koncertov so v športni dvorani pred šoštanjsko publiko nastopili MePZ Svoboda Šoštanj, MePZ Mavrica in Orkester Simfonika, oba z Vrhnik. Prostor, ki je bil sicer lepo okrašen, se vseeno zdi za tak koncert nekoliko neprimeren. A kakor koli, s tem šestim nastopom so končali letošnjo novoletno turnejo, ki je nastopajoče vodila iz Borovnice, preko Vrhnik in ljubljanske Filharmonije do Šoštanja. Oba zbora in simfoniki so skupaj odpeli in zaigrali sedemnajst glasbenih del, med katerimi so poslušalci uživali v mojstrih klasike, kot so Mozart, Vivaldi, Brahms, Bizet in drugi ter v priredbah domačih zimzelenih in narodnih skladb Sepeta in Avsenika. Za konec so se odlično ujeli v Bohemian Rhapsody F. Mercurya in zaključili z Radetzkyevim maršem. Poslušalci so z glasnim ploskanjem zahtevali še, a dirigent je s šaljivo gesto le uspel zaključiti nastop.

Foto: Tekauc

Tudi tokrat so s seboj imeli posebnega gosta, tokrat je bila to odlična violinistka Anja Bukovec, ki je sicer iz Ljubljane, vendar je glasbeni študij končala v Avstriji. Neverjetna dinamika, ki je že prej vladala na odru, je dobila še dodatne posebne učinke. Z odigrano skladbo Lastovka pa je izvajala iz violine neverjetne zvoke, podobne oglašanju lastovke. Malo pred koncem so na oder skupaj prišli nosilci projekta: zborovodkinja MePZ Anka Jazbec, Darinka Fabiani, zborovodkinja Mavrice, ter dirigent Orkestra Simfonika, Marko Fabiani. Skupni poklon s korepetitorkami domačega zbora je nagradil glasen aplavz.

Letošnji nastopi so zaokroževali 20. obletnico novoletnih koncertov, skozi vsa ta leta pa beležijo triinosemdeset nastopov in sodelovanj s petintridesetimi solisti. Začeli so leta 1989 s skromnim poskusom sodelovanja dekleškega zbora pod vodstvom Darinke Fabiani in moškega pevskega zbora Liko. Le leto kasneje se je projektu pridružil Marko Fabiani s svojim Godalnim orkestrom. Leta in potrebe so narekovali spremembe. Po

desetih koncertih in raznih preoblikovanjih je zborovski del zasedel MePZ Mavrica, ki ga vodi Fabianova, Godalni orkester pa se je medtem preimenoval v Komorni orkester Vrhnik in leta 2006 v Orkester Simfonika. Mešani pevski zbor Svoboda iz Šoštanja se je temu projektu pridružil leta 1999. Za njimi je že devet skupnih projektov, ki so gotovo zelo zahtevni in potrebni, kajti take vrste sodelovanj je v Sloveniji malo, tako dolgoletnih pa zagotovo ne. Novoletni koncert je bil zares veličasten, ampak kdor pozna Svobodo, ve, da zna sama pripraviti odlične stvari in izpolniti vsa pričakovanja.

Anka Jazbec,
zborovodkinja MePZ Svoboda

Naš zbor sodeluje v tem projektu devetlet. Izredno smo zadovoljni, saj je sodelovanje z orkestrom svojevrsten izziv. Do skupnega dela je prišlo zaradi kvalitete in številčnosti našega zbora in nekaj zaradi osebnega poznavanja z Darinko Fabiani (nekoč Darinka Šuligoj iz Topolšice). Ne glede na to, da smo med seboj oddaljeni in da ob nastopu stoji na odru skoraj dvesto ljudi, ki prihajajo iz različnih koncev Slovenije, imamo samo eno skupno generalko v mesecu decembru na Vrhnik. Za program se dogovorimo nekoliko prej, neke v septembru in potem vadimo vsak zase. Pri sestavi programa, kjer sodelujemo Marko, Darinka in jaz, pazimo na kvaliteto, priljubljenost ter morebitne obletnice znanih skladateljev, ki jih obeležimo z izvedbami njihovih del.

Foto: Tekauc

Marko Fabiani,
dirigent Orkestra Simfonika

V orkestru igra petintrideset do petdeset članov. Vaje imamo v Cankarjevem domu na Vrhnik, kamor se vozijo celo iz Idrije in Rovt. Večina članov se z glasbo ne ukvarja profesionalno. Za kakšen koncert si moramo kakšnega glasbenika - instrument tudi sposoditi. Tudi not ni veliko za takšen sestav, sam si jih sposojam in pišem priredbe. Že skoraj štirideset let igram violino v Simfoničnem orkestru RTV Slovenija. Program za novoletni koncert je skupno delo in vsako leto se trudimo poiskati zanimive goste, soliste. Letos smo sodelovali z Anjo Bukovec. Zelo sem zadovoljen, z Anjo je lepo delati, nima zastoj velikih nagrad s tekmovanj. V Šoštanju je naš koncert vsako leto dobro obiskan in tudi publika je izredna.

Foto: Tekauc

Ivan Sevršek, predsednik zbora Svoboda

Zbor je tudi letošnje leto (leto 2007), zaključil z novoletnim koncertom, kar je za nas največji projekt. Tudi zaradi urnika, saj se odvija od druge polovice decembra do polovice januarja. Torej

Foto: Tekauc

v enem mesecu odpojem šest koncertov, kar je cel abonma, vemo pa, da smo vsi v službah in da je december zelo naporen. V sezoni imamo približno petindvajset nastopov in tudi za leto 2008 se nam obeta veliko dela. Kakšnih večjih tekmovanj ne bo, bodo pa nastopi na revijah, letni koncert in pa ob koncu leta spet novoletni. Zbor šteje šestdeset članov, redno jih poje nekoliko manj. Sam sem že skoraj dvajset let predsednik in seveda tudi pojem. Danes sem si privoščil sedeti v dvorani, nisem nastopil, sem pa v srcu pel s svojimi.

Darinka Fabiani,
zborovodkinja MePZ Mavrica

Zbor Mavrica vodim že trinajst let oziroma sem ga ustanovila. Seveda so bile v začetku težave, kajti pevci so bili večinoma brez ustrezne glasbene izobrazbe (notalnosti). Prepevamo ljudske, umetne pesmi, ravno tako pa operne, operetne in filmsko glasbo. Pred Mavrico sem vodila že druge zборе, pri tem delu moram imeti jasne predstave, kaj hočem, in veliko potrpežljivosti. Po diplomu na Akademiji za glasbo sem poučevala violino v Velenju in na Vrhnik, bila ustanoviteljica godalnega ansambla, vodila Cankarjev dom na Vrhnik. S »svojimi« pevci in glasbeniki sem doživela marsikaj, najbolj pa sem seveda vesela skupnih uspehov in uspehov posameznih glasbenikov, ki jim uspeh dati košček znanja in ljubezni do glasbe.

Foto: Tekauc

Za konec igrali v Topolšici

Tisti, ki so zamudili spektakularen koncert Pihalnega orkestra Zarja, ki je bil tik pred božično-novoletnimi prazniki v Šoštanju, so se lahko zadovoljili vsaj z delčkom njihovega programa, ki je bil izveden 4. januarja v Topolšici, že tradicionalno - dvanaštich. Koncert organizira Bolnišnica Topolšica. Zagotovo je bil nastop v Šoštanju tako odmevna prireditev, da je z gostoma Natalijo Verboten in Alpskim kvintetom še dolgo prijetno donela, a tudi v Topolšici so v intimnem okolju tamkajšnje dvorane navdušili poslušalce. V Šoštanju je bilo v športni dvorani kakšnih tisoč poslušalcev, v Topolšici pa so tudi zasedli vso dvorano. Samo nečesa ni bilo na januarskem koncertu. V Šoštanju je namreč bivši dirigent šoštanjskih godbenikov Jani Šuligoj svečano predal dirigentsko palico novemu dirigentu Miranu Šumečniku in s tem simboličnim dejanjem dokončno potrdil, da ostaja v orkestru

Foto: Dejan Tonkili

samo kot godbenik. Odličen, vsekakor, enak z enakimi. V Topolšici pa je Zarja gostila Oktet TEŠ, odlično zasedbo, ki vsako leto poveča bero priznanj z različnih tekmovanj. Skupaj so navdušili z zaigranimi in odpetimi priložnostnimi in vedno zelenimi melodijami. S tem nastopom je Zarja končala niz novoletnih koncertov, ki so jih v letošnji sezoni izvedli poleg že prej omenjenih lokacij, še enkrat v Kulturnem domu v Šoštanju, Trzinu in Braslovčah.

Mehika – poljub delfina

V Knjižnici Šoštanj so v torek, 15. januarja, pripravili zanimivo potopisno predavanje Andreje Jernejčič. Tokrat je obiskovalcem predstavila svoje nenavadno potovanje po Mehiki.

Foto: Marija Lebar

Novinarka, publicistka in svetovna popotnica mag. Andreja Jernejčič svoja potepanja po našem planetu predstavlja v potopisnih predstavah ali šovih, ki se zelo razlikujejo od klasičnih predavanj te vrste. Tako je bilo tudi v torek zvečer, ko sta bili na ogled dve polni mizi predmetov, ki jih je Jernejčičeva prinesla iz Mehike. Že na začetku predavanja je občinstvo pritegnila k sodelovanju tako, da je nekatere povabila, naj si nadenejo pokrivala, ki so značilna za Mehiko, tudi sama je bila oblečena v značilno mehiško nošo.

Poleg ogleda diapozitivov je predstavila še mehiško glasbo in številne predmete od nakita do ropotulj iz buč in glasbil »za klicanje dežja«. V izredno dinamičnem dogajanju so ves čas sodelovali tudi gledalci bodisi kot statisti, ki jih je voditeljica oblekla v mehiške narodne noše, bodisi v dialogu oziroma pogovoru s predavateljico.

Mehika je bila predstavljena kot zelo barvita dežela, kjer potovanje ni brez nevarnosti. Zlasti na obrobjih milijonskih mest v barakarskih naseljih na turista – popotnika preži toliko nevarnosti, da se jim je bolje izogniti. Obstajajo pa tudi tako imenovani »sveti kraji«, kjer je dostop na ogled sicer mogoč, ni pa dovoljeno fotografiranje. Mehičani se sploh neradi fotografirajo, saj jim tako »ukradete dušo«.

Popotnica se je osredotočila na subjektivno doživljanje dežele in ljudi in izpustila zgodovinske in zemljepisne opise. Vsak od obiskovalcev je prejel list z receptom za mehiško sladico bananin kruh, ki so ga lahko po predavanju tudi poskusili. Jernejčičeva pa je med občinstvo razdelila tudi nekaj izvodov revije Horizont, kjer so v obsežnem članku predstavljena njena potovanja in doživetja nekaterih še vedno oddaljenih in eksotičnih kotičkov sveta, kamor noga navadnega turista le redko kdaj zaide.

Marija Lebar

Pravljичno do novih rutic.

V kolikor ste se v petek 18.1.2008 sprehajali na peš poti ob šoštanskem jezeru, ste morda opazili veliko število premikajočih se lučk. Če bi ustavili in korak, bi zlahka potešili svojo radovednost in videli kaj se je dogajalo. Našim najmlajšim članom, medvedkom in čebelicam, bo ta petek še dolgo ostal v spominu. Končno so naši najmlajši prišli do najbolj zaželenega taborniškega predmeta ... do taborniške rutice. Taborniške rutice se tradicionalno podeljujejo vsako leto in tudi letos smo v rodu Pusti Grad Šoštanj pripravili prav poseben dogodek. Da pa vse skupaj le ni bi bilo prelahko ... jih je do svečane prisega in rutice vodila pravljica pot ob šoštanskem jezeru. Po uspešno prehojenih svetovnih celinah in po rešeni kopici težkih in malo manj težkih ugank in zank, so MC-ji le prišli do mesta

Foto: SINI

kjer so se najprej pogreli s skodelico toplega čaja, nekaj minut kasneje pa so svečano prisegli in prejeli tako težko pričakovane rumene in rdeče rutice. Zelo lepo pa je bilo videti veliko število staršev, ki so spremljali ta svečan dogodek. Za izvedbo tega lepega večera, pa se je potrebno zahvaliti ribiškemu društvu Paka Šoštanj in ribiški koči – bar Tina za pomoč in prostor.

Rod Pusti Grad Šoštanj ... pri nas se uresničuje vse taborniške sanje.

SINI

Plesalo se je tudi po mizah

V soboto, 22. 12. 2007, je v Iponu v Šoštanju nastopila skupina Fešta bend. Prvotno je bilo rečeno, da bodo nastopili ob 23. uri. Ker pa so imeli tega dne kar 3 nastope (ob 20.00 so nastopili na drsališču v Šoštanju, ob 22.00 pa v Planetu TUŠ Celje), se je njihov nastop predstavil na pol eno uro zjutraj. Bife Ipon je bil nabito poln, kot le redko kdaj. Že pred polnočjo se je zbralo veliko ljudi, saj so vsi želeli dobro fešto z velenjskimi trubači. Obiskovalci so se tiščali kot mravlje v mravljišču, pa jih to ni niti najmanj motilo. Kljub temu so plesali, peli in uživali ob znanih melodijah. Nekateri so zaplesali kar na mizah, saj za vse ni bilo prostora na tleh. Ob melodijah zim zelenih uspešnic, tako domače kot tuje glasbene scene, od pop do rock žanra, nihče ni ostal pri miru. Po kratki pavzi se je skupina vrnila. Skupaj z njimi pa se je vrnila tudi prava fešta, ki je ponovno spravila vse v poskakovanje v ritmu in miganje z boki.

Enajsterica odličnih glasbenikov, 10 fantov in saksofonistke Anji, je naredila res odlično fešto in upam, da bodo kmalu smet nastopili v naši okolici in ponovili fešto, ki bo vsem ostala v spominu.

Nastja Stropnik

V Skornem žive jaslice že petič

Tudi v minulem letu so se v Turističnem društvu Skorno lotili zahtevnega projekta, živih jaslic. Dogodek poteka dan po božiču na Štefanovo. Tokrat so snovalci prireditve praznovali kar majhen jubilej. Postavitev je bila namreč že peta po vrsti.

Zamisel za projekt se je porodila sedanji predsednici TD Skorno Maši Stropnik. V resnici gre za gledališče na prostem. Ker so prizori vezani na izročilo o Jezusovem rojstvu, se samo dogajanje iz leta v leto ne razlikuje veliko. Zato pa navdušeni člani tamkajšnjega turističnega društva vsako leto drugače postavijo sceno in jo bogatijo z izvirnimi idejami.

Sedaj so sceno postavili povsem na novo, ker se je spremenil celoten ambient okolice pri cerkvi sv. Antona. Jeseni so namreč podrli staro mežnarijo, zato je bilo za izvedbo in za gledalce veliko več prostora. Občinstvo je tako prizore iz svetopisemske zgodbe o novorojenem Detetu lahko spremljalo veliko bolj kvalitetno.

»Pohvalimo se lahko, da nam ta prireditev vsako leto prinese veliko pozitivnih odzivov in pohval, s tem pa tudi vedno več obiskovalcev. Zagotovo nas je na peti prireditvi obiskalo več kot 1.500 ljudi, kar nam daje ponoven zagon, da projekt ponovimo tudi v letošnjem – zaenkrat še zelo oddaljenem decembru,« nam je povedala Maša Stropnik.

Kot že ime samo pove, v postavitvi jaslic namesto običajnih figuric nastopajo pravi igralci. Okoli dvajset jih je sodelovalo in prav toliko pevcev in seveda tudi žive živali, le otročiček v jaslih je lutka.

Foto: TD Skorno

Projekt zahteva ogromno dela. Vključuje pravo in izdelavo scene pri cerkvi sv. Antona, vaje z igralci in pevci. Poskrbeti je treba še za obveščanje in vabila, sponzorje, rekvizite in ozvočenje. Za obiskovalce pripravijo tudi osvežilne pijače, v mrazu pa je posebej veliko povpraševanje po kuhanem vinu; strežbo prav tako prevzamejo člani društva.

Obiskovalci pridejo od blizu in tudi iz bolj oddaljenih koncev Slovenije. Na Štefanovo sta Skorno obiskala med drugim predsednik KS Skorno – Florjan Valter Pirtovšek in šoštanski župan Darko Menih.

Marija Lebar

ljub revščini je imela naša mama široko srce za še večje reveže. Tiste čase je okoli še krožilo nekaj vandrovcov, ki so bili po večini tudi pijančki in so po litru mošta legli na seno ali pa šli naprej. Če je kdo hotel spat na seno, mu je mama obrnila žepe in pobrala cigarete in ogenj, zjutraj pa je svoje dobil nazaj. Tu pa tam je prišel tudi kak pravi berač. Pogosto je pot zanesla mimo možaka, ki smo ga klicali Josip. Nosil je dolge sive lase in še daljšo sivo brado. Štrenasto in razmršeno, med dolgimi resami pa se je zmeraj prepletala kakšna senena bilka.

Navadno je sedel na lopi na stopnicah, ki so se strmo dvigale na dile. Zmeraj je prosil za kruh, namazan z grumpi, čez pa je mama nadevala narezano osoljeno čebulo. Vzel pa je tudi kak star površnik, če se je le še držal skupaj, in ga nadel kar povrh svojega. Trdil je, da njemu nikoli ni vroče in tudi zebe ga nikoli ne ... Vedno je sezul visoke črne gumijaste škornje, da je spočil in prezračil noge in štrikane nogavice iz ovčje volne, ki jih je nosil petek in svetek. Poleti in pozimi. Če smo ga vprašali, ali mu ni poleti vroče v volnenih nogavicah, je odgovarjal: »A si že videl, da bi ovca poleti volno odvrгла? Ovčja volna je taka, da poleti hladi, pozimi pa greje ...!« Časa je imel več kot preveč. Ko je enkrat obsedel, mu ni bilo za iti. Otroci smo ga od začetka spoštljivo gledali, potem pa, ko smo se ga malo privadili, smo ga začeli dražiti in po malem noreti z njim, dokler se mu je ljubilo. S svojo pipo je krožil po zraku, da so se po mrčni lopi risali krogi in vijuge, kar se je nam zdela prava čarovnija. Včasih nam je dal tudi potegniti in če je mama to videla, je bil rompompom: »Kaditi jih še navadi, kanalja, je že zadost, če eden pri hiši kadil!«

Tu pa tam je bil prave volje, da nam je povedal kakšno štorijo. Odrprtih ust smo požirali, kako je »cahen devalo« in kako je divja jaga divjala čez Kavnikove vrhe ... Globoko v naše glave je vsadil strah pred neznanim in še danes me spreleti, ko kdaj v temi sama hodim po kakšni samotni poti. In nekje globoko v podzavesti spet zagledam Josipove velikanske črne oči, s katerimi je nepremično gledal v moje in zraven žugal s črnim prstom, ki je, bog ve kdaj nazadnje, okusil milo in vodo. Ko je pripovedoval, je znal s svojim glasom grozljivo stopnjevati napetost, počasi in raskavo so besede rezale v tišino in čeprav smo zgodbo že ničkolikokrat slišali in je bila vsakič osoljena s kakšno novo izmišljotino, smo brez besed poslušali do konca in bliže ko je bil konec, bolj nas je bilo strah.

Pri Burjakovi bajti da je nekoč prespal, je začel. Ali pa ni bila Burjakova, včasih je bil Lužnik od Svetega duha, drugič pa pri Smrekarju v + Razborci ... Birt je še sedel za kuhinjsko mizo in žulil svoj zadnji kozarček pred spanjem, gospodinja je z lonci ropotala, devet otrok je v posteljah že molilo svojo večerno molitev. Zunaj da je sijala velikanska okrogla luna, bolj polna ne bi mogla biti ... Sneg je pokrival vrh, nebo je bilo jasno, da je škripalo pod nogami. Nenadoma je težka kljuka na vratih lope trikrat glasno zakljukala, kot bi nekdo skušal odpreti vrata. Birt in gospodinja sta se spogledala in ona je rekla: »Kdo je pa zdaj, ko ja že vse spi?« Ko je odšla odpret, ni bilo nikogar. Spet se je lotila posode, ko se je stvar ponovila. Kljuka je spet trikrat glasno poskočila gor in dol. Žena je pomislila, da je mogoče kak otrok prišel kaj povedat ali prosit, pa si ne upa vstopiti, ker ga je sram. Spet je stopila na lopo, pa nič. Birt se je nejevoljen postavil za vrata in čakal. Zdajci je spet trikrat zakljukalo ... Birt je pograbil kljuko, odsunil vrata, a zunaj

je bila samo svetla, gluha, mrzla noč. Zjutraj je bila na vratih Kozarjeva Nežka, vsa mokra od solz, ker je zvečer natanko takrat, ko je kljuka poskakovala, za pljučnico umrla njihova Marica, ki je bila nezakonska hči tega birta. Takrat je baje šele priznal, da je bila res njegova. In odtlej je vsako nedeljo šel k maši, kamor ga prej tudi s štrikom nisi spravil ...

Ali pa tista, ko je on sam, Josip, peš hodil po Velunjskem grabnu. Ravno tako je bila noč, od polne lune razsvetljena, skoraj se je že prevesila čez polnoč. Hodil je počasi, sam s svojimi mislimi, ko zasliši peti sekiro, nakar je velikansko drevo z gromozanskim hruščem padlo na tla. Pa je pomislil: »Kdo pa seka pri polni luni?!« Nakar spet sekira, devetkrat je udarilo, pa zopet padlo. In spet devetkrat udarilo, pa padlo, da se je zemlja stresla. Tedaj šele je Peter spoznal, kaj je na stvari. Kot bi ga lovila nevihta, je začel teči in ves zasopihan planil v prvo hišo, kjer so morali prižgati svečo. Zjutraj je že šla pošta od ust do ust, da je umrla njegova edina sestra, ki je bila za rejenko pri kmetu iz sosednje fare.

Posebno doživetje je bilo, ko je pravil od divje jage ... Sam da je hodil od Ardečnika proti Kavniku. Cest se je izogibal, ker je bil rad sam ... Ljudje so včasih zlobni, nekateri ga postrani gledajo, čeprav nikomur ni žalega storil. Krade pa tudi ne. Ker so mu že mama vbili v glavo: »Kar prosiš, žiher nosiš, kar ukradeš, moraš pa skrit!« Na poti je bil že od zgodnjega popoldneva in mislil je priti do Kurmana, da bi tam prespal, saj Kurmanca mu je zmeraj naredila šnopsov čaj, če le ni prej legla ... Vstajati potem ni hotela, če je bil prepozen, je spal na skednju in čaj dobil zjutraj ... Pot je bila dolga in prav na vrhu Kavnikovega grebena je v razborski cerkvi udarilo polnoč. Obstal je, se pokrižal in podvizal. Saj je bil že skoraj na cilju. Tedaj pa je za njegovim hrbtom zaropotalo, nakar se je ozrl in v tistem hipu ga je obil mrzel pot. Za njim so počasi, zlagoma topotali štirje vražje črni konjiči z rdečimi očmi, ki so po tleh vlekli krsto z žarečim križem na sredi. Stal je in sklepal roke,

konjiči s trugo so šli mimo, čisto v vrhu pa se je oglasilo tako tuljenje, lajanje in rjojenje, kot bi se teplo sto volkov. Hrup se je potegnil od vrha proti njemu in ko je vihar šel mimo njega, je vohal volčjo sapo in čutil veter, ki je nastal, ko je divja jaga divjala mimo ... Pet minut čez polnoč je bilo vsega konec ... Josip je tekkel, kot bi imel spet 20 let, in planil v Kurmanovo vežo, da je Kurman razjarjen skočil iz postelje in mu posvetil v obraz ...

Josipa potem dolgo ni bilo od nikoder. Nekoč smo se pogovarjali, da je mogoče umrl, pa se je oglasila mama: »Ni umrl, nagnala sem ga, ker me je hotel kušnit, ko atija ni bilo doma!« Nič ne vem, kdaj in kje je zaspal v večno spanje. Pa tudi tega ne, če je komu »cahen« dalo ...

Marija

LUTKOVNA OPERA

Tokrat bomo članek posvetili lutkovni operi. To je dandanes dokaj redek pojav, a zato ima bogato zgodovino, ki seže tja v renesančno Italijo – domovino opere.

Kot je znano, ima italijansko lutkarstvo v Evropi najstarejše korenine. V sredini 16. stoletja so poznali tri osnovne tipe lutk: **fantoccini** (marionete na nitkah ali žicah), **bamboccie** (lutke, animirane s pomočjo horizontalnih vodil) in **burattini** (ročne lutke). V času renesanse so vsi italijanski lutkarji izvajali predvsem komične nastope, njihovi dialogi so temeljili na improvizaciji in družbeno aktualnih temah. A tudi »pravo« gledališče je bilo zasičeno skeči, komičnimi operami, smešnimi pantomimami. Gledalci so se počasi naveličali in zahtevali spremembo. Profesionalna gledališča iščejo izhod (danes že) tradicionalnih repertoarnih igrar, lutkarji se nekaj časa iščejo.

Omembe vredno je, da je v Italiji takrat delovalo nič manj kot 33 akademij, ki so se med drugim ukvarjale s pomenom gledališke zabave, njegovi množični in zvrstmi.

Eden prvih, ki pokaže lutkarjem novo možno smer, je **Filipo Acciajuoli** (1639–1700), član rimske akademije. Ta ljubitelj glasbe in pisec libret napisal za lutke prvo burleskno opero – **Il Girello**, ki doživi velik uspeh. V drugi polovici 17. stoletja živi in ustvarja v Benetkah, ki so kot nalašč za uprizorjanje lutkovnih oper, posebej v času karnevala. Sledijo njegove uspešne opere **Damira placata** ali **L'Ulisse e Feaccia**, katere posebnost je bila ta, da so nalašč zanj naredili marionete iz voska. Po pričevanju očitno so te opere igrali izključno z marionetami, ki so bile bogato kostumirane po tedanji modi, likovno zelo natančne, proste karikiranja človeških likov. Velike so bile ponavadi okoli 60 cm, a nekatere so bile v naravni človeški velikosti. Scena je bila vedno bogata, s pogostimi spremembami kulis, kratka, v velikem slogu.

Zahvaljujoč potujočim lutkovnim ansambli se je lutkovna opera v takšni ali drugačni obliki razširila po vsej Evropi. Velik uspeh je doživela predvsem v Parizu. Medtem ko so »pravo« opero, ki jo je prvič povabil na gostovanje leta 1645 njen velik ljubitelj kardinal Mazarin, sprejeli hladno, so lutkovno opero Francozi zelo vzljubili. Za gledanje klasične opere kot celote namreč niso imeli potrpljenja – do takrat so bile glasbene in plesne točke samo popestritev gledaliških predstav; še posebej priljubljena je bila recitacija

poezije ob glasbeni spremljavi. Opera se jim je torej zdela preveč afektirana in zlagana. To so izkoristili lutkarji in začeli pisati parodije na opero, ki so kmalu postale nepogrešljiva in najbolj priljubljena zabava bogatih in revnih (samo v 18. stol. je bilo v Franciji napisanih 700 lutkovnih opernih parodij!). Najbolj znan producent lutkovnih oper v Franciji je bil **La Grille**, ki mu je uspelo na oder postaviti veliko število grotesknih in pravljicnih oper (na primer **Pygmejci**). Nekateri avtorji so nabrali toliko izkušenj s parodijami, da so kasneje celo postali priznani avtorji »pravih« oper. Ali obratno, nekateri znani skladatelji so začeli pisati lutkovne opere (**Christoph Willibald Gluck** po naročilu francoske kraljice **Marije Antoinette**).

Pravzaprav je lutkovna opera doživela v Franciji in v habsburški monarhiji večji uspeh kot v sami Italiji – in ne le po številčnosti. Zakaj? Najbrž je bila v Italiji kriva monopolna pozicija bogate »velike« baročne opere ali večja priljubljenost ročnih lutk (burattinov). Mnogi italijanski lutkarji so odšli za stalno v tujino: v Frankfurt, Leipzig, Hamburg, na Dunaj ...

Na Dunaju je od 60. let 17. stoletja obstajalo gledališče na Židovskem trgu (Judenmarkt) v lasti italijanskega lutkarja **Pietra Resonierija**, a so na gostovanja prihajali tudi Angleži. Njihov prispevek je bil predvsem tako imenovani »jigga« – komična glasbena točka na koncu predstave; melodija jigga je »šla v ušesa« in se je pojavljala v različnih variacijah skozi celo predstavo. Pod vplivom jiggov so se v Avstriji razvili **Singspiele** – spevoigre

ali komične opere. Ščasoma so operne hiše ugotovile, da so komične opere zelo donosne in so nevarna konkurenca. Klasični operni pevci so protestirali proti spremembi repertoarja, zato so hiše začele sezonsko najemati celotne komične ansamble poleg svojih, klasičnih.

Za priljubljenost lutkovnih oper v Avstro-ogrski je zaslužna predvsem madžarska plemiška družina **Esterhazy**. Na svojih dvorcih v Bratislavi in Budimpešti je gojila komično in lutkovno opero.

Na vsakem družinskem srečanju ali praznovanju so uprizorili novo predstavo. **Nikolaus Esterhazy I.**, ki se je celo življenje držal mota: »Nič ni takega, kar cesar lahko, da jaz ne bi mogel,« je v ta namen trajno angažiral **Franza Josepha Haydna**.

Po prinčevi smrti je glava družine postal njegov glasbeno izobraženi sin **Paul Anton Esterhazy**. Ta je ustanovil celo lastni orkester in operni ansambel. Najel je znane glasbenike, na primer tenorista Carla Fibertha in violinista Luigija Tommasinia. A šele v naslednjem obdobju, ko je po njegovi smrti postal glava družine brat **Nikolaus Esterhazy II.**, je družinsko glasbeno gledališče doživelo pravi razcvet. Septembra leta 1773 je na obisk prispela celo cesarica **Marija Terezi-**

ja s svojim številnim naraščanjem in si ogledala dve predstavi. Kasneje, leta 1777, je povabila ansambel v schönbrunski дворец. To je bila velika čast, saj je Marija Terezija vabila ponavadi le znamenite francoske ansamble; domače gledališče je bilo »pod čast« vsem plemiškim družinam in cesarica je prvo klasično gledališko predstavo v nemškem jeziku videla šele, ko je bila stara 50 let.

Ne glede na vso prejšnjo slavo, je naslednik princa Nikolausa, **Antal Esterhazy**, leta 1790 razpustil operni ansambel. Obdržal je le Haydna in Tommasinia ter »vojaški bend«. Po njegovi smrti so potomci celotno opremo družinske lutkovne opere prodali za 1000 goldinarjev. Zgradba družinskega gledališča Esterhazy pa je postala ekskluzivna lovsko trgovina.

Dandanes le redkokje lahko vidimo lutkovno opero. Stroški takih predstav so veliki, tehnično pa so izjemno zahtevne. A obstajajo gledališča, ki se specializirajo samo na to zvrst; eno je v Pragi, če si zaželite videti lutkovno opero na lastne oči.

Viri: *The Art of the Puppet*, Bil Baird, 1973
History of the Theatre, Oscar G. Brockett, 1999

Marionette opera: Its history and literature, J. Mohra, 1971

The Magnificence of Esterhaza, M. Horay, 1962

Rubriko Lutkovni kotichek je finančno podprlo Ministrstvo za kulturo RS.

Sredina, 3. vrsta, 7. sedež

Tehnikalijske

Ste opazili, kako lepa so bila naša mesta (in vasi) v prazničnih dneh? Vse se je bleščalo, svetilo, tudi nekoliko pokalo ... Če odštejemo hrup in obsedenost z nakupovanjem, bi lahko celo predrzno rekli, da smo v decembru živeli v pravljici.

Proti koncu leta je pač tako, da se kar tare raznih generalk, zaključkov, dobredelnih prireditvev, koncertov, ponovitev zaključkov, božičnih predstav, ... Vse z namenom, da bi se ljudje zabavali, vzdihovali od navdušenja in pustili nekaj denarja tam, kjer se to dogaja.

Na hitro ocenjeno, bi lahko rekli, da je v decembru več vsebine kot pa ovoja. Toda le na hitro. Lišp že kar lep čas prevladuje nad notranjostjo. Nemara je to dostikrat pri vseh mogočih prireditvah v decembru prekrito z bleščicami in svetlečimi lučkami, toda težko bi trdili, da se sporočila iz leta v leto kaj drastično spreminjajo. Ne, naši prazniki se tehnikalizirajo. So vsi bleščeči,

svetleči, bujno brsteči, ... To pa je kaj hitro tudi vse.

Pa zapustimo sedaj mesec preobilnega prehranjevanja in nenehnega nazdravljanja za sabo. Ob vseh teh lučkah in specialnih pirotehničnih učinkih sem namreč pomislila na tehnikalijske, ki niso vezane le na konec leta. So manj opazne, a verjetno pomembnejše (ali vsaj z daljšim rokom trajanja).

Nastanek igre je podoben decembru. Vse pre-sežno, vse svetlo. Režiser/ka v začetni vnemi zgori v velikih upih, igralci in igralka se ozirajo za najboljšimi vlogami, ... Nato bralne vaje, odrske vaje, trema, živčki, premiera. Hitro in instant kot december.

Pa ja ... Žal je tako, da podobno kot pri jaslicah tudi pri predstavah opazimo le najvidnejše akterje in poenostavimo ter skrajšamo proces. Opazimo Marijo, Jožefa in seveda Jezusa (nemara se zraven prične še angelček) – režiserja in igralce. Zanimarimo pa celo množico likov, ki so ponesli veselo novico v svet – pripravili predstavo, ji dali življenje.

Verjetno se je večina junakov, ki so že stali na odru, kdaj znašla v skrajno neprijetni situaciji, ko se je ozračje nenadoma preveč segrelo, dihanje ustavilo, besedilo pozabilo. Popolna tema, ko bi igralec na odru najraje doživel padec v nezavest, a kaj, ko tega ni v scenariju. Ko bi junak nejunas-ko pobegnil z odra, a kaj, ko tega ne sme!

Mislím, da se že vidi smer, v katero nakazujem. To so vsi tisti skriti kotički na odru, majhne neudobne line za sceno, kjer se stiska oseba, ki verjetno od vseh najboljše pozna potek igre. Dame in gospodje, šepetalka! (Nalášč sem uporabila feminizirano obliko, saj v svojem kratkem življenju še nisem srečala moškega junaka, ki bi prevzel to odgovornost. Če pa kje obstaja – in gotovo obstaja; tako pogumna, da bi trdila nasprotno, pa spet nisem – se že vnaprej opravičujem za to spolno diskriminacijo.)

Gledalcu neopazna funkcija (vsaj zaželeno je, da je neopazna, saj verjetno ni ravno artistski presek, če se vse besedilo sliši, še preden ga

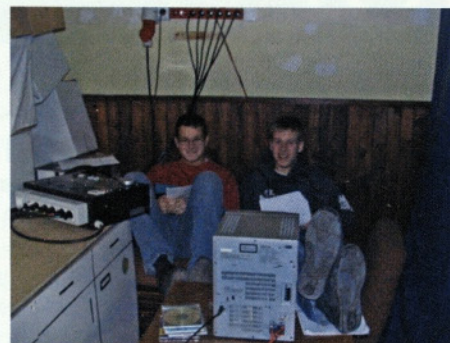

Foto: Arhiv

igralec izgovori), ki pa je za predstave, vsaj tiste klasično uprizorjene – tukaj izvemam vse novejše oblike, impro lige in podobno – življenjskega pomena.

Dobre šepetalka so redka dragocenost. Šepetalka ne more biti vsak, ki ima pet minut časa preveč in željo po brezplačni premieri. Šepetalka ne pride tik pred uprizoritvijo in za odrom enkrat po tihem prebere tekst. Šepetalka je na vajah prisotna toliko kot igralci ali še več. Če si lahko kakšen igralec zaradi manjše vloge privoščí, da na vaje pride samo po potrebi, to nikakor ne drži za šepetalko. Šepetalka ne šepeta samo po potrebi. Je pa njen šepet kdaj bolj in drugič manj življenjskega pomena. Šepetalka šepeta vseskozi. Poleg tega pa glasilke dve uri neprenehoma uporabljane, a zastrtega glasu, ne dojemajo kot blagodejno dejanje. Torej, šepetalka so tiste prave junakinje, ki pa se na koncu po pravilu vseeno ne pridejo prikloniti in požeti slave in aplavza.

Toda šepetalka je le ena izmed vlog, ki so manj opazne, a nikakor manj pomembne. Določene stvari, ki se gledalcu zdijo samoumevne, na odru nikakor niso. Če je noč na odru, potem je ... Tako je, tema. Če nekdo pozvoni na zvonec, ... se zvonec tudi sliši. Če je zunaj fiktivnega prostora na odru nevihta, se ... sliši tresk in grom in se vidi blisk strel.

Določene predstave so bolj, določene manj obložene s tehničnimi učinki. Žal se vedno da nalezeti na uprizoritve, ki s preveč tehničnimi učinki kompenzirajo primanjkljaj na umetniškem področju. Toda, tudi če so tehnikalijske pri predstavi zminimalizirane, v vsakem primeru so. Če ne drugega, treba je postaviti sceno. In tudi če je na odru samo en stol – tudi tega je treba nekje poiskati in ob pravem trenutku namestiti.

Včasih se ob začetnem navdušenju ob ustvarjanju predstave takšne tehnikalijske, ki pa v našem primeru nimajo slabšalnega pomena, kar zanemarijo. Vsi bi bili radi zvezde, vsi opaženi, vsi bi radi prejeli čestitke. Toda prave zvezde niso zmerom na odru. Tako kot tudi ni december zmerom resnično tako lep in svetleč mesec, kakor izgleda. Vsaka fiktivna resničnost na odru se lahko zruši, če igralce zameša besedilo, ne najde pravega rekvizita in se znajde v temi ob najmanj pravem trenutku. Takrat lahko tudi umetnost pade.

So stvari, ki morajo biti opravljene, da se luči sploh lahko prižgejo. Tako po ulicah lučke kot tudi reflektorji na odrih. In zato, resnično kapo dol pred tistimi, ki to počnejo s srcem, požrtvovalno in brez priklonov ob zvoku aplavza. To so namreč resnične zvezde, pa ne ugasnejo s koncem praznikov.

Barbara Fužir

Foto: Arhiv

Tretja vrsta levo, deseti sedež

Jean-Baptiste Poquelin, bolje poznan kot Moliere (1622–1673), mojster komedije, je napisal *Ljudomrznika* leta 1666. Komedija je v Parizu požela velik uspeh, občinstvo se je zabavalo tudi ob dejstvu, da je to nekakšen avtorjev avtoportret, prepisan v vlogo naslovnega junaka Alcesta. Moliere je bil pravi gledališki človek, saj je gledališču posvetil vse svoje življenje. Pri enaindvajsetih letih se je pridružil potujoči gledališki skupini, s katero je dolga leta gostoval po vsej Franciji. Po vrnitvi v Pariz si je pridobil kraljevo naklonjenost in bil do svoje smrti ugleden igralec, gledališki vodja in komediograf. Umrli je dobesedno na odru, nekaj ur po predstavi svojega Namišljenega bolnika.

Predstava je bila narejena po predlogi, ki jo je prevedel pokojni Josip Vidmar in o tekstu zapisal takole: »V *Ljudomrzniku* gre za izpoved o najtežjem času avtorjevega življenja, o Molierovih najbolj grenkih in najbolj skritih mislih o ljubezni, prijateljstvu, o ljudeh in vrednosti sveta. Njegov zdravi in zdravilni smeh je tu samo še bled, bolesten refleks ustnic, ki se trudijo smejati. Boj za smeh je v *Ljudomrzniku* pretresljiv. To je boj zoper poslednji obup. Če se Moliere *Ljudomrzniku* ne bi vsaj skušal smejati, bi se moral zlomiti.«

Alcestu (Gregor Čušin) je šlo na živce pretvarjanje, lažna hvala, neiskrenost, zato se odloči, da bo od zdaj naprej govoril samo resnico, pa če bo všečna ali pa ne. Prijatelj Filint (Gaber K. Trseglav) ga prepričuje, da bo s takim ravnanjem zavržen, nepriljubljen in da se bo s tem le osmešil. Vendar *Ljudomrznik* Alcest noče popustiti, odločil se je! Edina, ki mu kaj pomeni in je njegova velika ljubezen, je nestanovitna vdova Celimene (igra jo Tanja Ribič), ki pa je prav tako del tega pokvarjenega sveta, obnaša se povsem po pravih družabnega življenja. Alcest je sicer slep za njene napake, ni pa slep za vse moške, ki se sučejo okoli nje. Med moškimi se vname pravi boj za naklonjenost Celimene, konča pa se tako, da se razkrijejo pisma, ki jih je pisala in izkazovala naklonjenost vsakemu, pri tem pa močno črnila vse druge, tudi Alcesta je zasmehovala. Alcest je zaradi tega čustveno uničen, razočaran v ljube-

ni, zraven je izgubil še sodbo zaradi klevete, zato se je namenil, da se umakne v samoto – da se odreže od sveta. Celimene še vedno ljubi, vendar zahteva, da se tudi ona odreče temu svetu in se umakne z njim. Celimene na to pristane le, če jo poroči. Tega pa tudi tako velika ljubezen po vsem preživetem ne zdrži. V originalni zgodbi Alcest zapusti Celimene.

Režiral je Samo M. Strel. Igrajo: Gregor Čušin, Gaber K. Trseglav, Jožef Ropoša, Tanja Ribič, Petra Veber Rojnik, Judita Zidar, Uroš Smolej, Matija Vastel, Jaka Lah, Tomaž Pipan in Silvij Božič. Uprižarja Mestno gledališče ljubljansko.

Tekst, ki je star 350 let, je prava mojstrovina, saj je (še) vedno aktualen. Kostumografija povzema današnji čas. Alcest je v kavbojkah in razvlečeni majici, Tanja Ribič v mičnih oblekah, ki jo orišejo kot »fem fatal«. Tudi vsi ostali, ki se niso pripravljali soočati s čisto resnico, so oblečeni mično in

bi Janeza, Plemenitega ipd. se občinstvo odzove s smehom. Ob songih, ki jih igralci izvajajo med predstavo, v petju je zablestela seveda Tanja Ribič, smo lahko prepoznali tudi naše estradnike in to je izvirilo iz gledalcev salve smeha. Glasba je dobro izbrana in popestri predstavo, ki bi bila brez pevskega prispevka precej osiromašena.

Postavitev je bila zanimiva, saj se del predstave dogaja med prvo vrsto sedežev in odrom, del pa na robu odra. Vse do zadnjega prizora se zavese sploh ne odgrnejo. Igralci so v stalni interakciji z gledalci, sproti improvizirajo s tekstom, ki se lepo poveže v predstavo. Le zadnji prizor nam ponudi odprt oder, kamor se Alcest in Celimene umakneta. Tam Alcest umori Celimene. Prizor je sicer slikovit, domiseln, vendar se sprašujem, ali je v tem kontekstu opravičljiv.

Druga predstava, ki sem si jo ogledala, je iz tako imenovane off produkcije. Waxfactory, New York in društvo Integrali iz Ljubljane sta v sodelovanju z zavodom Bunker postavila v Stari elektrarni *Delirium 27*. Besedilo je napisala Erika Latta in predstavo tudi režirala. Igrali so: Matija Vastel, Gregor Gruden, Primož Bezjak in Anna Koch.

Predstava je multimedialna, zgodba pa povsem enostavna. Glavni junak Ode Black (Matija Vastel) sedi pod prižgano žarnico, dva detektiva (Gregor Gruden in Primož Bezjak) pa ga zaslišujeta in obtožujeta umora. Predstava je režirana, da je skoraj zmontirana kot film, saj se manjše zgodbe odkrivajo in počasi sestavljajo celoto. Igralci se izkažejo gibalno, saj so nekatere zgodbe povedane samo z gibi – koreografijo. Zgodba se megli ali pa bistri tudi z videom, glasom iz ozadja, zvokom ... Na koncu glavni junak prizna umor. *Delirium 27* je bila prava osvežitev. Inovativen, a vendar gledalcu prijazen pristop režira-

po visokih družbenih merilih. Scena je bela zavesa, na kateri je natisnjen Moliere, pred njo je postavljen mikrofonski. Scensko je torej predstava minimalistična. Tekst je bil kljub temu za uprizoritev prilagojen. Poskus, da bi bil aktualiziran, je bolj ali manj posrečen. Verjetno je bila želja ustvarjalcev, da bi bil še bolj duhovit. Vnesenih je nekaj imen iz sedanjega političnega prizorišča, predvsem z namenom pokazati, s kakšnimi eminenkami se družijo glavni junaki. Ob omem-

nja. Igralci so se vedno bolj življali v svoje vloge, kar je bilo verjetno kar težko, saj so slovenski igralci igrali v angleščini. Igra luči, skromna, a domiselna scena, video, napisi, ki so se občasno pojavljali kot nekakšen komentar k predstavi, črno-bela kostumografija, scenografija, svetloba ... Predstava je velik estetski preboj in v užitek gledalcu iz gledališkega aspekta kot iz vseh drugih. Priporočam.

Zalka Grabnar Kogoj

(Skoraj) vse o Murču in »stendapu«
**Vrzi se v reko
 vsakdan**

Pogovarjala se je Milojka Komprej

Foto: Arhiv Murč

Marko Kumer Murč je zanimiv mladenič. Zato je bil tudi pogovor z njim zelo zanimiv. Zaradi njegove drugačnosti (joj, kako sovražim to besedo), ki pa po moje temelji na samo enem spoznanju v življenju, in sicer: »Bodi, kar si, in to bodi v največji možni meri,« in lahkotnosti besed, ki še tako resno življenjsko situacijo obrnejo na humorno plat, je bil pogovor z njim zelo lep. Zato je tudi objavljen skoraj tako, kot sva se pogovarjala. Z besednim redom, medklici in iskrenim navdušenjem ali pa zanikanjem stvari. No, skoraj. Kajti vsepovsod je kakšna cenzura, pravi Marko.

Naj te na začetku pogovora najprej predstavim. Ali se predstaviš raje sam?

27 let, bradat, kosmat, vitek, rjavih las in modrih uči, občasno samski, že kakšnih 5 let končujem lesarski faks. Ne vem, če je sploh potrebno omenjati, da sem priložnostni pijanec in tu pa tam celo komik.

Si iz Šoštanja, pravzaprav iz Raven pri Šoštanju. Kaj boš rekel na to, da sem zate in za trojico igrar izvedela na Lentu v Mariboru?

Ja, na Lent sem bil povabljen, ne zato, ker bi bil dober stendaper, ampak zato, ker so potrebovali čim več nastopajočih. No, mislim pa, da bom letos tja že povabljen zato, ker sem komik (če sploh bom povabljen, he, he).

Da navežem. Spoznala sem te na Stand Up-u. Kar na začetku povej, kaj je to. Mimogrede, ko sem prvič slišala za stendap, sem seveda pobrskala po internetu. Stand Up comedy, kot se zadeva pravilno imenuje, je v Sloveniji naletela na težavo pri prevodu. Težko je namreč najaviti stoječo komedijo, kot bi se približno pravilno glasil prevod. Tako so Stand Up poslovenili v stendap. Zadeva se je prijela, čeprav je to bolj način »piši, kao što govoriš«. No, kakor koli, v nadaljevanju se bova pogovarjala o stendapu.

Ja, stendap je oblika odrskega nastopa, ki je k nam prišla iz Amerike (in tako ena redkih pozitivnih stvari, ki je k nam prišla od tam). Težko bi rekel, da gre za umetniško zvrst, čeprav najbrž to je, je bolj predstavljanje nekih življenjskih dejstev na humoren način. Zdi se mi, da tudi sam vedno bolj zlorabljam ali uporabljam stendap kot orodje, da povem svetu svoje mnenje kot človek, kot državljan, kot partner ... Danes je to težko. Neposredno mnenje človeka zalo redko stopa pred množice, ker gre vedno skozi neko sito cenzure. Ne mislim neke neposredne cenzure, ampak cenzura vendarle obstaja; vse pisano cenzurira založba, filme filmskih sklad, ki je v lasti države, pri časopisih so vmes lastniki in predstavniki kapitala ... Tako je stendap ena redkih možnosti, da nekdo pove, kaj si misli o svetu okoli sebe in tudi o sebi. Vse pa je zavito v smešen način

pripovedovanja teh svojih opažanj. Nekateri pravijo, da je to ena težjih odrskih dejavnosti, saj je stendaper hkrati režiser, pisec in izvajalec nastopa.

Kako dolgo se že ukvarjaš s stendapom? Verjetno ne počneš samo to.

S stendapom se ukvarjam že ... pha, kdo ve, kaki dve leti, sem pa prej nekaj časa tudi igral v Šentjakobskem gledališču. Stendap sem spoznal po naključju, ko sem povsem pomotoma odšel pogledat enega prvih nastopov pri nas, na Metelkovo v Ljubljani. Potem sem se odšel še stendaperasko izobraževat v Maribor in začel delati.

Seveda se pa od tega ne da živeti. Zaenkrat se preživljam z raznoraznimi stvarmi, v bistvu vzamem, kar mi življenje vrže pod roke. Poskusil sem se celo kot klovn, pa se je moje klovnovanje bolj žalostno končalo – še vedno pa znam za ritjo zviti psička iz balona.

Naredil sem licenco za turističnega vodnika, ampak sem se že tudi skregal z agencijo, tako da tu najbrž ne bo preveč dela. Montiram filme, mizarim, delam razna računalniška dela, pisateljujem in tako ... Decembra so mi vzeli socialno pomoč kot brezposelni osebi, ampak če mene vprašate, naj jo imajo, mi vsaj na razgovore za službo ne bo potrebno hoditi. Zelo cenim ljudi, ki prodajajo svoj čas za 300 EUR. Moj mesečni zaslužek je precej nižji od tega zneska, mi pa tak način življenja dovoljuje precej več svobode.

Po moje moraš imeti predvsem pogum, hkrati pa je stendaperstvo najbrž način življenja.

Po svoje najbrž že, kot vsaka stvar. Nekateri kolegi si imajo namen graditi življenjsko kariero povsem v tej smeri. Sam mislim, da je življenje precej bolj široka zadeva, da bi si želel delati samo to, če bi se od stendapa dejansko dalo preživeti, pa se ne.

V Šoštanju smo že trikrat sodelovali pri večerih stendapa. Se obeta še nadaljevanje?

Upam, da. Stendap večeri v Šoštanju so v bistvu plod sodelovanja z Zavodom za kulturo Šoštanj, to se pravi s Kajetanom Čopom in s tabo, Milojka. Ane?

Organizirali smo tri večere in mislim, da se bodo ti večeri nadaljevali tam nekje do poletja, končali pa z velikim finalom na Ravnefestu, podobno kot smo stendaperje na tem festivalu v Ravnah pri Šoštanju lahko videli že lani.

Ja, Ravne fest bomo gotovo ponovili, lani je bilo odlično, samo zelo nas je. Ali si tudi menedžer skupin ali predvsem igralec?

Ne, nisem menedžer, sem samo vezni člen med Zavodom za kulturo Šoštanj in kolegi stendaperji. Za sabo imam že kakih 20 nastopov in jih bi bilo še več, če bi imel menedžerja. Ker je veliko težje pogajati se z lastniki klubov kot pa zabavati ljudi. Moraš biti človek za to in jaz to nisem.

Igraš v kratkem kje? Koliko iger imaš ta trenutek naštudiranih? Kot je videti, se lahko to povezuje, krajša nadaljuje, igravec ves čas v bistvu improvizira.

Februarja se obeta nastop v Slovenj Gradcu in Mariboru, se pa koledarček sproti polni in spreminja. Čas po novem letu je za vse odrske dejavnosti precej čemerem, ljudje so siti decembrskega na silo veseljačenja in jih je potem še precej časa težko kam spraviti. Po novem letu nekateri začenjajo tudi novo stendapersko sezono in je zato tudi nek mejnik. Nekateri stendaperski kolegi imajo naštudiran material in ga potem ponujajo pod nekim imenom, čez čas pa ga zamenjajo s povsem drugim materialom, z novim imenom. Drugi preprosto počasi odzema stare že izrabljene fore in dodajajo sveže. Koliko časa lahko nekdo stoji na odru in smelo zabava ljudi, pa je spet odvisno. Največji stendap mojstri, torej ameriški, kot so Cris Rock ali George Karlin, v življenju ustvarijo nekaj enournih nastopov, večina pa ne. Ampak slovenski trg je majhen in si komik ne more privoščiti, da bi isti material uporabljal več let ali celo življenje, kot to počno v Ameriki. V Sloveniji trenutno še ni komika, ki bi imel eno uro dobrega strnjene materiala, se pa tej meji počasi približujemo. V vsakem primeru pa ne gre za improvizacijo. Če je s strani gledalcev videti tako, potem je stendaperju nastop uspel.

Zakaj pravijo, da je biti komik težko in zakaj stendap ni preprosto monokomedija?

Biti komik je, naj se sliši še tako grobo, obrt. Nekateri so naravno bolj všečni, drugi ne, v vsakem primeru pa je potrebno veliko, veliko, veliko dela. Pomaga oko za opazovanje stvari okoli sebe, predvsem pa je potrebno pljuniti v roke kot pri vsakem poklicu. Pravijo, da je težko biti elektrikar, kmet, mehanik in cve-

tličar, celo direktor elektrarne najbrž ni biti povsem enostavno, pa ta ima vsaj tajnico. Vsaka stvar, ki se je lotimo resno in odgovorno, je težka, se mi zdi.

Meja med stendapom in monokomedijo je zelo nejasna, večina stendaperjev pa vedno zelo jezno pove, da obstaja, čeprav ne vedo, kakšna je. Najbrž je razlika predvsem v tem, da je stendap življenjski, ni abstrakten, nima neke nadumetniške vrednosti. Tudi izvedba sama je drugačna: stendaper ima neposreden stik s publiko, ki včasih zgleda kot klepet, ker se nastopajoči odziva, je živ in tako naprej...

Se ti zdi, da slovenski prostor potrebuje to?

V slovenskem prostoru komedijo že imamo in stendaperji nismo izumili tople vode. Ampak odziv publike nam zelo glasno sporoča, da si ljudje želijo takega načina zabave. Svet je danes zelo enosmeren, vsi mediji delujejo tako. Miran Trontelj se ne odziva, če vam njegova politična šala vi všeč, prav tako ne časopisi ali internet, ljudje pogrešajo živ medij.

Po drugi strani pa je danes, kot sem že prej povedal, težko slišati mnenje nekoga brez cenzure.

Veliko tudi potuješ, a o tem bova še rekla katero drugič. Se ti zdi da imaš zanimivo življenje?

Potoval sem, dokler sem bil še študent – takrat sem imel oboje: čas in denar. Zdaj za potovanja nimam niti časa niti denarja, si pa seveda še želim potovati in imam še kar nekaj planov, ker moje življenje je f... dolgočasno. Če bi ne bilo, bi mi ne bilo potrebno početi vseh teh stvari.

Koliko je svet oddaljen od domačih Raven? (Tole je malo filozofsko, a ti boš že vedel.)

Mislím, da svet ni oddaljen od nas, ampak smo mi oddaljeni od njega. V svojih kovinskih škatlah bežimo stran od sebe. Me pa mika, da bi enkrat potem, ko mi uspe diplomirati, odšel za nekaj časa nazaj v ta mir, pa naj bodo to Ravne ali kak drug koteček miru.

Misel za konec!

Vrzi se v reko – vsak dan.

V Šoštanju stendap še naprej

Stendap, tretji po vrsti, se je torej zgodil v Mestni galeriji Šoštanj, in sicer v petek, 18. januarja, in že privabil večje število gledalcev. Zadeva se bo gotovo prijela, samo vztrajati je treba. Tisti, ki so prišli, so se zagotovo iz srca nasmejali trem stendaperjem: Mladenu, Perici in Saši. Saša je namreč Saša, ne Sašo, čeprav je fant. Mladen in Perica pri-

Foto: Arhiv

hajata iz kluba Komikaz, Saša pa je član Voknofnej skupine. Če boste želeli kaj več izvedeti o njih, lahko uporabite ti dve besedi za brskalnik po spletu in odprlo se vam bo okno v svet stendapa. Ne bo vam žal, če boste prestopili prag in ne bo vam žal časa za ogled stendapa. Filozofija je preprosta, a hkrati zelo sporočilna. Treba se je smejati. Vsak dan.

Milojka Komprej

Kako malo je potrebno za otroški nasmeh!

Mesec december je veseli mesec. Je mesec obdarovanja, mesec druženja in zabave. Bojim se, da vse prevečkrat pozabljam, da se sreča skriva tudi v majhnih stvareh in ne le v velikih vrečah. Trend obdarovanja je, žal, prešel v velika in draga materialna darila, namesto da bi podarjali darila, narejena s srcem. Lahko tudi le malenkosti, važno je, da smo jih naredili ali kupili s srcem.

Foto: Arhiv

So pa še ljudje, ki delajo s srcem za druga srca. V mislih imam Društvo prijateljev mladine Škale. V Ravnah so v ponedeljek, 10. 12. 2007, v stari šoli uprizorili igrico o Saprarniški in povabili na obisk tudi dedka Mraza. Predšolski otroci od 3 let naprej so si ogledali igrico o miški, ki je imela 3 lešnike in jih je želela pozobati, pa se ji je zamezil zob, nato pa še zlomil, ko je želela ugrizniti vanje. V zgodbi so nastopali tudi nesramna veverica, ki je prepričala miško, da ji bo pregriznila lupino, potem pa je kar sama pojedla lešnik, prijazna žabica, ki je skušala pomagati Saprarniški. Želela je vreči lešnik v drevo z namenom, da bi se ta prelomil, pa je zgrešila in lešnik je pristal v močvirju. Nastopil je prijazni zobni zdravnik, ki je miški popravil zlomljeni zob. Ponoči pa je prišel še prijazni duh, ki je začaral grm, tako da je vsako noč na njen zraslo veliko lešnikov in si je miška lahko vsako jutro postregla za zajtrk kar z grma. Ob koncu so vsi nastopajoči skupaj zapeli pesmico. Otroci so jim z veseljem zaploskali, po njih pa že nestrpno čakali na dedka Mraza. V en glas so ga poklicali in se razveselili njegovega prihoda. Zapeli so pesmico o Sivi kučmi, beli bradi in na dedkovo željo tudi pesem Mi se imamo radi. Mitološki dobrotnik, oblečen v ovčje krzno, s polhovko na glavi in palico v roki, se je odlično počutil v družbi ravnanskih otrok. Ker so bili vse leto pridni, jim je prinesel tudi darila.

Brezskrbni nasmeh na otroškem licu, iskreno ploskanje ob veselju in kriki sreče pa so bili dokaz, da se otroci znajo veseliti majhnih pozornosti.

Nastja Stropnik

Z zlatimi Janezi od Robleka do New Yorka

»Ponosno vas vabimo na 1. tradicionalno podelitev zlatih Janezov, ki bo v nedeljo, 30. decembra, v veliki gledališki dvorani na Lepi Njivi,« so zapisali na vabilu člani tamkajšnjega kulturnega društva. Številni obiskovalci, ki so se vabilu odzvali, so bili deležni urice odlične zabave.

Kot vsaka prava prestolnica mora imeti tudi Lepa Njiva svojo svečano podelitev zlatih kipcev za izjemne dosežke na nekaterih področjih gledališkega udejstvovanja, so menili Leponjivčani. Pristno slovensko ime Janez se je ponujalo kar samo, zato zlati Janezi. Med posameznimi nominacijami in razglasitvami zmagovalcev so bile glasbene točke, kjer je bilo mogoče slišati različne izvajalce od solo pevke do rock skupine in različno glasbo od Na Roblek bom odšel do znane Sinatrove New York, New York, ki sta jo popestrili še brhki plesalki.

Foto: Marija Lebar

Prireditve sta vodila »nadvse priljubljena in znana voditelja – fatalna Primavera Novak in malo manj fatalni Gustav Nikič, je bilo zapisano na gledališkem listu, ki ga je dobil vsak obiskovalec. Z lista je bilo razbrati tudi štiri kategorije, v katerih bodo podeljeni zlati Janezi, pa še marsikaj drugega je pisalo na njem. Na primer tole: »Nagrade je razdelila strokovna žirija (kateri lahko zdaj nehate pošiljati podkupnine in grožnje), podeljevali pa jih bodo znani lokalni estradniki.

Gledališki potpuri, ki so ga pripravili mladi leponjivski gledališčniki z majhno pomočjo igralških kolegov in plesalcev iz Gorenja, je bil tako s šaljivimi prizori kot s prijetno, dostikrat celo odlično glasbo prava popotnica v praznično vzdušje. Zlasti presneti dejstvo, da so vse skupaj naštudirali v kratkih treh tednih.

»Ob gledanju različnih podelitev se mi je porodila ideja, da smo tudi mi čisto sposobni pripraviti dobro parodijo na takšne prireditve,« nam je po koncu povedala Barbara Fužir, tudi dopisnica LISTA, ki je predstavo režirala. »Stvar ima sicer reče nit, je pa narejena iz posameznih prizorov in je mogoče kar precej improvizirati. Igralci so imeli veliko ustvarjalne svobode, pa tudi idej pri soustvarjanju parodije. Predstavo smo tako sproti dograjevali. Med pravico in vajami smo uživali in se veliko smejali.

»Lepo je videti, da se mladi še vedno ukvarjajo z ljubiteljsko kulturo. To družijo krajane, mladim pa nudi prijetno preživljanje prostega časa. Pri tem se naučijo tudi veliko stvari, ki jim koristijo pozneje v življenju,« nam je v pogovoru med drugim dejala ministrica za zdravje Zofija Mazej Kukovič, ki si je tudi ogledala predstavo.

Marija Lebar

Ptičja globalizacija

Besedilo in fotografije: Marija Lebar

Ptice so bile v vsej zgodovini gotovo tista živa bitja, ki so najbolj burila človekovo domišljijo. Bile so simbol svobode in budile so človekovo željo po daljnih prostranstvih. Tako lahko najdemo podobe in risbe ptic že v nekaterih jamah iz kamene dobe, precej pa je takih risb tudi na gorah in skalah v Avstraliji, saj so Aborigini verjeli, da so ptice božanstva.

Zanimivo je, da človek v otroški in v dobi odrasčanja velikokrat sanja, da leti. Znanstveniki pravijo, da te sanje prenehajo, ko človek neka rasti. Marsikatera legenda zato pripoveduje, da je nekoč človek imel krila in da mu jih je Stvarnik zaradi hudih prestopkov odvzel.

Že v antiki so si ljudje želeli, da bi lahko leteli kot ptice in znan je starogrški legendarni letalec Ikarus, ki si je pot iz ujetništva odprl tako, da si je naredil perutnice in odletel. Ker je poletel previsoko k soncu, se je vosek, s katerim je peresa zlepil, stopil in sledil je seveda padec.

Prav tako dobro znana je pravljica o letéči preprogi iz Tisoč in ene noči. Sloviti italijanski umetnik Leonardo da Vinci je med številnimi tehničnimi izumi napravil tudi konstrukcijo, podobno prvim poskusom sodobnih letal in menda z njim tudi poletel tako, da se je spustil z bližnjega hriba in nekaj časa lebdel v zraku.

Človekovi želji po neomejenem gibanju na nebu niso mogla povsem zadostiti niti sodobna letala. Bolj se poskuša približati naravnemu letenju z uporabo zračnih zmajev in jadralnih padal. Tisti, ki so to že izkusili, trdijo, da noben drug občutek ne more nadomestiti takega užitka.

Druga lastnost, zaradi katere imajo ljudje radi ptice, je njihovo petje. Vse ptice ne sodijo med pevke, v to vrsto pa se presenetljivo uvrščata vrana in krokar kljub temu, da je njuno oglašanje vse prej kot milozvočno. Da bi prijetno petje ptic lahko vedno poslušal, si je človek že zdavnaj omislil ptice v ujetništvu. V svoji želji nenehno poslušati lepe ptičje glasove, je šel celo tako daleč,

da je pticam iztaknil oči. Tako niso vedele, kdaj je noč in kdaj je dan in so nenehno pele do svojega bridkega konca.

Temu je že zdavnaj naredila konec zakonodaja pa tudi osveščenost in boj proti mučenju živali, da niti ne omenjamo radia, ki nam zdaj namesto ptic pričara glasbo, kadarkoli hočemo.

Kljub temu pa človek s svojim načinom življenja in vpliva na naravno okolje ogroža obstoj mnogih živih vrst, med njimi tudi ptic. Znano je, da v nekaterih državah, celo naših sosedah, ptice pevke še vedno lovijo, saj veljajo ponekod kot kulinarčna poslastica. Ko se ptice selivke jeseni na svoji poti utrujene ustavijo k počitku, jih pričakajo z mrežami in na tisoče jih ne pride na cilj v južne kraje, kjer bi počakale, da se v njihovo domovino vrne pomlad.

Nekatere ptice pa razveseljujejo človeka s svojim lepim perjem ali nenavadno pojavo. To so okrasne ptice, kot je na primer pav, različne vrste gojenih fazanov, okrasna perutnina. Med bolj eksotičnimi pticami, ki jih je mogoče najti že tudi v Sloveniji – seveda le kot gojene ptice – pa so gotovo noji in celo nandui. Nandu, ki ga vidite na sliki, izhaja iz Južne Amerike.

Razveseljivo je, da se je zaradi zakonskega varstva povečalo število ptic ujed. Marsikje je mogoče videti kanjo, ki na drogu čaka na svojo »malico«. To so večinoma mali poljski glodalci, ki jih človek uvršča med škodljivce in bi se brez naravnih sovražnikov prehitro množili. Pretirano preganjanje ujed ali ptic roparic, kot jih tudi imenujejo, je bilo posledica tega, da je kdaj pa

kdaj »abuh« (kragulj) s kmečkega dvorišča odnesel pišče ali kokoš. Odkar je domača perutnina večinoma zaprta, te nevarnosti ni.

Tudi sicer ima človek od ptic veliko koristi. Predvsem v sadovnjakih je njihovo bivanje nenadomestljivo. Posebej v času gnezdenja in v skrbi za mladičte ptice polovijo ogromne količine raznih sadnih škodljivcev ter s tem pomagajo ohranjati naravno ravnotežje. To je še zlasti pomembno tam, kjer so se odrekli kemičnim pripravkom za zatiranje. Zato je na blagovni znamki za integrirano pridelavo sadja narisana sinička. Umen sadjar zato v svoj nasad namesti ptičje gnezdilnice in tako privabi pernate goste, ki mu pomagajo, zraven pa lahko posluša še lepo ptičjo pesem.

Kako zelo se ptice prilagodijo okolju in ga izkoriščajo v svoj prid, lahko vidimo na sliki gnezda, v katerem, je jajčece. Celotno gnezdo je narejeno iz ključno iz mahu in pasje dlake, ki jo je sinički par nabral na dvorišču, v bližini katerega je gnezdil.

Čeprav zadnje zime sploh niso podobne zimam in čeprav bi ptice brez naše pomoči pozimi v naravi tudi preživele, je prav, da jim napravimo

krmilnice. Vsaj zato, da jih lahko opazujemo pri hranjenju. Za ptice, ki v krmilnice ne pridejo, pa morda zasadimo kakšen ognjeni trn (pirakanta) ali hruščico (kotonester) ali kalino (liguster), kjer bodo zlasti kosi in kalini našli jagode, s katerimi se hranijo pozimi. Ponekod še raste bela omela, imenovana tudi ptičji lim. Tudi z njenimi jagodami se posladkajo ptice pozimi.

Knjižne novosti in dogodki v mestni knjižnici Šoštanj

Maja Rezman Huremović

No, kaj naj napišem?

V bistvu sem brez besed, ker je danes (v noči s 25. na 26. januar) nekdo hrabro POSKUŠAL RAZBITI DRŠNA VRATA NA KNJIŽNICI (pa ni šlo...), POTEM RAZBIL OKNO NA ODDELKU ZA ODRASLE BRALCE IN UKRADEL DVA RAČUNALNIŠKA MONITORJA!!!

Res fajn ...

Res pametno ...

Tako sem jezna in zgrožena, še najbolj pa žalostna ...

No, ta iz knjižnice najbolj frišna.

Knjige.

Za mlade.

Še zgodbe zajca Z. avtorica **Koren Majda**, ilustrirala je **Andreja Peklar**. Zajec Zlatko ob nedeljah zvečer piše zgodbe. O galebu Dolgozobu, o duhcu Suhcu in duhcu Debeluhcu, o pismih zakonskega para nosorogov, o palačinkah za vso ulico, o tem, kakšni so Venerjani, o kočijažu Matjažu, o ...

Zgodbe zajca Zlatka so bile leta 2007 nominirane za nagrado Desetnica.

Založba Miš.

Cvetko in čudovit zimski dan,

avtorica

zgodbe in ilustracij je **Lianne Payne**.

Cvetko se nekega

jutra prebudi in vidi,

da je njegov vrt prava

zimska pravljica.

Cvetko in Lenka

skleneta, da bosta

naredila najlepšega sneženega zajca na svetu. Vili

pa bi rad kaj bolj razburljivega, a posledice so hude.

Cvetko, Vili in Lenka morajo vse spet pospraviti, a

pri tem potrebujejo pomoč ...

Preberite fine dogodivščine zajčjih prijateljev!

Založba DZS.

Za odrasle.

Kakšne barve

je vaša osebnost?:

rdeča, oranžna,

rumena, zelena ...

Medicinska intui-

tivka in inovatorica

dr. Carol Ritberger

v pričujoči knjigi

podaja dragocen

vpogled v to, kako

vaša osebnost vpliva

na vse vidike vašega življenja, tudi na zdravje. V vsakem trenutku dneva vaša osebnost vpliva na vaše odnose z družinskimi člani, prijatelji, znanci, celo s tujci. To edinstveno delo vam s podrobno oceno osebnosti pomaga določiti, kakšne barve je vaša osebnost (rdeča, oranžna, rumena ali zelena) in kako te informacije uporabite za povečanje vašega čustvenega, telesnega in duhovnega blagostanja.

Založba Karantanija.

Pisma Lily. Avtor,

Allan Macfarlane je

profesor zgodovine

in antropologije

na svetovno

znani Univerzi

v Cambridgu in

avtor več kot dvajset

znanstvenih knjig.

Macfarlane velja za

enega največjih po-

lihistskih umov

današnjega časa

- hkrati pa je tudi

dedek sedemletni

vnukinji Lily. Rado-

vedna Lily v tridesetih pismih sprašuje svojega ded-

ka o marsičem, predvsem pa jo zanima, kako deluje

svet. Njena vprašanja se v svoji preprostosti dotikajo

intimnih, moralnih, političnih in filozofskih dilem.

Da bi svoji vnukinji lahko podal zadovoljiv in pri-

stven odgovor, mora njen dedek poseči po primerih

iz svetovne zgodovine in iz številnih kultur. Lilyjina

vprašanja so brezčasna vprašanja, ki nas vseh ne

bodo nikoli nehala zadevati. Izčrpnost, iskristnost in

razumljivost Macfarlinovih odgovorov pa so *Pisma*

Lily naredili za svetovno uspešnico, prevedeno v

številne jezike.

Študentska založba

Modrost

rojevanja - porodni

vodnik vodilne

svetovne babice

Ine May Gaskin.

V vodniku je za-

jeto vse, kar morate

vedeti, če bi radi, da

bo vaša porodna

izkušnja kar naj-

boljša - v bolnišnici,

porodnem centru

ali v udobju vašega

doma.

Porodni vodnik

je prva knjiga v

slovenščini, ki prikazuje babiški način razmišljanja.

Za babiško filozofijo je značilno, da nosečnost,

porod in poporodno obdobje pojmuje kot fiziološka

obdobja v življenju ženske - ko te potrebuje več

pozornosti, vendar predvsem pozornosti v obliki

podpore, manj pa v smislu zdravljenja. Babiška

podpora ženski v nosečnosti, med porodom in

v obdobju po njem naj bo tako informativna kot

tudi fizična in psihična, označuje naj jo ljubeča in pozorna skrb za posameznico, ki postaja mati. Ina May Gaskin je vsem babicam v spodbudo in zgled, kako spremljati žensko v nosečnosti, med porodom in v poporodnem obdobju, nosečim ženskam pa v navdih pri odločanju o postopkih in posegih v času pričakovanja ...

Založba Sanje.

Molk nedolžnosti je knjiga o boju proti trgovanju z ljudmi in zlorabljanju otrok v Kambodži. Pretresljivo življenjsko zgodbo je napisala **Somaly Mam**.

V Kambodži starši

svoje otroke, ko so stari

pet ali šest let, pogosto

prodajo za nekaj sto

evrov. V bordelih se

mlada dekleta pro-

dajajo za petsto rielov

(petnajst centov). Nasilje v družini je nekaj vsak-

danjega, deklice in ženske pretepaajo ter posiljujejo

člani njihovih družin. Somaly Mam se je rodila v

revni družini. Večkrat so jo prodali kot sužnjo in pri

šestnajstih je bila prisiljena v prostitucijo. V *Molku*

nedolžnosti opisuje svoje otroštvo, pripoveduje o

trpinčenju v bordelih, pa tudi o podobnih tragičnih

usodah številnih kambojskih otrok. Boj proti take-

mu ravnanju je Somaly napovedala z organizacijo

Afesip, ki je svoje delovanje iz Kambodže razširila

tudi na Tajsko, v Vietnam in Laos. Kljub grožnjam, s

katerimi se nenehno sooča, je Somaly pomagala že

tisočim deklicam, ki so bile prisiljene v prostitucijo.

Njihove rane se ne bodo nikoli zacelile.

Založba Učila.

Kafkova juha: popol-

na zgodovina svetovne

književnosti v štirinaj-

stih receptih. Napisal in

ilustriral **Mark Crick**.

Vendar pa bi lahko

bil naslov te knjige

tudi Pehtranova jajca

Jane Austen, Proustov

tiramisu, Marquezov

petelin v vinu ali

Piščanec markiza de

Sada. Štirinajst receptov

je upovedenih v slogih

štirinajstih velikanov svetovne književnosti. Prava

literarno - kulinarična lekcija, ki nas bo vzpodbudila

h kuhanju in branju. Naj vas zanima Kafka ali juha,

to je knjiga za literarne sladokusce. Kar sploh ni

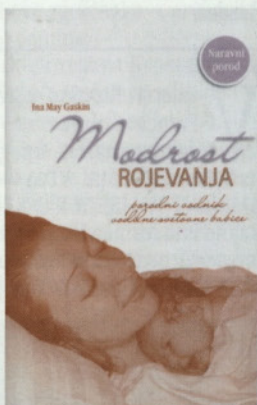
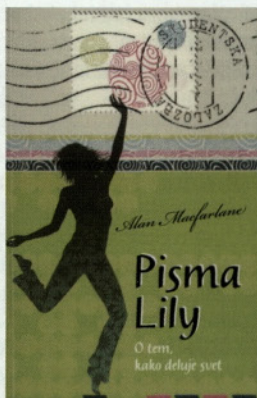
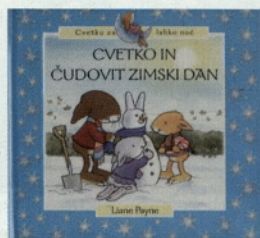
mišljeno kot fraza, pa tudi sladokusci niso mišljeni v

prenesenem pomenu. Kaj šele literarni ...

Založba Vale-Novak.

Vsem vse lepo ... pa čim manj neprijetnih in ne-razumnih dogodkov (glej začetek članka) ...

MRH & comp.

pripravila Ajda Prislan

V Koroškem pokrajinskem muzeju Slovenj Gradec je do 1. februarja 2008 na ogled razstava z naslovom LITOMYŠL IN SODOBNA ARHITEKTURA. Pripravili so jo v sodelovanju s Slovensko-češko ligo Maribor, Društvom arhitektov Obecní dům Brno in pod pokroviteljstvom češkega veleposlaništva v Ljubljani. Razstava je potujoča in je bila predstavljena že na več mestih na Češkem in v tujini.

Ob tem je bilo v Koroški galeriji likovnih umetnosti Slovenj Gradec predavanje arhitekta Aleša Buriana iz Društva Obecní dům Brno Revitalizacija starega mestnega jedra v Litomyšlu, rojstnem mestu skladatelja Bedricha Smetane. Mesto Litomyšl je spadalo med najpomembnejša mesta kraljevine Češke. Skozi stoletja je tonilo v sivino. V sivem socialističnem mestu je bil leta 1990 izvoljen za župana ing. Miroslav Brydl. Imel je jasno vizijo, da mesto ne more graditi samo na tradiciji, spomenikih in kulturi, ampak mora predvsem ponuditi delovno priložnost za vso mikroregijo.

Leta 1950 so ga zavarovali kot spomenik kulturne dediščine, vendar ga država ni bila sposobna ohraniti pred propadanjem, ki ga je povzročila industrijska klima mesta. Vse bolj gost promet zaradi naraščajoče industrije je ogrožal spomenike okrog Smetanovega trga. Ideja, da bi se mesto razbremenilo prometa, je pripeljala do uničenja zgodovinskega predmestja. Drugi udarec je bila množična stanovanjska izgradnja blokov na zelo občutljivem območju v bližini graščine. Sreča se je mestu nasmehnila leta 1974, ko so tja prišli štirje vodilni praški umetniki: kiparja Zdenek Palcr in Olbram Zoubek ter slikarja

Vaclave Boštík in Stanislav Podhrazský obnovit grafita na renesančni graščini. Okoli sebe so zbrali krog podobno mislečih umetnikov in intelektualcev. Pridružili so se jim mlajši umetniki, za njimi pa so v Litomyšl prihajali, globoko nezadovoljni s stanjem v stroki, arhitekti iz Brna, kasneje ustanovitelji društva arhitektov Obecní dům Brno. Po žametni revoluciji leta 1990 je bil za župana izvoljen ekonomist Miroslav Brydl iz kroga prijateljev praških umetnikov.

K sodelovanju je pritegnil skupino mladih brnskih arhitektov in jim pustil proste roke, da poskusijo kompleksno rešiti problem mesta, njegova naloga pa je bila priskrbeti sredstva iz skladov Evropske unije, pri čemer mu je pomagalo zgodovinsko dejstvo, da je Litomyšl rojstno mesto Bedricha Smetane. Po predlogih in projektih skupine mladih arhitektov je bilo revitalizirano zgodovinsko jedro mesta, obnovljeni so bili spomeniki, na novo tlakovani trgi, obnovljeni samostanski vrtovi in kamnita obzidja. Uveljavili so enotno arhitektonsko opremo mesta. Hkrati so zgradili nove objekte (osnovno šolo, dom za ostarele, stanovanja za mlade družine, zgrajeni in obnovljeni so bili športni objekti, kopališče in obnovljena infrastruktura). Litomyšl je danes poznan kot mesto z najnižjo povprečno starostjo na Češkem in se je trdno zapisal v zgodovino arhitektonske in mestne kulture na Češkem zadnjih let dvajsetega stoletja, zahvaljujoč skupini mladih arhitektov, združenih v društvu Obecní dům Brno, in županu Miroslavu Brydlu.

Razstava pomeni tudi vzgled za ideje, kako urediti staro srednjeveško jedro mesta Slovenj Gradec.

V galeriji Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika na Ravnah so odprli dokumentarno fotografsko razstavo z naslovom FORMA VIVA – SOUSTVARJALKA AMBIENTOV MESTA RAVNE NA KOROŠKEM. Za Ravne ima forma viva (to so velike skulpture na prostem) nedvomno velik pomen. Prenovili jo bodo in vključili v turistično ponudbo občine. Na

njeni osnovi bodo ustvarili različni promocijski material, kot so razglednice, reklamne majice, majhni kipci. Mag. Simona Javornik je na otvoritvi povedala, da je bil prvi simpozij forma vive na Ravnah leta 1964, zadnji leta 1989. Na njih je nastalo 30 skulptur tridesetih umetnikov iz petnajstih držav iz vsega sveta. Na simpoziju maja 2008 bodo štirje kiparji, dva domača in dva iz tujine, ustvarili nove skulpture.

V kulturnem domu v Črni na Koroškem se je zbralo deset skupin otrok, mladostnikov in odraslih s posebnimi potrebami iz šol s prilagojenim programom, ustanov za usposabljanje in varstveno-delovnih centrov iz različnih krajev Slovenije. Nastopili so na 4. SREČANJU ORFFOVIH SKUPIN, ki ga je pripravil Center za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem, in pokazali, kako ustvarjajo na glasbenem področju. Po prireditvi in kosilu so se nastopajoči in njihovi spremljevalci zabavali na družabnem plesu.

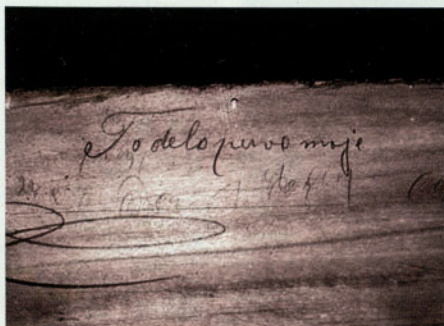
V ustanovah za ljudi s posebnimi potrebami veliko delajo tudi na glasbenem področju, z Orffovimi glasbili in cilj vsakogar je, da se neke pokaže. Ker se ta populacija pokaže malokdaj, so si izmislili Orffova srečanja. Orffova glasbila izhajajo iz Nemčije, na njih je začel delati Karl Orff. To so ksilofoni, metalofoni, ritmična glasbila, kot so palčke, bobni, činele, nekaj je tudi takšnih, ki si jih izdelajo sami. Vesel in s pozitivnimi čustvi napet dogodek konec novembra lani v Črni na Koroškem je omogočil, da so svoje delo lahko pokazali vsi, ki po svojih sposobnostih lahko in radi sodelujejo pri ustvarjanju na glasbenem področju. Direktor Centra za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem Marjan Lačen je o pomenu tega dejal: »Tu nikoli ne gre samo za konkretno vsebino, ampak za specifičnost vseh z motnjami v duševnem razvoju, ki imajo, tako kot zdravi ljudje, elementarno potrebo po doživljanju lepega, po ustvarjanju lepega, po prijetnih doživetjih. Srečanja so sredstvo, da doživijo veliko

lepega. To jim daje potrditev v življenju in njihovo samopodobo, ki se jim zaradi tega zanesljivo dvigne. V tem primeru, ker ustvarjajo v glasbi, za glasbo pa veste, da ima zelo močno univerzalno izrazno moč. Torej daje jim samopotrditev, zadostnost, da je njihovo življenje lahko tudi lepo, srečno in zadovoljno.»

V kulturnem domu v Starem trgu pri Slovenj Gradcu je bila že tradicionalna prireditev Z DOBRO VOLJO V NOVO LETO, ki jo prireja Kulturno društvo Stari trg. Nastopilo je šest narodnozabavnih ansamblov iz različnih krajev Slovenije in se potegovalo za nagrade. Vendar smisel prireditve ni, kdo je najboljši, ampak da se imajo tovrstni mladi glasbeniki prilagoditi pokazati, nastopiti. Vodila sta jo Strašna Jožeta in publiko s svojimi šalami tudi dobro nasmejala.

RAZSTAVA DEL KOROŠKIH UMETNIKOV v Koroški galeriji likovnih umetnikov Slovenj Gradec z naslovom TO DELO PERVO MOJE je vezana na novejšo odkritje signature in omenjenega pripisa Franca Bernekerja na prižnici župnijske cerkve sv. Marjete v Kotljah. Razstavljena so izbrana dela umetnikov, ki so simbolno vezana na Bernekerjev pripis in so izbrana bodisi glede na prvo avtorsko delo bodisi kot delo, ki je bilo ključno ali je posebej zaznamovalo pot njihovega umetniškega ustvarjanja. Pokazalo se je 64 koroških umetnikov z več kot osemdesetimi deli (slikarji, kiparji, fotografi, modni in drugi oblikovalci: Zoran Arizanovič, Dušanka Arsovska, Stanislava Lušnic Arsovska, Franc Berthold, Franc Berneker, Stanka Blatnik, Bogdan Borčić, Stojan Brezočnik, Vid Brezočnik, Janko Dolenc, Harald Draušbaher, Blaž Fras, Gustav Gnamuš, Franjo Golob, David Matej Goljat, Gordana Grah, Andrej Grošelj, Gregor Günther, Miro Hajnc, Peter Hergold, David Herzog Leitinger, Ciril Horjak, Davorin Horvat, Alojz Jerčič, Tomo Jeseničnik, Jasna Kalčič, Edi Koraca, Peter Koraca, Boris Kralj, Ervin Kralj, Nina Kresnik, Štefan Kresnik, Alojz Krivograd ml., Benjamin Kumprej, Darko Lesjak, Brigita Lekše, Lojze Logar, Štefan Marflak, Jure Markota, Iztok Mihev, Maja O. Mithans, Peter Murko, Rade Nikolič, Vlasta Pavlič, Karel Pečko, Oskar von Pistor, Domen Planko, Luka Popič, Matevž Popič, Zlatko Prah, Miran Prodnik, Maja Pučl, Irina Pušnik, Anton Repnik, Naca Rojnik, Vida Slivnik, Jerneja Smolnikar, Darja Srebnik, Lucija Stramec, Maja Šivec, Aleksander Tasič, Jože Tisnikar, Boštjan Temnikar, Milan Unkovič, Aljaž Velički, Tanja Vergles, Vesna Vitrih, Sašo Vrabčič, David Zadravec). Nekateri od njih razstavljajo prvič.

Zaradi praznovanja 50. obletnice galerije bo razstava odprta do 10. februarja 2008. Z različnimi dejavnostmi jo bodo še dopolnjevali. Na ogled so tudi predstavitveni filmi umetnikov projekta Virtualne galerije, ki so plod sodelovanja z Multi-medijskim centrom za Koroško. Portal Virtualne galerije (www.virtualnagalerija.com) je nastal z namenom digitalizacije podatkov o umetniških ustvarjalcih s področja Koroške regije. Na njem je trenutno zbranih trideset koroških ustvarjalcev, njihovih del, biografij in kratkih filmskih predstavitev. Projekt se bo nadaljeval z izgradnjo 3D-virtualnega prostora, ki bo služil virtualnim razstavam, dostopnim spletnim obiskovalcem.

Kar nekaj dni so se na različnih prizoriščih, predvsem pa v Šmartnem pri Slovenj Gradcu, saj od tam tudi izhajajo, dogajali KRPAČEVI DNEVI, prireditve Krpačevih dni. Imenujejo jih tudi Dnevi šmarske kulture. V Kulturnem domu Šentilj pri Mislinji je bil folklorni večer LIKUF. Nastopile so: folklorna skupina Jurovčan iz Slovenskih goric, folklorna skupina Majsterski iz Mislinje, folklorna skupina Pastirji iz Podgorja pri Slovenj Gradcu in folklorna skupina Rej iz Šmartnega pri Slovenj Gradcu.

V cerkvi sv. Martina v Šmartnem pri Slovenj Gradcu je bil koncert Moškega pevskega zbora Šmartno z zborovodjem Janezom Koleričem Nocoj je sveta noč. Predstavili so svojo novo zgoščenko z božičnimi pesmimi, drugo, ki je MoPZ Šmartno izdal v letu 2007. V šmarskem gasilskem domu pa je ta pevski zbor teden dni prej predstavil pesmi z nove zgoščenke, s prvenca S pesmijo ohranjamo spomine.

In kako je prišlo do prirejanja Krpačevih dni ter kdo je bil Ivan Krpač, po čemer se sklop teh kulturnih prireditev imenuje? Pred leti, ob 100-letnici rojstva uglednega kulturnega in javnega delavca Ivana Krpača, so v Kulturnem društvu Šmartno sklenili, da bodo vsako leto v mesecu decembru organizirali različne prireditve v počastitev spomina na njegovo vsestransko in bogato ustvarjalno delo. Samo zamisel, ki je že prešla v tradicijo, so začeli z odkritjem spominske plošče na njegovi rojstni hiši v Šmartnem ravno stoletje leto po njegovem rojstvu.

Med obema svetovnjima vojnoma je bil Ivan Krpač v domačem Šmartnem občinski tajnik in organist. Ustanavljal in vodil je številne kulturne, športne ter druge organizacije in društva, tudi gasilska. Posebno lepe uspehe je imel z zborovskimi in instrumentalnimi skupinami. Eno od pesmi, ki jo je napisal Ivan Krpač, je gasilska zveza Slovenije vzela za svojo himno.

Nemška okupacija je zaostrela tudi delovanje večine takratnih športnih in kulturnih društev.

Ivan Krpač se je odločil za odpor. Že 1942. leta je bil na ustanovnem sestanku Osvobodilne fronte izbran za predsednika območne organizacije. Verjetno so bila najbolj drzna njegova dejanja, ki so bila povezana z oskrbo partizanskih enot in z usmerjanjem mladih fantov v partizane. Po koncu vojne je Ivan Krpač nadaljeval svoje delo. Postal je prvi predsednik krajevnega ljudskega odbora Šmartno. Obnovil je delovanje večine društev, organiziral dramske uprizoritve in koncerte ter ostal cerkveni organist. S predsednikovanjem v domači občini je moral leta 1952 prenehati zaradi različnih pogledov na politično dogajanje v domačem kraju in v svetu. Umrl je aprila leta 1953, star šele 55 let.

VOsnovni šoli Ribnica na Pohorju se je zgodil že 37. SEVERJEV DAN. Glavni gost prireditve je bil Polde Bibič, upokojeni gledališki in filmski igralec ter pedagog na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo. Prireditev je namenjena spominu na gledališkega in filmskega igralca ter pedagoga Staneta Severja (1914–1970). Stane Sever se je kmalu po prihodu v ljubljansko Dramo leta 1937 uvrstil med vodilne igralce največjega slovenskega gledališča. Za svoje ustvarjanje je dvakrat prejel Prešernovo nagrado. 18. decembra 1970 je zadnjič nastopil na odrskih deskah, s Krotkim dekletom Dostojevskega je v krajevni dvorani v Ribnici na Pohorju klonil pod težo iskanja gledališke svobode

in umetniškega ustvarjanja in krhkega zdravja. Na prireditvi Severju v spomin so si obiskovalci lahko ogledali tudi igro Luka D v izvedbi dramskega igralca Poldeta Bibiča, prisluhnili pesmim domačinov (Moškega pevskega zbora Kulturno umetniškega društva Stane Sever in Dvoglasnega otroškega pevskega zbora Osnovne šole Ribnica na Pohorju). Na ogled je razstava ob 120-letnici Kulturno umetniškega društva Stane Sever. Prireditve brez vstopnine organizirajo Javni sklad RS za kulturne dejavnosti OI Radlje ob Dravi, Kulturno umetniško društvo Stane Sever, Občina in Osnovna šola Ribnica na Pohorju.

Nacova Treza pred svojo domačijo.

Vojna vihra se jih je nekako ognila, dokler se poleti 1944 ni zgodil sestanek OF v gasilskem domu v Gaberkah. Tam so med drugimi prisostvovali Smodetova Mima, Kosova mama, dve izmed Jeričevih deklet in še drugi. Podatki o sestanku in prisotnost na njem so prišli na uho tudi nemški policiji, zato so naslednji dan po Gaberkah že iskali in aretirali vse prisotne na tem sestanku. Drugi dan po aretaciji so jih spustili, ker jih je zapora rešil domačin, prevajalec Stvarnikov Ludvik. Terenci so takoj za izdajo posumili Mimo, ker je bila poznana po tem, da nič ni mogla zadržati zase. Zato so neko noč prišli ponjo in jo odpeljali v Leženjski gozd. Tam jih je milo prosila, naj jo pustijo pri življenju, a si niso dali reči ničesar. Pri svoji odločenosti so jo obglavili in za silo pokopali tik pod površjem zemlje. Ko so od lisic razkopan zasilni grob čez nekaj časa ljudje v gozdu našli, so jo prekopali na pokopališče ob družmirski cerkvi.

Po vojni so v Mimini koči nekaj časa živeli neznani podnajemniki, leta 1948 pa so končno izvedli zapuščinsko razpravo. Tu je z zapuščinskim dokumentom Mimin sin Lojze dokazal, da je mama kočico in zemljo zapustila njemu. Ker sam parcele ni potreboval, jo je prodal Francu Kotniku za takratnih 18000 dinarjev. Treza pa si je izborila le nujni delež, ki je takrat znašal 2000 din. Kotniki so kasneje Mimino kočico porušili in zgradili novo veliko zidano hišo.

V Pirtovšekovi (Harejevi) hiši pa je po vojni postalo pretesno za Naca in Trezo, zato sta se želela odseliti drugam, na svoje. Tako sta si v 60. letih prejšnjega stoletja zgradila majhno hišo in drvarnico na parceli, ki jima jo je odstopila Jožefa Stergar – Goričnekova mama. Nac in Treza sta pri Goričnekovi pogosto pomagala pri kmečkih opravilih. Nac si je zato izgovoril majhno parcelo na Goričnekovem travniku ob Velunji, poleg Jezernikov v bližini Leženjskega plazu. Parcela, ki sta jo dobila, je ležala tik ob Jezernikovi domačiji. Z izgradnjo te majhne hiše in ute sta Jezernikom zastrla pogled proti Gaberkam, kar je bil Jezernikovi Milki marsikdaj povod za spor s sosedoma. Zanimivo pri teh sosedskih sporih je bilo to, da sta se Jezernikova Milka in Nacova Treza ponavadi pripravljali že zaradi nepomembne malenkosti. Franc Jezernik in Nac Dobelšek pa sta bila bolj umirjena pri teh zadevah in sta besedo raje prepustila ženam. Goričnekova mama je dovolila, da si Dobelška na njihovi zemlji zgradijo majhen dom, ni pa jima zemlje dala ali prodala v trajno last. Tudi ni hotela v zameno ničesar imeti, saj sta ji Dobelška vedno rada priskočila na pomoč pri delu na kmetiji. Tega kosa zemlje tako ali tako ni pogrešala na svojem velikem posestvu. Da jima pa zemlje ni prodala, je bil vzrok tudi v tem, da Dobelška nista imela otrok. Tako sta parcelo dobila v dosmrtni najem. Ker lastništvo ni bilo urejeno, Dobelška nista mogla pridobiti ustrezne dokumentacije za gradnjo hiše. Tako je bila hiša uradno črna gradnja, kar nekaj let pa sta bila tudi brez hišne številke. Ko so se začele menjavati hišne številke po Gaberkah, pa sta le dočkala milost uradnikov, ki so jima določili hišno številko Gaberke 90 a. Hiša je bila majhna in podkletena. Spodaj sta imela klet in orodjarno, etažni del hiše pa so sestavljali lopa, kuhinja in ena soba. V kuhinji sta imela mizo, nekaj stolov, štedilnik in majhno zofo. Nac je hotel imeti v kuhinji veliko okno. To pa zato, ker je rekel, da bo hiško zapustil Goričnekovi Liziki, ki je bila šivilja. Rekel ji je, da bo zaradi velikega okna imela dovolj svetlobe za šivanje, če bo hotela imeti šivalni stroj v kuhinji. To pa se nikdar ni uresničilo.

Ker okoli svojega doma nista imela veliko dela, pa tudi brez zemlje sta bila, sta Nac in Treza rada hodila pomagat delat večjim kmetom, kjer sta v zahvalo dobila živila, ki si jih sama nista mogla pridelati. Najraje sta hodila k Goričnekovi, Kosovi in Plešejem, šla pa sta tudi drugam, če so ju povabili. Včasih sta se ga kje tudi napila, potem pa sta se na ves glas prepirala in s tem prisotne zabavala. Nac je bil nekaj časa tudi domači frizer, saj je po svoje znal ostriti moške in otroke. Njegov strižni strojček se je z leti skrhal, zato je začel lase cukati, kar je še mnogim ostalo v spominu.

Zadnja leta Nac ni bil več navdušen nad delom. Kasneje se je

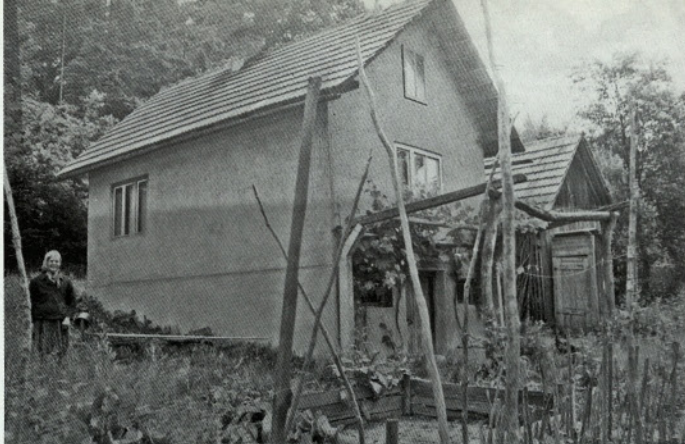
Pri Dobelšku

– Nac in Treza

Terezija Dobelšek je bila po Gaberkah bolj poznana pod imenom Nacova Treza. Treza je bila prijazna ženica, ki je ljudem po svojih močeh rada priskočila na pomoč pri različnih opravilih. Bila je dobrovoljka, rada je prepevala in plesala. Dokler je bila zdrava, je bilo kolo njeno nepogrešljivo prevozno sredstvo. Večina jo je imela rada, nekateri pa tudi ne, ker je bila vaška klepetulja. Sicer prijazna ženska je s prenašanjem novic včasih zanetila kakšen spor in zamero, pa je bilo res ali pa tudi ne. Ljudje so tako prišli do spoznanja, da ji vsega pač ne smejo zaupati.

Rojena je bila 7. 10. 1911 kot drugi nezakonski otrok mami Mimi Novak. Mima je bila doma pri Smodetu v Gaberkah, imela pa je še dve sestrji, in sicer Cilko in Roziko. Nikoli ni bila poročena, a je kljub temu imela dva nezakonska otroka, Alojza in Trezo. Alojz je bil prvorojenec in se je kasneje poročil v Škale, kjer so se mu rodili trije otroci. Mima je bila zaposlena kot delavka v Vošnjakovi tovarni usnja v Šoštanju. Tako si je lahko kasneje z zasluženim denarjem in z denarjem, ki naj bi ga dobila od enega od očetov njenih otrok, kupila majhno parcelo, veliko 366 m², in na njej zgradila majhno enostavno leseno kočico. To je bila parcela, kjer danes stoji hiša Jožefa Kotnika. Koča je bila zgrajena iz brun, vmesne špranje pa so bile zatesnjene z žagovino in mahom. Mima se je večkrat rada ustavila v gostilni Pri Robidu v Gaberkah, kamor je večkrat morala iti z njo tudi hčerka Treza. Po poroki hčerke Treze leta 1937 je Mima v koči ostala sama in je v njej živela vse do svoje prezgodnje smrti leta 1944.

Tudi Treza je bila nekaj časa zaposlena v Tovarni usnja Šoštanj. Leta 1937 se je poročila z Ignacem Dobelškom iz Lokovice. Med krajani je bil bolj poznan kot Nac. Rodil se je 7. 12. 1915, na koncu delovne dobe pa je delal kot »kiblhajer« v Premogovniku Velenje. Po poroki sta se zakonca Dobelšek preselila k Pirtovškom, kjer sta imela v najemu majhno sobo. To hišo je zgradil Karel Skornšek, ki je sam delal rdečo opeko v »cigunci« iz ilovice. Veliko opeke je tudi prodal. Pirtovškom iz Penka je hišo prodal konec 30. let prejšnjega stoletja. Nacu in Trezi se je v tej hiši leta 1938 rodila prva hčerka. Veselje ni trajalo dolgo, ker je po nekaj mesecih mala deklica, žal, nenadoma umrla. Jeseni leta 1943 se jima je rodil drugi otrok, tokrat sin. Žal pa je tudi njemu bilo namenjenih le šest mesecev življenja. Kasneje se Dobelška nista več odločila imeti otroke. Leta 1941 sta v eno stanovanje v hiši prišla živeti tudi Jožefa Borovšek in njen mož Martin in sta tam živela do leta 1949. Jožefa in Treza sta takrat postali dobri prijateljici, ki sta se družili pogosto še potem, ko sta se preselili vsaka na svoj konec Gaberk.

izkazalo, da ga je takrat pestila neozdravljiva bolezen, zaradi katere je 6. 8. 1970 nenadoma umrl. Treza je nato dobrih 20 let sama živela v tej hiški. V začetku 90. let prejšnjega stoletja pa ji je Premogovnik Velenje ponudil v najem večjo in boljšo hišo, kjer je prej živela Jermanova Lojzka. Treza je ponudbo sprejela, njeno hišo pa so po preselitvi podrli. Treza je nenadoma umrla v častitljivem 87. letu 21. 12. 1997 pri sorodnikih v Ravnah. Oba z Nacem sta pokopana na pokopališču v Škalah.

Lumparije:

Nac je bil takoj pripravljen hitro kakšno ušpičiti. Nekoč je na cesti pri Boltu nastavil desko z žebli. Hotel je ponagajati bodočemu možu Jezernikove Marte, v skladu s tradicijo nagajanja fantom, ki so prihajali po sosedova dekleta. Na srečo je nič hudega sluteč fant desko opazil, zato so gume ostale cele. Kasneje je Nac prižgal, da ga je k temu dejanju nagovoril Jambrovič.

Nacov novi »štrbunk«

Nac je doma poleg hiše naredil in postavil nov lesen WC »na štrbunk«. Mimo je takrat prišel Kresnikov Franc. Nac ga je prepričal, da si naj gre njegovo umetnino ogledat tudi od znotraj. Franc, ki je znal »cekrete« tudi sam lepo izdelovati, je pač ugodil Nacu in pogledal, kako Nacova zadeva zgleda znotraj. Tedaj pa je Nac zaprl vrata in jih zapahnil. Franc je takoj opazil Nacevo potegavščino, zato je hotel takoj ven. V hecu je nato Nac rekel Francu: »No, kakšen tišler pa si, da še iz cekreta ne znaš priti.«

Mimin zamašen dimnik

Gaberški pobi so včasih Smodetovi Mimi radi ponagajali. Nekoč so ji v dimnik natlačili starih krp. Ko je zakurila v štedilnik, se je začel gost dim valiti po kuhinji. Ker ni vedela, kaj bi, je odšla do Jeriča, kjer je gospodarju opisala problem. Ta je določil Toneta, da naj gre preverit, kaj je narobe z dimnikom. Tone je sodeloval pri tej lumpariji, zato je točno vedel, za kaj gre. Mimi je rekel, da naj gleda, če bo kaj skozi dimnik padlo, on pa bo iz zgornje strani dimnik očistil z daljšim kolom. Za začetek je odstranil odvečne krpe iz dimnika, nato pa je Mimo vprašal, če je kaj padlo dol. Ker ni nič padlo dol, ji je rekel, da naj zakuri v štedilnik, da preveri, če je sedaj v redu. Mima je zakurila in dimnik je zopet začel vleči dim. Za pomoč se mu je zahvalila z malico.

Pustna zabava v GD Gaberke 1959

Za pusta 1959 je bila v gasilskem domu Gaberke organizirana maškarada. Skupina krajanov (Pepca Kotnik, Ivanka Škruba ...) se je oblekla v sate, ženina (Kotnik Franc) in nevesto (Krtova Štefka) in zaigrali so pustno poroko.

Treza ga je po nekaj urah zabave že imela malo »pod kapo«. Okoli pete ure zjutraj je hotela na vsak način plesati z »možem« iz pustne skupine, torej Kotnikovim Francem. Ta pa ji je rekel, da ne more iti plesat z njo, saj ima na zabavi kar dve ženi, pustno ženo Štefko ter pravo ženo. Tudi Krtova Štefka v hecu ni dovolila, da bi katera plesala z njenim »pustnim možem«. To Trezino »nadlegovanje« moških pa je opazil tudi njen mož Nac, ki je znal biti strašno ljubosumen. Začel je prepir in vse skupaj je prišlo tako daleč, da je Nac nekoga mahnil, vročekrvneže pa so morali miriti gasilci. Zaradi prepira in pretepa je padlo vzdušje, zato so ljudje začeli odhajati in veselice je bilo konec. Ivan Oštir, takratni predsednik društva, je bil precej razočaran nad dogodkom, saj je zaradi predčasnega odhoda ljudi izpadel del dobička. Žalosten Oštir si je govoril, da če ne bi bil Nac siten, bi zabava zagotovo trajala vsaj do 8. ure zjutraj. Na naslednji veselicih so Naca potem bolj pazili, da ni iskal in naredil prepira.

Pričujoča zgodba o Dobelškovi domačiji je nastala na osnovi pripovedovanja Marte Zimšek, Milke Spital, Jožefe Kotnik, Jožefe Borovšek, Antonije Jambrovič in Toneta Rezmana.

Pri Goričniku sta bila pogosto v »taverhu« Franc Jezernik (levi) in Nac Dobelšek.

Anglija v besedi in sliki

(Cambridge – Stonehenge – Stratford)

Nastja Stropnik

Gremo v deželo, kjer sta doma nogomet in rugby. V deželo, kjer poteka promet na levem pasu cestišča, kjer ima poleg ustavne monarhije še vedno pomembno besedo kraljica, v deželo, kjer so doma rdeči dvonadstropni avtobusi in črni taksiji, imenovani 'cabs'. Gremo v Anglijo!

1. del

Anglija je pokrajina, ki skupaj s pokrajinami Wales, Škotska in Severna Irsko tvori državo Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske. Država je glede na velikost sicer šele na 72. mestu med vsemi državami sveta, je pa zato imela skozi zgodovino pomembno vlogo. Predvsem glede kolonizacij, saj je osvojila veliko tujega ozemlja in si ga podredila ter tako razširila svoj jezik in svojo kulturo po vsem svetu.

Sreda, 31. 10. 2007, ura je kazala nekaj minut čez 9 dopoldan, ko smo se na avtobusni postaji v Velenju začeli zbirati dijaki Gimnazije Velenje. Okoli pol desete ure je voznik obrnil ključ v volanu in skupina se je posedla na sedeže avtobusa. Sledile so zadnje besede s starši, mahanje v slovo skozi okna in odpeljali smo se. Do prvega križišča so nas starši še opazovali, kako počasi lezemo na pot, po prižgani zeleni luči pa je šofer stopil na 'gas' in za nami se je izgubila sled. Bili smo na začetku našega nepozabnega in norega 5-dnevnega izleta. Odločili smo se namreč, da tokratne krompirjeve počitnice ne preživimo doma, ampak gremo raziskovat nam (takrat še) neznano.

Vožnja do Trsta v sosednji Italiji je hitro minila in okoli 12.30 smo prispeli na letališče. Iz prtljavnika avtobusa smo pobrali naše potovalke in jih peljali do glavne recepcije letališča, kjer smo zasedli večino sedežev na hodniku. Nekateri so čakanje izkoristili in se okrepili z malico, drugi smo vzdihovali nad preveliko težo svojih kovčkov in le upali, da bodo tehtnice v Italiji pokazale manj kot doma.

Po nekajminutnem čakanju smo se postavili v vrsto, kjer smo dobili letalske karte in oddali svojo prtljago. K sreči noben kovček ni segal preko dovoljene mase in smo stvari uredili brez zapletov. So se pa pokazali manjši zapleti, ko smo prišli do druge recepcije, kjer smo se sprehodili skozi rentgen, ki je piskal ob najmanjših količinah kovin: pri nakitu, pasovih in celo na kovinskih obročih, namenjenih vezalkam na čevljih. Po pregledu smo odšli še k tretji recepciji, kjer smo pokazali letalske karte in odšli v čakalnico. V čakalnici smo čakali več kot uro, preden so se odprla vrata na stezo.

Večina se nas je tega dne prvič sprehajala po letalski stezi in prvič sedla na letalo. Pričakovali smo nekaj čisto drugega, pričakovali nekaj več. Verjetno zaradi filmov, ki jih preveč gledamo. Kakor koli že. Letalo ni bilo niti veliko niti udobno. Sedla sem k oknu in čakala, da končno poletimo. Z majhno zamudo smo ob 15.15 končno speljali. Vožnja po stezi, pospeševanje in vzlet. Zabaven občutek, sploh če ob tebi sedijo prijatelji, prav tako s čudno-smešnim občutkom, mešanico med strahom, veseljem in radovednostjo. Smeh, strah, vreščanje in bili smo visoko nad tlemi. Naš polet je trajal 1 uro in 45 minut. Najboljši občutek je bil, ko smo se spuščali iznad oblakov proti stezi v Londonu. Gledaš skozi okno in si ujet med bele oblake, ki se ti zdijo kot nekakšna bela pena okoli. Ker lepe stvari hitro minejo, smo se tudi mi hitro spustili pod oblake in zagledali podeželje okoli Londona, podobno našemu. kratek polet čez travnike in njive in pristali smo na letališču London Stansted, tretjem največjem letališču

na obrobju mesta. Ponovno smo stopili na trdnjavo in odšli v letališko stavbo. Kako veliko je, smo spoznali šele po večminutnem sprehodu po vseh tekočih in navadnih stopnicah, hodnikih in ovinkih. Šli smo dobesedno »okoli riti v žep«, a le prišli do glavnega dela z recepcijo. Pokazali smo potne liste in počakali, da so se naši kovčki pripeljali po tekočem traku. Potem smo odšli proti izhodu, kjer nas je sprejela naša vodička Petra. Lepo nas je pozdravila in pospremila na parkirni prostor, tam so nas čakali avtobus in dva šoferja. Posedli smo se in odpeljali. Vodička je še enkrat vse lepo pozdravila in opravila splošne formalnosti, kot se spodobi. Naše ure so kazale točno 18.00, toda Petra nas je opomnila, da je naš čas glede na Sonce drugačen kot v Londonu. Slovenci imamo 1-urni zamik zaradi različne geografske dolžine. Prestavili smo ure na mobilnih telefonih na 17.00, da naslednje dni ne bi zamujali. Sledila je 2-urna večerna vožnja proti mestu Cambridgeu. Med potjo smo dobili čuden občutek. Po spogledovanju med seboj smo ugotovili, da se vozimo po napačni strani vozišča. Namesto po desni, smo se peljali po levi. Zasmejali smo se, kajti šele takrat smo zares dojeli, da smo v Angliji. V Cambridgeu smo si najprej ogledali matematični most. Mathematical bridge je nekaj posebnega, saj so ga zgradili brez enega samega žeblja. Ker pa sta radovednost ter nezaupanje skoraj vsakdanji lastnosti ljudi, se je v preteklosti naša skupina, ki je most razstavila. Prepričali so se, da most res stoji brez kakršnega koli žeblja, vendar ko so želeli most postaviti nazaj brez žebeljev, ni in ni šlo. Tako most stoji še danes, in sicer na reki Cam in povezuje dva collega med

sabo, vendar je današnji bridge zgrajen iz žebeljev. Pot smo peš nadaljevali proti King's College. Gre za eno najstarejših univerz v Angliji. Pred vhodom v college, nam je vodička predstavila življenje študentov na njem in pogoje, kako priti na college. Sprehodili smo se naokoli. Velika kockasta stavba z veliko zelenico v sredini, kjer je prepovedano hoditi. Nekdo med nami je vprašal: »Le kaj jim bo, če se po njej ne sme hoditi?« Tudi meni se zdi nespametno toliko vlagati v zelenico, ki služi le za okras. Angleži pač imajo svoje modne muhe. (Verjetno se tudi njim zdi kakšen naš vsakdanji dogodek nespameten.) Okoli zelenice vodi pot do vsakih vrat v mogočno stavbo. Nič kaj prijazne, rjavkaste stene, velika zamrežena okna in skupni glavni vhod dajejo vtis prej zapora kot univerze. Ker je bila ura že pozna, so se zapirala vrata univerze za obiskovalce in morali smo oditi, ne da bi si ogledali notranjost. Mogoče je bilo tako še bolje. Večina se nas je že po zunanem izgledu odločila, da kljub zagotavljeni službi po končanem faksu na tem collegu ali katerem v bližini ne bi študirala tukaj. Pot smo nadaljevali ločeno. Imeli smo slabe pol ure časa, da si privoščimo kaj za pod zob in se še sami sprehodimo skozi mesto. S prijateljicami smo odšle na vročo čokolado. Zapravljenega je bilo veliko časa, da smo med vsemi objekti našle odprto kavarno. Naročile smo čokolado, jo vzele

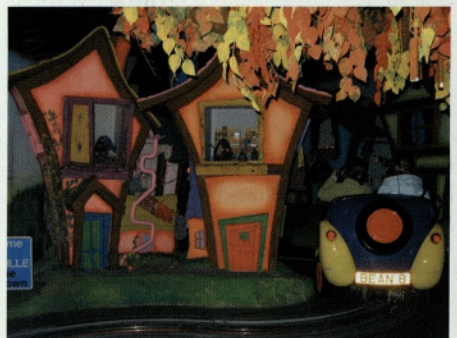
s sabo in se sprehodile po mestu. Glede cen ne bom razpravljala, svetujem vam le, da ko si enkrat v Angliji, pozabiš na preračunavanje, enostavno plačajš in greš, kajti cene so res katastrofalno visoke. Naš sprehod je hitro minil, saj smo se morale vrniti na mesto, kjer smo se pred eno uro razšli. Ko smo se vsi zbrali, smo skupaj odšli do avtobusa, ki nas je peljal proti hotelu. Nizkega, lepega hotela z zanimivim imenom Norfolk smo se vsi razveselili. Pograbili smo vsak svojo prtljago in odšli v recepcijo. Ura je kazala že skoraj polnoč, ko smo se še vedno pripravili za sobe. Veliko časa je šlo v nič, saj bi lahko te neumnosti počeli že na avtobusu. Navsezadnje smo le dobili sobe, tako kot smo želeli. S prijateljicami in fanti smo odšli za nekim gospodom. Po ulici navzdol, čez cesto, še dobrih 30 metrov navzdol in »You're welcome!« Sledil je pogled na desno in dolgi: »Uuuuaaav!« Naša je bila cela vila s tremi nadstropji, v vsakem nadstropju pa 4 apartmaji. Punce smo odšle v svoj apartma in ugotovile, da imamo pravi luksuz. Navdušene nad svojim prenočiščem smo določile vrstni red tuširanja. Na vrsto sem prišla predzadnja. Ob vstopu v kopalno kad se je vse moje veselje v hipu sprevrglo v jezo, saj je iz pipe pritekla ledeno mrzla voda. Razumljivo, saj se nas je v slabe pol ure tuširalo okoli 30 (vsak v kopalnici svojega apartmaja, seveda, da ne bo pomote). Po tuširanju naj bi odšli spat, toda kljub zaspanosti in utrujenosti nas spanec ni mikal. Glasba, ples, pijača in sladkarije še dolgo v noč, potem pa smo le popadale v postelje, zaspale pa šele veliko kasneje.

Ob 6. uri jutraj je zvonila budilka. Imela sem občutek, kot bi me ravnokar povozil vlak. Po manj kot 4 urah spanja smo vstale, se oblekle, uredile in pospravile stvari nazaj v potovalke. Sledil je jutranji sprehod do našega hotela, kjer je večina že zajtrkovala. Izbrale smo si mizo, si postregle z zajtrkom in pojedle. Predčasno smo bili vsi zbrani na avtobusu, potovalke v prtljžniku in peljali smo se proti Stonehengu. Mesto Stonehenge leži dobri 100 km od Londona blizu kraja Salisbury. Znano je predvsem po krožni kompoziciji ogromnih kamnov, ki naj bi nastala v 5. tisočletju pr. n. št. Zanimivo je predvsem to, da ti kamni ne spadajo v okolje, kjer danes leže. Kar pomeni, da so te kamne pripeljali od drugod. Domnevajo, da so jih najprej pripeljali po reki, nato pa prinesli na današnji kraj. Danes ne bi bilo zahtevno postaviti 40 oz. 45 ton težkih kamnov, toda pred 5000 leti, ko niso poznali primerne orodja, je bil to zagotovo velik napor. Res so bili pravi mojstri, da jim je uspelo. Pravijo, da so kamne v izkopane luknje spravili s pomočjo zvezanih, napetih živalskih kož, potem pa so z manjšimi kamni zapolnili luknjo. Tako kot način izgradnje tudi njegov namen ni potrjen. Ob-

staja več domnev, za kaj vse naj bi uporabljali mogočni Stonehenge. Predvidevajo, da naj bi ga ljudje uporabljali kot obredni prostor. Manjši kamen sredi krožne kompozicije pa naj bi služil kot oltar. Pojavlja se tudi teorija, da je imel kraj zvezo s časčenjem sonca, saj SV od Stonehenga leži kamen, ki sovpada s smerjo sončnega vzhoda ob letnem solsticiju. Največji domišljavci pa si upajo trditi, da naj bi Stonehenge zgradili celo vesoljci. Kakor koli že. Morda ima ravno zaradi nepojasnjene izvora tako mistično moč in si ga je vredno ogledati. Po ogledu te pomembne angleške kulturne dediščine, ki spada pod zaščito Unesca, smo se odpravili v Birmingham. Vmes smo imeli krajši postanek za kosilo, potem pa smo obiskali čokoladnico Cadbury World. Ob vstopu v čokoladnico smo se najprej sprehodili skozi nasade kakavovca, potem spoznali zgodovino izdelovanja čokolade od Aztekov pa vse do viktorijanske dobe, ogledali smo si pakiranje čokolade, se z jajčkom popeljali po deželi Cadbury, se preizkusili v pisanju svojega imena s čokolado kar po mizi, preizkušali in zabavali smo se tudi na igralih, vmes se sladkali s čokoladami, ki smo jih dobili kot reklamni proizvod. Naše potovanje po čokoladni deželi se je končalo v trgovini, kjer smo nakupili še kilograme slastne čokolado za domov. Prav vsi, ne le ljubitelji čokolade, smo se imeli odlično in nihče ni pomislil, da smo preveliki za otroške dogodivščine.

Po zabavnem popoldnevu smo se odpeljali v Stratford, rojstno mesto Williama Shakespeara. Najprej smo si ogledali njegovo rojstno hišo. Pričakovala sem hiško v majhni vasi s komaj nekaj prebivalci. Najverjetneje zato, ker so vse rojstne hiše slovenskih pisateljev skromne domačije na podeželju. Toda Shakespeare je odraščal v drugačnem okolju. V mestni leseni hiši, kjer se stene sosednjih hiš držijo ena zraven druge. Pred njegovo hišo smo obnovili znanje o največjem mojstru dramatike renesančnega obdobja. Potem smo se podali do druge Shakespearove hiše, New house. Od te so ostali le temelji in prekrasen vrt, ki pa se je v temi slabo videl. Sprehodili smo se še ob reki Avon in si v parku ob reki ogledali njegov spomenik. Ob mogočnem dramatikovem kipu so tudi kipi njegovih najpomembnejših junakov, ki jih je opeval v svojih dramah. Sledila je vožnja do hotela Norotel in najbolj utrujeni so zaspali že kar na avtobusu. Ostali smo raje počakali in upali na udobne postelje. Želje so se nam uresničile, saj smo to noč prenočili v hotelu, kakršne poznamo v Sloveniji. Seveda brez zapletov glede sob tudi tokrat ni šlo. Ko smo le dobili ključke sob, smo odšli v sobe, se stuširali v kopalnicah s toplo vodo in pozno v noč zaspali.

Sledi nadaljevanje

Svetloba

Meditacija

**Zakaj si zdaj,
ko so se vse tvoje skrbi
izkazale za tako neobetaven posel,
ne poiščeš boljšega dela?**

Hafis

Vse svoje življenje se ukvarjamo s skrbmi. Skrbimo za to, kaj bomo jedli, kako se bomo oblekli, kje bomo živeli, kako bomo vzgajali svoje otroke. Imamo še nešteto drugih skrbi, ki nas neprestano zaposlujejo in nam s tem jemljejo energijo. Tako nam čas našega življenja neopazno mineva in se bliža svojemu koncu, ki je v tem materialnem svetu neizbežen za vse in vsakogar. Večino življenja preživimo nezavedno. Vpeti smo v prehojene poti tradicije,

pehamo se za vsakodnevni dobrinami, ki naj bi nam polepšale življenje in nas osrečile. Žal pa nam prinašajo samo minljive trenutke sreče, ki nas nikoli dokončno ne zadovoljijo. Zato smo ujeti v začaranem krogu ponavljanja vedno istih dogodkov, odnosov in iskanja novih osrečujočih okoliščin.

Mogoče pa se nam v življenju zgodi nekaj ne navadnega, nekaj, kar se nas dotakne v globino naše biti. Nekaj, kar zamaje temelje našega usta-

ljenega materialnega življenja. Morda doživimo nesrečo, ali pa zbolimo, in takrat se zgodi, da za trenutek obstanemo in pomislimo, da mogoče obstoja še kaj drugega, kot samo to, kar vidimo in doživljamo s svojimi čutili.

Zakaj zbolimo, zakaj trpimo, zakaj smo nesrečni? Kaj smo storili, da nas življenje kaznuje na tako krut način? Zakaj moramo trpeti, ko pa drugi uživajo svoje življenje in jim na videz nič ne manjka? Zakaj bi bilo življenje tako krivično, da bi bilo do enih prijazno in lepo, do drugih pa zelo kruto in neusmiljeno?

Mogoče nas takšna razmišljanja privedejo do zaključka, da prav vse uravnava neka višja sila in da poleg snovnega sveta in materije obstaja še nesnovni svet in duh, ki je več in ki je v vsakem trenutku popoln in vseveden.

Znanstveniki so dokazali, da v celotni materiji vlada zakon vzroka in posledice. Naše izkušnje potrjujejo, da tudi v našem življenju deluje prav tako neusmiljen a vendar zelo pravičen zakon. Kmetje vedo, da kar sejejo, to tudi žanjejo. Filozofija Vzhoda govori o zakonu karme. Mi pa lahko z vsakodnevnim podrobnim opazovanjem življenja ugotavljamo, da se nam dobro vrača z dobrim in slabo s slabim. Povratno delovanje se lahko dogaja že kratkoročno, včasih pa tudi na daljši čas. Nikoli pa nobeno naše dejanje ni pozabljeno in ni mogoče, da zanj ne bi dobili plačila v dobri ali slabi obliki. Prav vse, kar se nam dogaja, se nam mora dogajati in samo od naše zavesti je odvisno, kako nekaj sprejmemo. Bolezen je lahko krivična, lahko pa je pravi blagoslov, ker nas lahko nauči nekaj, kar je vredno več kot vsa bogastva tega sveta. Lahko se zavemo svoje večne biti in mogoče začutimo kanček radosti, ki se skriva v njej.

Sufijski pesnik Hafis, ki s svojo brezčasno poezijo opisuje z besedami težko opisljive radosti in blaženosti duhovnega sveta, se v eni izmed svojih pesmi sprašuje, zakaj si ne poiščemo boljšega dela od tistega, ki je povezano s skrbmi zunanjega sveta. Na svoj preprost, vendar tako globok in samospoznan način, nas kliče k drugačnemu življenju. Kliče nas v globino naše biti, v radost notranjega sveta, v neskončni svet plesa in lepote.

Ko v življenju odraščamo in zorimo, ko se iz svojih napak in težav dovolj naučimo, takrat pride čas, ko se odpravimo na notranjo pot, da poiščemo nov svet. Pride čas, ko se potopimo vanj in ga pričnemo raziskovati. Bolezen je takrat zdravilo, starost zacveti v lepoto našega notranjega bivanja. Vsi strahovi in vse skrbi odpadejo, ostane samo zahvalnost in neizmerna sreča, ker smo našli to, kar smo mislili, da smo izgubili – svoj večni duhovni dom. Osamljenost starosti, bolezni in težave niso več to, kar so bile prej. Sedaj začnemo uživati v notranjem miru, ki nas napolni s tolikšno močjo, da lahko celo v največjem trpljenju odkrijemo največjo radost našega bivanja. Povežemo se z večnostjo in z našim praznizvom. Zopet postanemo celota.

Ni več skrbi, je samo radost.

Ni več bolezni, je samo zavedanje.

Ni več starosti, je samo modrost.

Ni več smrti, je samo večnost.

Zen Aj

Jasmina Vuga 2007

Ljubezen v letu 2008

Ana

Luna se je prvi dan leta 2008 zadrževala v Tehnici in ne vidim razlogov, da to kljub vsemu ne bi bilo leto ljubezni. Leto porok, žal, tudi leto ločitev. Da vas potolažim, ločitve, ki so že v teku, se bodo v tem letu zaključile. Leto bo prineslo konec sporov, na tak ali drugačen način. Vsi, ki ste v dolgih zvezah, boste kot po dogovoru sklepali zakone, čeprav se v vašem življenju ne bo nič bistvenega spremenilo. Prenehali boste iskati izgovore kot npr., da nimate časa ali pa da imate kredit, pa zato ne morete ... Letos se bo kljub vsemu spremenil odnos do porok in zakona. No, za to bo seveda potrebno tudi kaj narediti. Morda se boste poročili, da bi lažje odšli v tujino in tam začeli znova? Če je tako, izkoristite ugoden čas marca, v aprilu in na začetku maja.

Največ ljubezenskih odločitev, zarok, prošnji in nosečnosti (širitev družine) bo v začetku februarja, v drugi polovici marca, od 1. do 23. maja, v začetku oktobra in v začetku decembra.

Za samske je januar rezerviran za avanture (kar ne pomeni, da se tudi vezani ne bodo malo »zagrebli«) – od 25. januarja do 17. februarja – vračanje k starim zvezam, srečanja z bivšimi ali pa se boste odločili za poroko ali družinski prirastek. To je hkrati tudi ugoden čas za zanositev za vse tiste, ki ste se dolgo borile z neplodnostjo. Podobno bo tudi v začetku decembra.

Od 17. februarja pa do 12. marca, še posebno v marcu, so na vrsti preizkušnje, prevare in izdaje partnerstva. Poslušajte predvsem sebe in svoj razum. Ker bosta Venera in Merkur tesno z ramo ob rami, bodo mnogi šele zadnji trenutek prenehali z zmešnjavami in izdajami. Morda se bo vse sčelo in končalo z SMS-i ali kakšnim tajnim sestankom. Po drugi strani je za samske to trenutek, ko se lahko nedolžna avantura spremeni v nekaj več. Nekatera prijateljstva se bodo končala, pa ne zaradi sporov,

pač pa zaradi ljubezni, ker bodo mnogi dočerašnji prijatelji postali ljubimci. To je čas, ko na ljubezenske sestanke hodite sami, ne hodite tja v družbi prijateljev, z namenom družbe in dobre zabave, ker se bo na koncu vaš potencialni partner odločil, da ste vi prijatelj in vaš prijatelj bo šel z vašim partnerjem. Uh, kako komplicirano. Prijateljstva bodo zdaj na preizkušnji prav zaradi partnerja in ljubezni.

Če imate tajno zvezo, na široko odprite oči in ušesa od 13. marca do 6. aprila, ko bosta Merkur in Venera v Ribah. Iskreno povedano, ne boste točno vedeli, kdo koga preverja, kdo komu več verjame, moški ženskam ali ženske moškim! Kakor koli, z Merkurjem v Ribah lahko skrito sporočilo pomotoma pošljete partnerju in ne ljubimcu. Morda se vam bo zgodilo, da boste ženo poklicali z imenom ljubice in čisto lahko izgubite razum, ker bo takrat vse malo noro in zamešano. Pravzaprav je to čas, ko ne boste mogli več skrivati in vse skupaj se bo razkrilo zaradi neke pomote, napake. Če vas bo zaradi tega kdo pritisnil ob zid, boste morali vse priznati. Tolažite se, niti druga stran ni čista, če vi niste čisti. Morda vas reši star pregovor, da je napad najboljša obramba.

April je rezerviran za mlade, za strasti, za pogumne. V aprilu bo vse prasketalo od ljubezni, od strasti, od zapeljevanja. Vse pare, ki so zaspali v svojih zakonih, čaka težka kriza, ki jo bodo spremljali prepiri. Pravzaprav bodo drug drugemu želeli sporočiti, naj se borijo za zakon in ljubezen, če jim je kaj do njih. Tisti, ki se boste potrudili v zapeljevanju svojega partnerja, boste že v maju našli skupno besedo. Vse nove ljubezni iz tega obdobja imajo velike možnosti za uspeh.

Skoraj ne bo moškega, ki v marcu in še bolj v aprilu, ne bo nor od ljubezni. Boste videli! Maj bo skladen in ploden, ugodno je za zanositev. Zapomnite si, da bo konec meseca prinesel razočaranja. Ljubezen nikoli ne išče smisla, pa

tudi razlogov ne. Če analiziramo ljubezen, jo ubijamo. Toda vse do 20. junija bomo filozofirali o ljubezni, se pogovarjali, zakaj je bilo to in ono in zaradi česa ... Vse skupaj nam bo dalo občutek neljubljenosti in nezadovoljstva. Pametneje bo, če boste ta čas izkoristili za kreativne stvari, za šport in za delo. Takrat bomo postali šarmantni in ljubeznivi. Bolje bo, če se ne ukvarjate s tem, zakaj je bil lani partner bolj ljubezniv ali ljubeč.

Javne osebnosti se bodo ukvarjale s škandali, neka svetovna zvezda bo šokirala javnost (on ali ona). Če ste slavniti in javno delujete, boste ves čas pod budnim očesom publike.

Poletje z Marsom v Devici nakazuje požgano travo in žito. Torej nas čaka vročina. Tisti, ki se ukvarjate s kmetijstvom, morate vedeti, da bo mnogo pridelkov na koncu uničenih, saj je Mars vroč, Devica pa je zemlja – sežgana zemlja.

Zdravstveno gledano, nam bo to leto prineslo višjo zavest o skrbi za lastno zdravje. Več discipline povsod in vse bo šlo na bolje. Ne čakajte na alarm telesa, hodite na redne preglede dva do trikrat letno. No, vrnil se bodo neke stare bolezni, za katere smo mislili, da so že popolnoma ozdravljene in izkoreninjene. Se pravi, povratek tuberkuloze, zlatenice, garij ...

Pismo bralca

Nekaj naročnikov se je za leto 2008 odločilo, da ne želi več prejemati Lista. V uredništvu smo to seveda sprejeli z razumevanjem. Prepričani smo, da bodo še naprej tako ali drugače prebirali naš List, in se jim zahvaljujemo za dosedanje zvestobo.

Ena odpoved naročnine pa je prišla malo nenavadno, zato jo objavljamo.

Zavedam se, da če od drevesa vejica odleti, se zaradi tega drevo ne posuši.

Ker ljudje po karakterju smo si pač različni, dobri, vljudni in sebični.

Tudi to mi je poznano, da čestokrat se odločamo spontano. Če pa neka oseba ali stvar nam nevšečna je, stavek zaključimo z besedo: »Dost' mi tega je!«

Pri tem vest mi moja govori, da razidemo se kot dolgoletni prijatelji. Ker pa pri ničemer nikoli ne reci ne, tako morda kdaj zopet na svidenje.

V letu 2008 obilo vsesplošnega uspeha, sreče, naj pri posameznih točkah pero vam bolje teče. Da še naprej razveseljevali boste starejše, mlade in bolj ali manj izbirčne »nade«.

							List	GOZDNI DEMONI	PTICA SMRDO-KAVRA	DRŽAVNA BLAGAJNA	INDIJANSKO PLEME V SEV. AMERIKI	ANGEL VIŠJEGA REDA	AMERIŠKI IGRALEC (ROBERT)	PRIVESEK PRI ŽIVALIH	ARABSKI ZREBEC
							KATOLIŠKI PRAZNIK (2. FEBRUAR)								
							RUDNINA IMENOVANA PO IDRIJI								
							ŠVED. IRLAKA (ZARAH)								
							MERSKA ENOTA ZA GLASNOST								MAČKICA
														RIMSKA 1000	
														V VODI TOPNI SULFAT	
Avtor: LoM	JANUAR (SLOV.)	ODPOVED (MNOŽ.)	TAKTOMER	...PUTRIH	VINDIŠAR	AONEC VOTLINA V ŠPANJI			KRAJEVNI LJUDSKI ODBOR	KRAPINA			GUNTIS ULMANUS POM. DELITEV NA MERILU		
NAPRAVA ZA POMIVANJE										NACE (URAD.) RIMSKA 1					
RDEČILO (DVOJ.)							NASILJE, STRAHOV-LADA	LITU VINKOVCI			EOLCI KRAŠKA PLAN. V BOSNI				
OPTANTIZEM										JAMA Z ILOVICO ZRAK (LAT.)					
GLIVIČNO VNETJE V USTIH				DAVŠČINA RADU					SREBRO KALU			KRAVICA NAJVI. NIGERIJSKO MESTO			
AMERIŠKI IGRALEC (STAN)					ŽUPAN POD FRANCOZI			VEDA O LASTNOSTIH SNOVI							SLOV. ŽENSKA REVUJA
NEMŠKA POP PEVKA					REDKEJŠE MOŠ. IME GL. MESTO BABILONIJE			AMERIŠKI IGRALEC (PETER)	JADRANSKI OTOK NEKO. POMOŽNI URAĐNIK				KRAJANI RESJA	JOD MINERALNA MAST	
EDVARD (KRAJŠE)				POPRAVLJALKA UR						PRISTANIŠČE V ESTONIJI ORGAN ZA ODVAJ. SEČA					
CIM(A)				NORDIJSKA BOGINJA MORJA			LIBERAL DEM. STRANKA ŠTUDENTSKI SERVIS				AMER. IGRALEC JAMES ... KDO PRIDAJA ČAS, POSTOPAČ				
															
							MUSLIMANSKO MOŠKO IME					ANGLEŠKO SVETLO PIVO DAVID TRIMBLE			ELEKTROKARDIOGRAM
							N/AIKLA-DALNIK								
							NORVEŠKI PARLAMENT								

UGANKARSKI SLOVARČEK:

ALTAMIRA - znamenita votlina v Španiji; ČINUKI - indijansko pleme v Ameriki; DEAN - ameriški igralec James; IBADAN - največje nigerijsko mesto; IVOR - ameriški igralec Stan; LEANDER - švedska igralka Zarah; NARVA - pristanišče v Estoniji; STORTING - norveški parlament.

Izmed pravih rešitev križanke bomo izžrebali dva nagrajenca, ki bosta prejela po: dve vstopnici za gledališko predstavo v Slovenskem ljudskem gledališču Celje, po lastni izbiri ter eno knjižno nagrado.

Izžrebana nagrajenca prejšnje križanke (List 11 2007), sta: Rozalija Skok, Florjan 283, ki prejme gledališke vstopnice in Alojzija Špital, Gaberke 294, ki prejme knjižno nagrado.

Nagradna križanka

Januar 2008

Gesla Križanke:

Ime in priimek:

Naslov:

Izpolnjen kupon pošljite na naš naslov do 11. februarja 2008.

KAJ STORITI?

Pustimo avto v dolini, pojdimo raje peš.

Na Smrekovško pogorje vodijo številne planinske poti. S hojo po označenih poteh bomo spoznali lepote domačih krajev in uživali v razgledih z vrhov.

Z vozili, ki povzročajo prekomeren hrup, se ne vozimo v občutljivem naravnem okolju.

Motorne sani in kros motorji sodijo na poligone, štirikolesniki pa na ceste v dolini.

Z motornimi vozili se vozimo samo po cestah.

Gozd in pašnike prepustimo raje živalim, to je njihov življenjski prostor. Gozdne vlake so naredili lastniki gozdov, po njih se spravlja les in niso namenjene vožnji motoriziranih obiskovalcev.

Ko vidiš motorno vozilo zunaj ceste v naravi:

KLJIČI 113

Svoje sporočilo lahko posredujete tudi anonimno.

S tem obvestiš policijo o prekršku in prispevaš k večji obveščenosti javnosti.

UKREPAJ ZDAJ!

Pravne podlage:

Uredba o prepovedi voženj v naravnem okolju, Zakon o gozdovih, Zakon o ohranjanju narave, Zakon o varnosti cestnega prometa, Zakon o planinskih poteh.

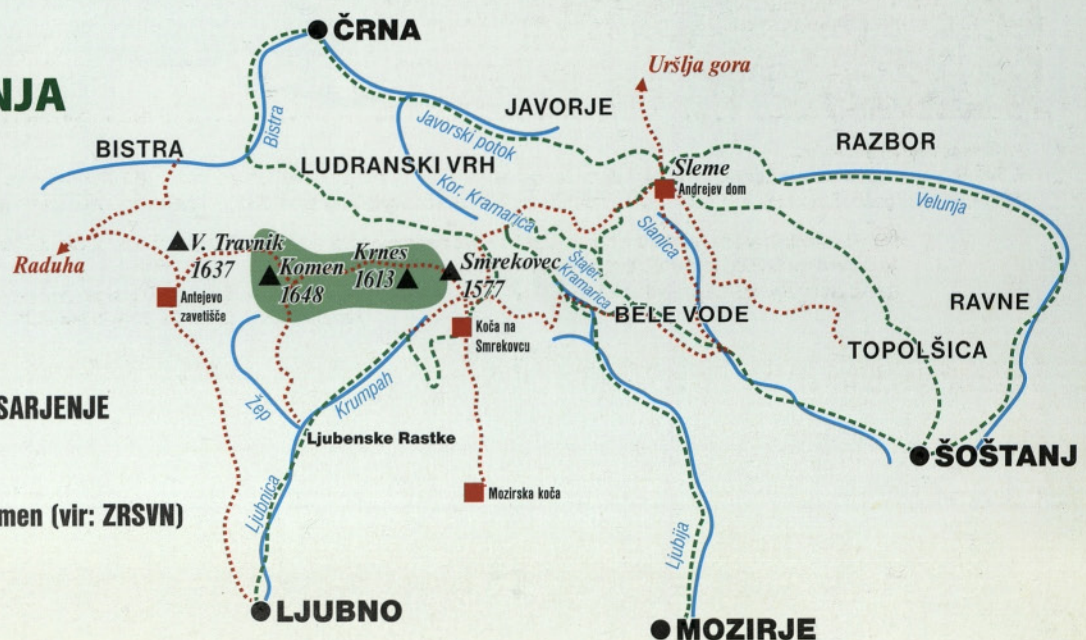
NARAVI PRIJAZEN NAČIN OBISKOVANJA

PLANINSKA POT

CESTA PRIMERNA ZA GORSKO KOLESARJENJE

NARAVNI REZERVAT Smrekovec - Komen (vir: ZRSVN)

PLANINSKA KOČA

UKRREP AJ ZDAJ!

V naši neposredni bližini je Smrekovsko pogorje. Pogorje se razteza od Slemenca, preko Smrekovca, Krnesa, Komna in Velikega Travnika do Bele peči pod Raduho. Je edino pogorje iz vulkanskih kamenin v Sloveniji. Na Smrekovškem pogorju uspevajo za slovenske razmere izjemno redke rastline, 26 rastlin spada med ogrožene vrste. Do sedaj so našli na pogorju preko 600 vrst metuljev. Več živalskih vrst je endemitov – to je vrst, ki ne živijo nikjer drugje, le na Smrekovškem pogorju. Tod živijo redke vrste ptic. Smrekovsko pogorje je največje sklenjeno območje divjega petelina v južni Evropi. Zaradi prisotnosti redkih ptic in ohranjenih nekaterih tipov naravnega okolja je uvrščeno v območje Natura 2000, ki združuje evropsko pomembna območja.

**Kljub visoki vrednosti narave pa nje-
no ceno nezadržno zmanjšujemo z
neprimernim ravnanjem. V zadnjem
času strmo narašča število motori-
ziranih obiskovalcev, ki se ne vozijo
več samo po cestah, ampak tudi po
planinskih poteh in brezpotjih, svo-
je poti utirajo v najbolj občutljive
predele narave.**

Neurejen motoriziran promet prekomerno obremenjuje naravno okolje Smrekovškega pogorja, ljudi pa ogroža in moti!

V osrčju naravnega rezervata, kjer je bil nekdaj ljubi mir. Tudi pešcem se ob nevarnih srečanjih in neznosnem hrupu dvigne adrenalin.

Velenje
Sp Do 35
LIST OBČINE
2008

352(497.4 šoštanj)

9004333,1

COBISS

- V z...
tre...
zar...
s p...
pla...
dne...
lažji plen plenilcev, lahko pride celo do pogina.
- Ker se z motornimi sanmi vozijo tudi po planinskih poteh, so pohodniki izpostavljeni stalni nevarnosti nenadnih srečanj s hitrimi vozniki. Pred leti je na Golteh voznik motornih sani silovito trčil v smučarja, smučar je utrpel hude telesne poškodbe, postal je tetraplegik s trajnimi poškodbami možganov.
- Vožnje s štirikolesniki in kros motorji po gozdnih vlakah, gozdu in pašnikih povzročajo poškodbe gozdnega podrastja, travne ruše in uničujejo vlake, ki so jih zgradili lastniki gozdov za namen spravila lesa.
- Z vožnjami vseprek po gozdu povzročamo hrup v doslej mirnih predelih, ki so zadnje zatočišče najbolj občutljivih živali, med drugim tudi divjega petelina. Hrup vozil, kot so motorne sani, kros motorji in štirikolesniki, presega vse normalne meje in je zelo moteč za sprehajalce in pohodnike.